

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
dla Gminy Piły
na lata 2019-2022

2019

Opracowała:

mgr inż. Emilia Religa

specjalista ds. inżynierii środowiska

I. Wstęp

1. Cel przygotowania Programu Ochrony Środowiska

Podstawowym celem przygotowania Programu Ochrony Środowiska jest spełnienie założeń dokumentów strategicznych kraju ze szczególnym uwzględnieniem Polityki ekologicznej państwa oraz Programu Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego na lata 2016-2020 i Programu Ochrony Środowiska Powiatu Pilskiego na lata 2016-2020.

Założenia, jakie zostały zawarte w tych dokumentach, mają na celu przede wszystkim: zachowanie, ochronę i poprawę jakości środowiska naturalnego oraz racjonalne korzystanie z zasobów naturalnych.

Cele i zadania ujęte w niniejszych dokumentach, a przede wszystkim informacje dotyczące przedsięwzięć inwestycyjnych i pozainwestycyjnych są wykorzystane przy sporządzaniu Programu Ochrony Środowiska, jako podstawa wyjściowa do konkretyzacji zadań, a także jako analog do sformułowania lokalnych celów i inspiracja do wdrożenia podobnego zadania na szczeblu lokalnym, jeśli zadania ujęte w wymienionych wyżej dokumentach są sformułowane ogólnie bądź dotyczą wyższego szczebla.

POŚ składa się z dwóch części: zadań własnych, których przedsięwzięcia finansowane są w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji miasta oraz z zadań koordynowanych, których przedsięwzięcia finansowane są ze środków przedsiębiorstw i środków zewnętrznych będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego. Zadania własne powinny być w programie ujęte z pełnym zakresem informacji niezbędnej do kontroli i ich realizacji. Zadania koordynowane natomiast powinny być o takim stopniu szczegółowości, jaki jest dostępny na terenie miasta.

Program Ochrony Środowiska określa cele ekologiczne, priorytety, rodzaj i harmonogram zadań proekologicznych oraz sposoby osiągnięcia założonych celów, a także mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

2. Uwarunkowania prawne oraz dokumenty strategiczne kraju, województwa i powiatu

W celu realizacji polityki ekologicznej państwa, Rada Miasta Piły zobowiązana jest do uchwalenia dokumentu pn. Program Ochrony Środowiska (POŚ). Podstawą prawną przedmiotowego dokumentu z późn. zm.), zgodnie z którą „organ wykonawczy (...) miasta, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządza (...) programy ochrony środowiska”. Niniejszy program jest kolejną edycją Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Piła. Poprzedni „Program ochrony środowiska dla Gminy Piły na lata 2014 – 2018” został przyjęty Uchwałą Nr VI/70/15 Rady Miasta Piły z dnia

31 marca 2015 roku przyjęto. Program Ochrony Środowiska sporządzono zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r., Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 799 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity: Dz. U. 2018 poz. 2081),
- Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 954, 1616),
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity: Dz.U. 2018, poz. 1614 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (tekst jednolity: Dz.U. 2019, poz. 701 z późna. zm.),
- Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (tekst jednolity: Dz.U. 2019, poz. 125 z późna. zm.),
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz.U. 2019, poz. 524 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 7 czerwca z 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz.U. 2018, poz. 650 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity: Dz.U. 2018, poz. 1945),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. 2019, poz. 868 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. 2017 poz. 1161),
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz.U. 2019, poz. 83 z późn. zm),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. 2012, poz. 1031),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. 2014, poz. 112),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz.U. 2003, nr 192 poz. 1883),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 września 2016 r. w sprawie sposobu prowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi (Dz.U. 2016, poz. 1395),

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016 w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz.U. 2019 poz. 2147),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz.U. 2016, poz. 1187),

Ponadto przy opracowywaniu POŚ uwzględniono następujące dokumenty:

- II Polityka ekologiczna państwa (dokument z perspektywą do 2025 r.),
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności,
- Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020,
- Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko,
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Strategia Innowacyjności i efektywności gospodarki. Dynamiczna Polska 2020,
- Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030),
- Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020,
- Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie,
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020,
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020,
- Polityka energetyczna Polski do 2030 r.,
- Projekt polityki energetycznej Polski do 2050 r. (z sierpnia 2015),
- Strategia rozwoju energetyki odnawialnej,
- Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020,
- Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- Krajowego Plan Gospodarki Odpadami 2022,
- Krajowy program zapobiegania powstawaniu odpadów,
- Plan Gospodarki Odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2016-2022 wraz z planem inwestycyjnym,
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020,
- Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Planem działań na lata 2015 – 2020,
- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030,
- Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020,
- Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Pilskiego na lata 2015-2025,
- Strategia Rozwoju Miasta Piły do 2035 roku,

- Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej w zakresie pyłu PM10, PM2,5 oraz B(a)P,
- Strategia Edukacji Ekologicznej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na lata 2013- 2016 z perspektywą do 2020 roku,
- Programy Priorytetowe NFOŚiGW 2015-2020
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla gminy Piła, 2015,
- Program Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego na lata 2016-2020,
- Program Ochrony Środowiska Powiatu pilskiego na lata 2016-2020,
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Piły na lata 2014-2018,
- Wytyczne do opracowywania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska (2015 r.).

Cele środowiskowe wybranych dokumentów strategicznych kraju, województwa, powiatu

Dokumenty krajowe

II Polityka Ekologiczna Państwa (z perspektywą do 2025 roku)

Podstawowym celem nowej polityki ekologicznej państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, infrastruktury społecznej i zasobów przyrodniczych), przy założeniu, że strategia zrównoważonego rozwoju Polski pozwoli na wdrażanie takiego modelu tego rozwoju, który zapewni na tyle skuteczną regulację i reglamentację korzystania ze środowiska, aby rodzaj i skala tego korzystania realizowane przez wszystkich użytkowników nie stwarzały zagrożenia dla jakości i trwałości przyrodniczych zasobów.

II Polityka Ekologiczna Państwa określa cele krótkookresowe (do 2002 r.), średniookresowe (do 2010 r.) oraz długookresowe (do 2025 r.).

Cele długookresowe wiążą się z perspektywiczną wizją zrównoważonego rozwoju społeczno - gospodarczego kraju, której podstawowe elementy to:

- doprowadzenie do ugruntowania konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju jako trwałej podstawy dla polityki gospodarczej i społecznej państwa, organów samorządowych oraz instytucji społecznych i obywateli, zarówno poprzez odpowiednie działania polityczne, prawnoadministracyjne i organizacyjne jak i poprzez szeroką i aktywną edukację ekologiczną, sprzyjającą kształtowaniu proekologicznych postaw i zachowań;
- utrwalenie zasady skutecznej kontroli państwa nad strategicznymi zasobami przyrodniczymi (wody, lasy, surowce mineralne);

- pełna integracja polityki ekologicznej z polityką w poszczególnych sektorach gospodarczych, polityką przestrzenną i regionalną oraz polityką konsumencką, poprzez odpowiednią modyfikację istniejących programów sektorowych lub też opracowanie nowych, w pełni dostosowanych do przygotowywanej strategii zrównoważonego rozwoju kraju;
- dokonanie gruntownej przebudowy modelu produkcji i konsumpcji w kierunku poprawy efektywności energetycznej i surowcowej oraz minimalizacji negatywnego oddziaływania na zdrowie i środowisko wszelkich form działalności gospodarczej i rozwoju cywilizacyjnego;
- wypracowanie mechanizmów reagowania na nowe wyzwania w dziedzinie ochrony środowiska, pojawiające się w wyniku stosowania nowych technik i technologii;
- rezygnacja, w oparciu o zasadę przezorności, z niektórych osiągnięć nauki i techniki, które mogłyby wywołać negatywne oddziaływania na środowisko (np. z niektórych biotechnologii);
- maksymalnie możliwa odbudowa zniszczeń zaistniałych w środowisku przyrodniczym i stworzenie systemu zabezpieczającego przed ich ponownym powstawaniem (np. na skutek niedomagań mechanizmów rynkowych);
- utrzymanie i ochrona istniejących ekosystemów (w tym naturalnych siedlisk zwierząt i roślin) o cennych wartościach przyrodniczych i kulturowych, a także innych obszarów o dużym znaczeniu ekologicznym;
- zachowanie odpowiednich obszarów, zwłaszcza obszarów o wysokich walorach turystyczno-rekreacyjnych, jako bazy dla efektywnego wypoczynku ludności;
- renaturalizacja obszarów cennych przyrodniczo,
- efektywny wzrost wartości produkcji w rolnictwie i leśnictwie poprzez lepsze wykorzystanie biologicznego potencjału rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej oraz poprzez podnoszenie technologicznej i ekologiczno-zdrowotnej jakości produktów, przy jednoczesnym przeciwdziałaniu nadmiernej intensywności procesów produkcyjnych oraz intensywności stosowanych metod uprawy i hodowli, która mogłaby zagrażać zachowaniu różnorodności biologicznej.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju jest dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju.

DSRK powstawała w latach 2011-2012. Uwzględnia ona uwarunkowania wynikające ze zdarzeń i zmian w otoczeniu społecznym, politycznym i gospodarczym Polski w tym okresie. Opiera się również na diagnozie sytuacji wewnętrznej, przedstawionej w raporcie Polska 2030.

Celem głównym dokumentu jest poprawa jakości życia Polaków mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce.

Dokument przedstawia następujące cele główne i kierunki interwencji:

- Cel 7 – Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska
  - ✓ Kierunek interwencji – Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne,
  - ✓ Kierunek interwencji – Modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych,
  - ✓ Kierunek interwencji – Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego poprzez dywersyfikację kierunków pozyskiwania gazu,
  - ✓ Kierunek interwencji – Realizacja programu inteligentnych sieci w elektroenergetyce,
  - ✓ Kierunek interwencji – Wzmocnienie roli odbiorców finalnych w zarządzaniu zużyciem energii,
  - ✓ Kierunek interwencji – Stworzenie zachęt przyspieszających rozwój zielonej gospodarki,
  - ✓ Kierunek interwencji – Zwiększenie poziomu ochrony środowiska.
- Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych
  - ✓ Kierunek interwencji – Rewitalizacja obszarów problemowych w miastach,
  - ✓ Kierunek interwencji – Stworzenie warunków sprzyjających tworzeniu pozarolniczych miejsc pracy na wsi i zwiększaniu mobilności zawodowej na linii obszary wiejskie – miasta,
  - ✓ Kierunek interwencji – Zrównoważony wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego zapewniający bezpieczeństwo żywnościowe oraz stymulujący wzrost pozarolniczego zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich,
  - ✓ Kierunek interwencji – Wprowadzenie rozwiązań prawno-organizacyjnych stymulujących rozwój miast.
- Cel 9 - Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego
  - ✓ Kierunek interwencji – Udrożnienie obszarów miejskich i metropolitalnych poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego.

Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2020

Strategia Rozwoju Kraju Polska 2020 (ŚSRK) jest elementem nowego systemu zarządzania rozwojem kraju. Jest to najważniejszy dokument w perspektywie średniookresowej, określający cele strategiczne kraju do 2020 r. uwzględniając kluczowe wyzwania wskazane w DSRK wskazuje strategiczne zadania państwa, których podjęcie w perspektywie najbliższych lat jest niezbędne, by wzmocnić procesy rozwojowe. ŚSRK przedstawia scenariusz rozwojowy wynikający m.in.

z diagnozy barier i zagrożeń oraz z analizy istniejących potencjałów, jak też możliwości finansowania zaprojektowanych działań.

Celem głównym strategii średniookresowej jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności.

- Obszar strategiczny I. Sprawne i efektywne państwo
  - ✓ Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem
    - Priorytetowy kierunek interwencji I.1.5. Zapewnienie ładu przestrzennego.
- Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka
  - ✓ Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki,
    - Priorytetowy kierunek interwencji II.2.3. Zwiększenie konkurencyjności i modernizacja sektora rolno-spożywczego.
  - ✓ Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki
    - Priorytetowy kierunek interwencji II.3.4. Zwiększenie wykorzystania rozwiązań innowacyjnych.
  - ✓ Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych
    - Priorytetowy kierunek interwencji II.5.2 Upowszechnienie wykorzystania technologii cyfrowych.
  - ✓ Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko
    - Priorytetowy kierunek interwencji II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami,
    - Priorytetowy kierunek interwencji II.6.2. Poprawa efektywności energetycznej,
    - Priorytetowy kierunek interwencji II.6.3. Zwiększenie dywersyfikacji dostaw paliw i energii,
    - Priorytetowy kierunek interwencji II.6.4. Poprawa stanu środowiska,
    - Priorytetowy kierunek interwencji II.6.5. Adaptacja do zmian klimatu.
  - ✓ Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu
    - Priorytetowy kierunek interwencji II.7.1. Zwiększenie efektywności zarządzania w sektorze transportowym,
    - Priorytetowy kierunek interwencji II.7.2. Modernizacja i rozbudowa połączeń transportowych,
    - Priorytetowy kierunek interwencji II.7.3. Udrożnienie obszarów miejskich.
- Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna
  - ✓ Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych
    - Priorytetowy kierunek interwencji III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych.

- ✓ Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych
  - Priorytetowy kierunek interwencji III.3.1. Tworzenie warunków instytucjonalnych, prawnych i finansowych dla realizacji działań rozwojowych w regionach,
  - Priorytetowy kierunek interwencji III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocnienia potencjału obszarów wiejskich,
  - Priorytetowy kierunek interwencji III.3.4. Zwiększenie spójności terytorialnej.

Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.

Podstawowe zadanie Strategii BEiŚ polega na zintegrowaniu polityki środowiskowej z polityką energetyczną tam, gdzie aspekty te przenikają się w dostrzegalny sposób, jak również wytyczenie kierunków, w jakich powinna rozwijać się branża energetyczna oraz wskazanie priorytetów w ochronie środowiska. Celem głównym Strategii BEiŚ jest zapewnienie wysokiej jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz konkurencyjną i efektywną gospodarkę. Cel główny Strategii BEiŚ realizowany będzie przez cele szczegółowe i kierunki interwencji.

- Cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska
  - ✓ Kierunek interwencji 1.1. Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin,
  - ✓ Kierunek interwencji 1.2. Gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody,
  - ✓ Kierunek interwencji 1.3. Zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna,
  - ✓ Kierunek interwencji 1.4. Uporządkowanie zarządzania przestrzenią.
- Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię
  - ✓ Kierunek interwencji 2.1. Lepsze wykorzystanie krajowych zasobów energii,
  - ✓ Kierunek interwencji 2.2. Poprawa efektywności energetycznej,
  - ✓ Kierunek interwencji 2.6. Wzrost znaczenia rozproszonych, odnawialnych źródeł energii,
  - ✓ Kierunek interwencji 2.8. Rozwój systemu zaopatrywania nowej generacji pojazdów wykorzystujących paliwa alternatywne.
- Cel 3. Poprawa stanu środowiska
  - ✓ Kierunek interwencji 3.1. Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki,

- ✓ Kierunek interwencji 3.2. Racjonalne gospodarowanie odpadami, w tym wykorzystanie ich na cele energetyczne,
- ✓ Kierunek interwencji 3.3. Ochrona powietrza, w tym ograniczenie oddziaływania energetyki,
- ✓ Kierunek interwencji 3.4. Wspieranie nowych i promocja polskich technologii energetycznych i środowiskowych,
- ✓ Kierunek interwencji 3.5. Promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Głównym celem Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest *tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.*

Strategia jest ukierunkowana na inkluzywny rozwój społeczno-gospodarczy. Przyjęto, że główną siłą napędową rozwoju i priorytetem publicznym jest spójność społeczna. Strategia podporządkowuje działania w sferze gospodarczej osiągnięciu celów związanych z poziomem i jakością życia obywateli Polski. Kładzie nacisk, aby beneficjentem rozwoju gospodarczego, w większym niż dotychczas stopniu, byli zwykli obywatele oraz obszary do tej pory pomijane w polityce rozwoju. Przyjęcie takiego wzorca będzie sprzyjać uwolnieniu kapitału ludzkiego, wzmocnieniu kapitału społecznego i tym samym optymalnemu wykorzystywaniu potencjału rozwojowego całego kraju.

W procesie rozwoju główną rolę, poprzez zwiększanie swojej produktywności i innowacyjności, odgrywają przedsiębiorstwa – jako dostawcy towarów i usług na rynek krajowy i zagraniczny, realizatorzy inwestycji oraz podatnicy. Ich potrzeby kapitałowe zaspokaja sektor finansowy, który jednocześnie umożliwia inwestorom osiągnięcie dochodów z kapitału, wpływając tym samym bezpośrednio na realizację celu głównego Strategii. Państwo jest podmiotem ustalającym warunki procesu podziału dochodu (poprzez politykę spójności społecznej i terytorialnej, redystrybucję i usługi) oraz działania wszystkich grup (regulacje, ład instytucjonalny, otoczenie makroekonomiczne).

Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”

Wizja Strategii to: Otwarta i ekspansywna gospodarka, oferująca nowe miejsca pracy, oparta na wzajemnym zaufaniu i kooperacji uczestników życia gospodarczego, stabilnie rosnąca dzięki innowacjom i wysokiej efektywności wykorzystania zasobów, która zapewni wzrost standardów

życia społeczeństwa oraz konkurencyjności przedsiębiorstw na arenie międzynarodowej do 2020 roku.

Cel główny to wysoce konkurencyjna gospodarka (innovacyjna i efektywna) oparta na wiedzy i współpracy. Strategia określa następujące cele szczegółowe i kierunki działań i działania:

- Cel 1. Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki
  - ✓ Kierunek działań 1.2. Koncentracja wydatków publicznych na działaniach prorozwojowych i innowacyjnych,
    - Działanie 1.2.3. Identyfikacja i wspieranie rozwoju obszarów i technologii o największym potencjale wzrostu,
    - Działanie 1.2.4. Wspieranie różnych form innowacji,
    - Działanie 1.2.5. Wspieranie transferu wiedzy i wdrażania nowych/nowoczesnych technologii w gospodarce (w tym technologii środowiskowych).
- Cel 3. Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców
  - ✓ Kierunek działań 3.1. Transformacja systemu społeczno-gospodarczego na tzw. „bardziej zieloną ścieżkę”, w szczególności ograniczanie energo- i materiałochłonności gospodarki,
    - Działanie 3.1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju zrównoważonej produkcji i konsumpcji oraz zrównoważonej polityki przemysłowej,
    - Działanie 3.1.2. Podnoszenie społecznej świadomości i poziomu wiedzy na temat wyzwań zrównoważonego rozwoju i zmian klimatu,
    - Działanie 3.1.3. Wspieranie potencjału badawczego oraz eksportowego w zakresie technologii środowiskowych, ze szczególnym uwzględnieniem niskoemisyjnych technologii węglowych (CTW),
    - Działanie 3.1.4. Promowanie przedsiębiorczości typu „business & biodiversity”, w szczególności na obszarach zagrożonych peryferyjnością.
  - ✓ Kierunek działań 3.2. Wspieranie rozwoju zrównoważonego budownictwa na etapie planowania, projektowania, wznoszenia budynków oraz zarządzania nimi przez cały cykl życia
    - Działanie 3.2.1. Poprawa efektywności energetycznej i materiałowej przedsięwzięć architektoniczno – budowlanych oraz istniejących zasobów,
    - Działanie 3.2.2. Stosowanie zasad zrównoważonej architektury.

Strategia rozwoju transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku)

Głównym celem krajowej polityki transportowej jest zwiększenie dostępności terytorialnej oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego poprzez

utworzenie spójnego, zrównoważonego, i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym (lokalnym), europejskim i globalnym. Jest on realizowany poprzez cele strategiczne i szczegółowe.

- Cel strategiczny 1. Stworzenie zintegrowanego systemu transportowego
  - ✓ Cel szczegółowy 1. Stworzenie nowoczesnej i spójnej sieci infrastruktury transportowej,
  - ✓ Cel szczegółowy 4. Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Wyodrębniono cel główny Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego, którym jest rozwijanie kapitału ludzkiego przez wydobywanie potencjałów osób, tak aby mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia. Wyodrębniono cele szczegółowe oraz kierunki interwencji.

- Cel szczegółowy 4. Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej
  - ✓ Kierunek interwencji - Kształtowanie zdrowego stylu życia poprzez promocję zdrowia, edukację zdrowotną oraz prośrodowiskową oraz działania wspierające dostęp do zdrowej i bezpiecznej żywności.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

Cele, priorytety i kierunki działania, przedstawione w Strategii, odwołują się do przyjętej dla niej struktury wyzwań. W celach szczegółowych wyodrębniono priorytety, a w ich ramach kierunki działania.

- Cel główny Wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski
  - ✓ Cel szczegółowy 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego,
    - Priorytet Strategii 4.1. Wzmocnienie roli kultury w budowaniu spójności społecznej
      - Kierunek działań 4.1.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz krajobrazu.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa

Głównym celem opracowania SZRWRiR jest określenie kluczowych kierunków rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa w perspektywie do 2020 r., a tym samym właściwe adresowanie zakresu interwencji publicznych finansowanych ze środków krajowych i wspólnotowych.

Długookresowy cel główny działań służących rozwojowi obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa zdefiniowano w strategii w następujący sposób: poprawa jakości życia na obszarach wiejskich oraz efektywne wykorzystanie ich zasobów i potencjałów, w tym rolnictwa i rybactwa, dla zrównoważonego rozwoju kraju. Dążenie do osiągnięcia celu głównego będzie realizowane poprzez działania przypisane do pięciu celów szczegółowych:

- Cel 2. Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej;
  - ✓ Priorytet 2.1. Rozwój infrastruktury gwarantującej bezpieczeństwo energetyczne, sanitarne i wodne na obszarach wiejskich
  - ✓ Priorytet 2.2. Rozwój infrastruktury transportowej gwarantującej dostępność transportową obszarów wiejskich
- Cel 5. Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich.
  - ✓ Priorytet 5.1. Ochrona środowiska naturalnego w sektorze rolniczym i różnorodności biologicznej na obszarach wiejskich
  - ✓ Priorytet 5.2. Kształtowanie przestrzeni wiejskiej z uwzględnieniem ochrony krajobrazu i ładu przestrzennego
  - ✓ Priorytet 5.3. Adaptacja rolnictwa i rybactwa do zmian klimatu oraz ich udział w przeciwdziałaniu tym zmianom (mitygacji)
  - ✓ Priorytet 5.4. Zrównoważona gospodarka leśna i łowiecka na obszarach wiejskich
  - ✓ Priorytet 5.5. Zwiększenie wykorzystanie odnawialnych źródeł energii na obszarach wiejskich

Polityka energetyczna Polski do 2030 roku

Polityka energetyczna dąży do wzrostu bezpieczeństwa energetycznego kraju przy zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju. Polityka energetyczna Polski wskazuje kierunki oraz przyporządkowane im cele główne i szczegółowe:

- Kierunek – Poprawa efektywności energetycznej
  - ✓ Cel główny - Dążenie do utrzymania zeroenergetycznego wzrostu gospodarczego, tj. rozwoju gospodarki następującego bez wzrostu zapotrzebowania na energię pierwotną,
  - ✓ Cel główny - Konsekwentne zmniejszanie energochłonności polskiej gospodarki do poziomu UE-15.
- Kierunek – Wzrost bezpieczeństwa dostaw paliw i energii

- ✓ Cel główny - racjonalne i efektywne gospodarowanie złożami węgla, znajdującymi się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- ✓ Cel główny - zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego kraju poprzez dywersyfikację źródeł i kierunków dostaw gazu ziemnego.
- Kierunek – Wytwarzanie i przesyłanie energii elektrycznej oraz ciepła
  - ✓ Cel główny - zapewnienie ciągłego pokrycia zapotrzebowania na energię przy uwzględnieniu maksymalnego możliwego wykorzystania krajowych zasobów oraz przyjaznych środowisku technologii.
- Kierunek – Dywersyfikacja struktury wytwarzania energii elektrycznej poprzez wprowadzenie energetyki jądrowej
  - ✓ Cel główny – przygotowanie infrastruktury dla energetyki jądrowej i zapewnienie inwestorom warunków do wybudowania i uruchomienia elektrowni jądrowych opartych na bezpiecznych technologiach, z poparciem społecznym i z zapewnieniem wysokiej kultury bezpieczeństwa jądrowego na wszystkich etapach: lokalizacji, projektowania, budowy, uruchomienia, eksploatacji i likwidacji elektrowni jądrowych.
- Kierunek – Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym biopaliw
  - ✓ Cel główny - Wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii co najmniej do poziomu 15% w 2020 roku oraz dalszy wzrost tego wskaźnika w latach następnych,
  - ✓ Cel główny - Osiągnięcie w 2020 roku 10% udziału biopaliw w rynku paliw transportowych, oraz zwiększenie wykorzystania biopaliw II generacji,
  - ✓ Cel główny - Ochrona lasów przed nadmiernym eksploatowaniem, w celu pozyskiwania biomasy oraz zrównoważone wykorzystanie obszarów rolniczych na cele OZE, w tym biopaliw, tak aby nie doprowadzić do konkurencji pomiędzy energetyką odnawialną i rolnictwem oraz zachować różnorodność biologiczną,
  - ✓ Cel główny - Wykorzystanie do produkcji energii elektrycznej istniejących urządzeń piętrzących stanowiących własność Skarbu Państwa,
  - ✓ Cel główny - Zwiększenie stopnia dywersyfikacji źródeł dostaw oraz stworzenie optymalnych warunków do rozwoju energetyki rozproszonej opartej na lokalnie dostępnych surowcach.
- Kierunek – Rozwój konkurencyjnych rynków paliw i energii
  - ✓ Cel główny - zapewnienie niezakłóconego funkcjonowania rynków paliw i energii, a przez to przeciwdziałanie nadmiernemu wzrostowi cen.
- Kierunek – Ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko
  - ✓ Cel główny - Ograniczenie emisji CO₂ do 2020 roku przy zachowaniu wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego,

- ✓ Cel główny - Ograniczenie emisji SO₂ i NO_x oraz pyłów (w tym PM₁₀ i PM_{2,5}) do poziomów wynikających z obecnych i projektowanych regulacji unijnych,
- ✓ Cel główny - Ograniczanie negatywnego oddziaływania energetyki na stan wód powierzchniowych i podziemnych,
- ✓ Cel główny - Minimalizacja składowania odpadów poprzez jak najszersze wykorzystanie ich w gospodarce,
- ✓ Cel główny - Zmiana struktury wytwarzania energii w kierunku technologii niskoemisyjnych.

Projekt Polityki energetycznej Polski do 2050 roku

Projekt Polityki energetycznej zakłada następujący cel główny: „Tworzenie warunków dla stałego i zrównoważonego rozwoju sektora energetycznego, przyczyniającego się do rozwoju gospodarki narodowej, zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego kraju oraz zaspokojenia potrzeb energetycznych przedsiębiorstw i gospodarstw domowych”. Będzie on realizowany przez cele operacyjne i podporządkowane im obszary interwencji.

- Cel operacyjny I - zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego kraju
  - ✓ Obszar interwencji I.1 - Bezpieczeństwo i dywersyfikacja źródeł i kierunków dostaw nośników energii pierwotnej,
  - ✓ Obszar interwencji I.2 - Zapewnienie odpowiedniego poziomu mocy wytwórczych i stabilnego zasilania oraz dywersyfikacji struktury wytwarzania energii elektrycznej i ciepła,
  - ✓ Obszar interwencji I.3 - Utrzymanie i zwiększanie zdolności przesyłowych i dystrybucyjnych oraz rozwój i ochrona infrastruktury energetycznej.
- Cel operacyjny II - Zwiększenie konkurencyjności i efektywności energetycznej gospodarki narodowej
  - ✓ Obszar interwencji II.1 - Kształtowanie pozycji interesariuszy rynku energii,
  - ✓ Obszar interwencji II.2 - Rozwój konkurencyjnych rynków paliw i energii,
  - ✓ Obszar interwencji II.3 - Poprawa efektywności energetycznej.
- Cel operacyjny III - Ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko
  - ✓ Obszar interwencji III.1 - Ograniczanie emisji gazów cieplarnianych,
  - ✓ Obszar interwencji III.2 - Ograniczanie obciążenia środowiskowego generowanego przez sektor energetyczny,
  - ✓ Obszar interwencji III.3 - Rozwój nowych technologii energetycznych.

Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 (z perspektywą do 2030)

Celem głównym Krajowego Programu Ochrony Powietrza jest poprawa jakości życia mieszkańców Rzeczypospolitej Polskiej, szczególnie ochrona ich zdrowia i warunków życia, z uwzględnieniem ochrony środowiska, z jednoczesnym zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

Cel ten realizowany będzie poprzez określenie celów szczegółowych oraz wskazanie kierunków interwencji.

- Cel szczegółowy – osiągnięcie w możliwie krótkim czasie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji, określonych w dyrektywie 2008/50/WE i 2004/107/WE, oraz utrzymanie ich na tych obszarach, na których są dotrzymanywane, a w przypadku pyłu PM_{2,5} także pułapu stężenia ekspozycji oraz Krajowego Celu Redukcji Narażenia,
- Cel szczegółowy - osiągnięcie w perspektywie do roku 2030 stężeń niektórych substancji w powietrzu na poziomach wskazanych przez WHO oraz nowych wymagań wynikających z regulacji prawnych projektowanych przepisami prawa unijnego
  - ✓ Kierunek działań - Włączenie społeczeństwa w działania na rzecz poprawy jakości powietrza poprzez zwiększenie świadomości społecznej oraz tworzenie trwałych platform dialogu z organizacjami społecznymi,
  - ✓ Kierunek działań - Rozwój i rozpowszechnienie technologii sprzyjających poprawie jakości powietrza,
  - ✓ Kierunek działań - Rozwój mechanizmów kontrolowania źródeł niskiej emisji sprzyjających poprawie jakości powietrza,
  - ✓ Kierunek działań - Upowszechnienie mechanizmów finansowych sprzyjających poprawie jakości powietrza.

Krajowy POP wskazuje cele i działania przewidziane do realizacji na poziomie wojewódzkim i lokalnym, takie jak:

- Cel: Podniesienie zagadnienia poprawy jakości powietrza poprzez skonsolidowanie działań na szczeblu wojewódzkim i lokalnym,
- Cel: Stworzenie ram prawnych sprzyjających realizacji efektywnych działań mających na celu poprawę jakości powietrza,
- Cel: Włączenie społeczeństwa w działania na rzecz poprawy jakości powietrza,
- Cel: Rozwój i upowszechnienie technologii sprzyjających poprawie jakości powietrza,
- Cel: Rozwój mechanizmów kontrolowania źródeł niskiej emisji sprzyjających poprawie jakości powietrza,
- Cel: Upowszechnianie mechanizmów finansowych sprzyjających poprawie jakości powietrza.

Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych 2017 AKPOŚK 2017

Głównym celem Programu jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie - ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami. Cel zostanie osiągnięty przez realizację ujętych w Krajowym programie oczyszczania ścieków komunalnych i jego aktualizacji inwestycji. Zgodnie z art. 43 ust. 4c ustawy - Prawo wodne, KPOŚK podlega okresowej aktualizacji przynajmniej raz na cztery lata. Niniejszy dokument jest piątą aktualizacją Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (AKPOŚK 2017), a jego zakres określa art. 43 ust. 3 ustawy – Prawo wodne. Dokument ten zawiera wykaz aglomeracji o RLM większej od 2 000 oraz planowanych inwestycji w zakresie ich wyposażenia w systemy kanalizacji zbiorczej w latach 2016 – 2021.

AKPOŚK 2017 dotyczy 1587 aglomeracji (38,7 mln RLM), w których zlokalizowanych jest 1769 oczyszczalni ścieków komunalnych (w tym również Piła).

W ramach piątej aktualizacji KPOŚK planowane jest wybudowanie 116 nowych oczyszczalni ścieków oraz przeprowadzenie innych inwestycji na 1060 oczyszczalniach. Planowane jest również wybudowanie 14 661,2 km nowej sieci kanalizacyjnej oraz zmodernizowanie 3 506,4 km sieci. Natomiast potrzeby finansowe na realizację ww. przedsięwzięć wynoszą razem 27,85 mld zł.

Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2022

Głównym celem dokumentu jest określenie polityki gospodarki odpadami zgodnej z hierarchią sposobów postępowania z odpadami oraz zasadą zanieczyszczający płaci. Celami wskazanymi w dokumencie są między innymi:

- 1) ZPO;
- 2) zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów, aby w 2020 r. nie było składowanych więcej niż 35% masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.;
- 3) dążenie do zmniejszania ilości składowanych odpadów;
- 4) osiągnięcie wymaganego poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła pochodzących ze strumienia odpadów komunalnych;
- 5) zapewnienie osiągnięcia odpowiedniego poziomu zbierania zużytego sprzętu oraz zużytych baterii i akumulatorów;
- 6) osiągnięcie odpowiedniego poziomu odzysku i recyklingu odpadów poużytkowych, między innymi odpadów opakowaniowych, zużytych opon, olejów odpadowych;

7) dokończenie likwidacji mogilników, zawierających przeterminowane ŚOR i inne odpady niebezpieczne;

8) zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku.

Dla osiągnięcia założonych celów określone zostały kierunki działań dotyczące między innymi edukacji ekologicznej, rozwoju selektywnego zbierania odpadów, a także zostały wskazane działania takie jak np. prowadzenie kontroli przez inspekcję ochrony środowiska, prowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnych mających na celu podniesienie świadomości ekologicznej w zakresie gospodarki odpadami, wspieranie budowy sieci napraw i ponownego użycia produktów. Efektem wdrożenia KPGO będzie zapewnienie racjonalnej gospodarki odpadami i ograniczenie negatywnego wpływu odpadów na środowisko.

Krajowy program zapobiegania powstawaniu odpadów

Podstawowym celem strategicznym dla Polski 2020 jest rozwój zrównoważonej gospodarki opartej na efektywniejszym wykorzystaniu zasobów, poszanowaniu środowiska i osiągnięciu wyższej konkurencyjności, dzięki wykorzystaniu technologii o niższym zapotrzebowaniu na surowce i energię oraz umożliwiającej wykorzystanie surowców wtórnych i odnawialnych źródeł energii.

Jednocześnie powinien być realizowany cel społeczny budowy świadomego i odpowiedzialnego społeczeństwa na rzecz zrównoważonego rozwoju poprzez edukację ekologiczną opartą na propagowaniu działań o charakterze niematerialnym np. propagowanie inwestycji w rozwój kompetencji, naukę, rozpowszechnianie kultury, turystyki zamiast dóbr materialnych, ograniczenia zbędnej konsumpcji, uczenia podejmowania świadomych wyborów i wsparciu dobrych praktyk oraz inicjatyw społecznych.

ZPO powinno być postrzegane jako istotny element w kontekście realizacji celu strategicznego, przy zachowaniu swobody działalności gospodarczej i podejmowanych wyborów w granicach obowiązującego prawa. ZPO powinno być wynikiem działań ukierunkowanych na kompleksową poprawę efektywności przy uwzględnieniu efektów ekologicznych, ekonomicznych i społecznych.

W Krajowym programie ZPO przedstawiono wyznaczone cele ilościowe i jakościowe, do osiągnięcia w perspektywie do roku 2022, stanowiące uzupełnienie KPGO 2014 i wojewódzkich planów gospodarki odpadami.

Cele te odnoszą się do zapobiegania powstawaniu odpadów, natomiast działania służące realizacji tych celów podejmowane są na poziomie wyrobów, materiałów, substancji.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020

Cel główny POIiŚ: „Wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej” wynika z jednego z trzech priorytetów Strategii Europa 2020, którym jest wzrost zrównoważony rozumiany jako wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej, w której cele środowiskowe są dopełnione działaniami na rzecz spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej.

POIiŚ określa osie priorytetowe, cele tematyczne oraz priorytety inwestycyjne.

- Oś priorytetowa I: Zmniejszenie emisyjności gospodarki
  - ✓ Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach
    - Priorytet inwestycyjny 4.I. Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych,
    - Priorytet inwestycyjny 4.II. Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach,
    - Priorytet inwestycyjny 4.III. Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym,
    - Priorytet inwestycyjny 4.IV. Rozwijanie i wdrażanie inteligentnych systemów dystrybucji działających na niskich i średnich poziomach napięcia,
    - Priorytet inwestycyjny 4.V. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych, mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu,
    - Priorytet inwestycyjny 4.VI. Promowanie wykorzystywania wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej w oparciu o zapotrzebowanie na ciepło użytkowe.
- Oś priorytetowa II: Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu
  - ✓ Cel tematyczny 5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem
    - Priorytet inwestycyjny 5.II. Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń, przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami.
  - ✓ Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami

- Priorytet inwestycyjny 6.I. Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie,
  - Priorytet inwestycyjny 6.II. Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie,
  - Priorytet inwestycyjny 6.III. Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program Natura 2000 i zieloną infrastrukturę,
  - Priorytet inwestycyjny 6.IV. Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza i propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu.
- Oś priorytetowa III: Rozwój sieci drogowej TEN-T i transportu multimodalnego
- ✓ Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych
    - Priorytet inwestycyjny 7.I. Wspieranie multimodalnego jednolitego europejskiego obszaru transportu poprzez inwestycje w TEN-T,
    - Priorytet inwestycyjny 7.II. Rozwój i usprawnianie przyjaznych środowisku (w tym o obniżonej emisji hałasu) i niskoemisyjnych systemów transportu, w tym śródlądowych dróg wodnych i transportu morskiego, portów, połączeń multimodalnych oraz infrastruktury portów lotniczych, w celu promowania zrównoważonej mobilności regionalnej i lokalnej.
- Oś priorytetowa IV: Infrastruktura drogowa dla miast
- ✓ Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych
    - Priorytet inwestycyjny 7.a. Wspieranie multimodalnego jednolitego europejskiego obszaru transportu poprzez inwestycje w TEN-T,
    - Priorytet inwestycyjny 7.b. Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi.
- Oś priorytetowa V: Rozwój transportu kolejowego w Polsce
- ✓ Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych

- Priorytet inwestycyjny 7.I. Wspieranie multimodalnego jednolitego europejskiego obszaru transportu poprzez inwestycje w TEN-T,
  - Priorytet inwestycyjny 7.III. Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu.
- Oś priorytetowa VI: Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach
- ✓ Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach
    - Priorytet inwestycyjny 4.V. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych, mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.
- Oś priorytetowa VII: Poprawa bezpieczeństwa energetycznego
- ✓ Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych
    - Priorytet inwestycyjny 7.e. Zwiększenie efektywności energetycznej i bezpieczeństwa dostaw poprzez rozwój inteligentnych systemów dystrybucji, magazynowania i przesyłu energii oraz poprzez integrację rozproszonego wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych.
- Oś priorytetowa VIII: Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury
- ✓ Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami
    - Priorytet inwestycyjny 6.c. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego.
- Oś priorytetowa IX: Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia
- ✓ Cel tematyczny 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją
    - Priorytet inwestycyjny 9.I. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych.

**Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej
wraz z Planem działań na lata 2015-2020**

Zasadniczym wyzwaniem dla Programu jest przyczynienie się do osiągnięcia celu I Unijnej strategii ochrony różnorodności biologicznej na okres do 2020 r., tj. powstrzymanie pogarszania się stanu wszystkich gatunków i siedlisk objętych unijnym prawodawstwem w dziedzinie ochrony przyrody oraz osiągnięcie znaczącej i wymiernej poprawy ich stanu.

Celem głównym jest Poprawa stanu różnorodności biologicznej i pełniejsze powiązanie jej ochrony z rozwojem społecznym i gospodarczym kraju. Program określa cele szczegółowe i kierunki interwencji.

- Cel szczegółowy A: Podniesienie poziomu wiedzy oraz wzrost aktywności społeczeństwa w zakresie działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej
  - ✓ Kierunek interwencji A.I. Poprawa stanu wiedzy i dostępności informacji w zakresie różnorodności biologicznej,
  - ✓ Kierunek interwencji A.II. Podniesienie jakości procesów decyzyjnych i skuteczności egzekwowania prawa w zakresie ochrony różnorodności biologicznej,
  - ✓ Kierunek interwencji A.III. Aktywizacja społeczeństwa na rzecz ochrony różnorodności biologicznej.
- Cel szczegółowy B: Doskonalenie systemu ochrony przyrody
  - ✓ Kierunek interwencji B.I. Doskonalenie sieci obszarów chronionych w celu zwiększenia skuteczności ochrony różnorodności biologicznej,
  - ✓ Kierunek interwencji B.II. Wzmocnienie instytucjonalne systemu zarządzania obszarami chronionymi, w tym systemu monitoringu przyrodniczego i raportowania,
  - ✓ Kierunek interwencji B.III. Mobilizacja środków na realizację działań ochronnych w obszarach chronionych.
- Cel szczegółowy C: Zachowanie i przywracanie siedlisk przyrodniczych oraz populacji zagrożonych gatunków.
  - ✓ Kierunek interwencji C.I. Zwiększenia efektywności systemu zarządzania gatunkami chronionymi,
  - ✓ Kierunek interwencji C.II. Ograniczenie presji ze strony gatunków chronionych powodujących szkody gospodarcze,
  - ✓ Kierunek interwencji C.III. Ochrona i odtwarzanie cennych siedlisk przyrodniczych.
- Cel szczegółowy D: Utrzymanie i odbudowa funkcji ekosystemów będących źródłem usług dla człowieka.
  - ✓ Kierunek interwencji D.I. Nadanie ekosystemom wartości społeczno-ekonomicznej,

- ✓ Kierunek interwencji D.II. Wdrożenie koncepcji zielonej infrastruktury jako narzędzia pozwalającego na utrzymanie i wzmocnienie istniejących ekosystemów oraz ich usług.
- Cel szczegółowy E: Zwiększenie integracji działalności sektorów gospodarki z celami ochrony różnorodności biologicznej.
  - ✓ Kierunek interwencji E.I. Włączenie rolnictwa do działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej,
  - ✓ Kierunek interwencji E.II. Włączenie leśnictwa i łowiectwa do działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej,
  - ✓ Kierunek interwencji E.III. Włączenie gospodarki rybackiej do działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej,
  - ✓ Kierunek interwencji E.IV. Włączenie gospodarki wodnej do działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej,
  - ✓ Kierunek interwencji E.V. Włączenie sektora turystycznego do działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej,
  - ✓ Kierunek interwencji E.VI. Włączenie sektora biznesu/przedsiębiorstw do działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej.
- Cel szczegółowy F: Ograniczanie zagrożeń wynikających ze zmian klimatu oraz presji ze strony gatunków inwazyjnych.
  - ✓ Kierunek interwencji F.I. Monitorowanie wpływu zmian klimatu na stan różnorodności biologicznej,
  - ✓ Kierunek interwencji F.II. Ograniczanie presji ze strony gatunków inwazyjnych.
- Cel szczegółowy G: Zwiększenie udziału Polski na forum międzynarodowym w zakresie ochrony różnorodności biologicznej.

Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Jednym z kluczowych wyzwań polityki rozwoju w Polsce w najbliższych latach będzie zapewnienie wzrostu gospodarczego z zachowaniem i efektywnym wykorzystaniem zasobów środowiska oraz adaptacją do zmian klimatu. Odpowiedzią na to wyzwanie są określone w niniejszym rozdziale cele, które będą osiągalne jedynie poprzez prowadzenie działań na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym.

Celem głównym SPA2020 jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu.

Cel główny zostanie osiągnięty poprzez realizację celów szczegółowych i wskazanych w ramach tych celów kierunków działań, stanowiących zasadniczy element SPA2020. Cele szczegółowe

zostały określone tak, aby odpowiadały kluczowym z punktu widzenia adaptacji zintegrowanym strategiom rozwoju (BEiŚ, SZRWRiR, SRT, KSRR, SIEG, SRKS, SSP, SBNRP). Jednocześnie, cele i działania SPA 2020 są spójne ze Strategią Rozwoju Kraju 2020 oraz strategiami zintegrowanymi. Sprzyjać realizacji celu głównego i celów szczegółowych będą także działania o charakterze horyzontalnym.

- Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska
  - ✓ Kierunek działań 1.1 - Dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu,
  - ✓ Kierunek działań 1.2 – Dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu,
  - ✓ Kierunek działań 1.3 – ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu,
  - ✓ Kierunek działań 1.4 – adaptacja do zmian klimatu w gospodarce przestrzennej i budownictwie,
  - ✓ Kierunek działań 1.5 – zapewnienie funkcjonowania skutecznego systemu ochrony zdrowia w warunkach zmian klimatu.
- Cel 2. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu
  - ✓ Kierunek działań 2.1 - wypracowywanie standardów konstrukcyjnych uwzględniających zmiany klimatu,
  - ✓ Kierunek działań 2.2 – zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu.
- Cel 3. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu
  - ✓ Kierunek działań 3.1 – monitoring stanu środowiska i systemu wczesnego ostrzegania i reagowania w kontekście zmian klimatu (miasta i obszary wiejskie),
  - ✓ Kierunek działań 3.2 – miejska polityka przestrzenna uwzględniająca zmiany klimatu.
- Cel 4. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu
  - ✓ Kierunek działań 4.1 – zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu.

Przez Edukację do Zrównoważonego Rozwoju. Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej

Edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju realizuje następujące cele:

1. Kształtowanie pełnej świadomości i budzenie zainteresowania społeczeństwa wzajemnie powiązаныmi kwestiami ekonomicznymi, społecznymi, politycznymi i ekologicznymi,
2. Umożliwienie każdemu człowiekowi zdobywania wiedzy i umiejętności niezbędnych dla poprawy stanu środowiska,
3. Tworzenie nowych wzorców zachowań, kształtowanie postaw, wartości i przekonań jednostek, grup i społeczeństw, uwzględniających troskę o jakość środowiska.

Realizacja wyżej wymienionych celów wymaga:

- Uznania, iż edukacja ekologiczna jest jednym z podstawowych warunków realizacji Polityki Ekologicznej Państwa,
- Wprowadzenia elementów edukacji ekologicznej do wszystkich sfer życia społecznego, respektując i wykorzystując wartości kulturowe, etyczne i religijne,
- Zapewnienia dostępu społeczeństwa do informacji o stanie środowiska przyrodniczego i edukacji ekologicznej,
- Uznania, że edukacja ekologiczna jest podstawowym warunkiem zmiany konsumpcyjnego modelu społeczeństwa.

Podstawowe cele NSEE są następujące:

1. Upowszechnianie idei ekorozwoju we wszystkich sferach życia, uwzględniając również pracę i wypoczynek człowieka, czyli objęcie permanentną edukacją ekologiczną wszystkich mieszkańców Rzeczypospolitej Polskiej,
2. Wdrożenie edukacji ekologicznej jako edukacji interdyscyplinarnej na wszystkich stopniach edukacji formalnej i nieformalnej,
3. Tworzenie wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów edukacji ekologicznej, stanowiących rozwinięcie Narodowego Programu Edukacji Ekologicznej, a ujmujących propozycje wnoszone przez poszczególne podmioty realizujące projekty edukacyjne dla lokalnej społeczności,
4. Promowanie dobrych doświadczeń z zakresu metodyki edukacji ekologicznej.

Strategia Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030

Strategia Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030 identyfikuje możliwości współpracy pomiędzy województwami mazowieckim i łódzkim oraz określa kierunki interwencji umożliwiające dalsze poszerzanie tej współpracy na rzecz rozwoju Polski Centralnej

Wizja: Makroregion Polski Centralnej awangarda Europy XXI wieku.

Wizja rozwoju Polski Centralnej przedstawia pożądany obraz makroregionu w przyszłości i jest odpowiedzią na potrzeby budowania najbardziej dynamicznego, konkurencyjnego, kreatywnego i innowacyjnego obszaru Polski, rozpoznawalnego w skali europejskiej i globalnej. W oparciu o przeprowadzoną diagnozę i aktualną pozycję rozwojową oraz mając na uwadze prognozowane trendy, wizja odzwierciedla europejskie aspiracje makroregionu.

W oparciu o przyjętą wizję rozwoju Polski Centralnej wyznaczono cel główny Strategii Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030: Wzrost znaczenia Polski Centralnej w skali międzynarodowej jako przestrzeni przyjaznej generowaniu oraz transferowi wiedzy i innowacji.

Cel główny Strategii będzie realizowany poprzez 5 celów szczegółowych wynikających ze zdiagnozowanych pól współpracy.

- Cel szczegółowy I Przestrzeń przyjazna twórcom i projektantom
  - ✓ Kierunek działań - Opracowanie i prowadzenie przez administrację samorządową spójnej polityki kulturalnej i turystycznej,
  - ✓ Kierunek działań - Udostępnianie przestrzeni twórcom i projektantom w obszarach rewitalizowanych,
  - ✓ Kierunek działań - Wsparcie wdrażania nowoczesnych technologii i materiałów przyjaznych środowisku i zdrowiu.
- Cel szczegółowy II Międzynarodowe Centrum Żywności Prozdrowotnej
  - ✓ Kierunek działań - Opracowanie i wdrażanie nowoczesnych technologii w rolnictwie i przetwórstwie rolno-spożywczym,
  - ✓ Kierunek działań - Wykreowanie marki żywności prozdrowotnej.
- Cel szczegółowy III Multimodalny węzeł transportowy o znaczeniu międzynarodowym
  - ✓ Kierunek działań - Rozwój infrastruktury transportowej o znaczeniu krajowym i międzynarodowym,
  - ✓ Kierunek działań - Rozwój infrastruktury transportowej o znaczeniu międzyregionalnym.
  - ✓ Kierunek działań - Rozwój terminali intermodalnych,
  - ✓ Kierunek działań - Poprawa jakości oferty przewozów pasażerskich, w tym integracja taryfowa i rozkładowa,
  - ✓ Kierunek działań - Wspieranie rozwoju terenów inwestycyjnych związanych z multimodalnym węzłem transportowym,
  - ✓ Kierunek działań - Wspieranie rozwoju nowoczesnych centrów logistycznych,
  - ✓ Kierunek działań - Wspieranie integracji usług logistycznych,
  - ✓ Kierunek działań - Promocja usług przewozowych i logistycznych,
  - ✓ Kierunek działań - Wspieranie międzynarodowej współpracy w zakresie usług logistycznych.

Dokumenty wojewódzkie

Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020

Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020 jest odpowiedzią na wyzwania rozwojowe, które zostały określone w głównych dokumentach strategicznych i uwzględnia te obszary interwencji, których realizacja przyniesie największe efekty.

Dokument wyznacza w ramach osi priorytetowych cele tematyczne oraz priorytety inwestycyjne.

OŚ PRIORYTETOWA 1. INNOWACYJNA I KONKURENCYJNA GOSPODARKA

- Działanie 1.1. Wsparcie infrastruktury B+R w sektorze nauki
- Działanie 1.2. Wzmocnienie potencjału innowacyjnego przedsiębiorstw Wielkopolski
- Działanie 1.3. Wsparcie przedsiębiorczości i infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego
- Działanie 1.4. Internacjonalizacja gospodarki regionalnej
- Działanie 1.5. Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw

OŚ PRIORYTETOWA 2. SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE

- Działanie 2.1. Rozwój elektronicznych usług publicznych

OŚ PRIORYTETOWA 3. ENERGIA

- Działanie 3.1. Wytwarzanie i dystrybucja energii ze źródeł odnawialnych
- Działanie 3.2. Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym
- Działanie 3.3. Wspieranie strategii niskoemisyjnych w tym mobilność miejska

OŚ PRIORYTETOWA 4 ŚRODOWISKO

- Działanie 4.1. Zapobieganie, likwidacja skutków klęsk żywiołowych i awarii środowiskowych
- Działanie 4.2. Gospodarka odpadami
- Działanie 4.3. Gospodarka wodno – ściekowa
- Działanie 4.4. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego
- Działanie 4.5 Ochrona przyrody

OŚ PRIORYTETOWA 5. TRANSPORT

- Działanie 5.1. Infrastruktura drogowa regionu
- Działanie 5.2. Transport kolejowy

OŚ PRIORYTETOWA 6. RYNEK PRACY

- Działanie 6.1. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy – projekty pozakonkursowe realizowane przez PSZ
- Działanie 6.2. Aktywizacja zawodowa
- Działanie 6.3. Samozatrudnienie i przedsiębiorczość
- Działanie 6.4. Wsparcie aktywności zawodowej osób wyłączonej z rynku pracy z powodu opieki nad małymi dziećmi
- Działanie 6.5. Doskonalenie kompetencji osób pracujących i wsparcie procesów adaptacyjnych
- Działanie 6.6. Wspieranie aktywności zawodowej pracowników poprzez działania prozdrowotne

OŚ PRIORYTETOWA 7. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE

- Działanie 7.1. Aktywna integracja
- Działanie 7.2. Usługi społeczne i zdrowotne
- Działanie 7.3. Ekonomia społeczna

OŚ PRIORYTETOWA 8. EDUKACJA

- Działanie 8.1. Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz wyrównanie dostępu do edukacji przedszkolnej i szkolnej
- Działanie 8.2. Uczenie się przez całe życie
- Działanie 8.3. Wzmocnienie oraz dostosowanie kształcenia i szkolenia zawodowego do potrzeb rynku pracy

OŚ PRIORYTETOWA 9. INFRASTRUKTURA DLA KAPITAŁU LUDZKIEGO

- Działanie 9.1. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną
- Działanie 9.2. Rewitalizacja obszarów problemowych
- Działanie 9.3. Inwestowanie w rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej

OŚ PRIORYTETOWA 10. POMOC TECHNICZNA

- Działanie 10.1. Wsparcie instytucjonalno-kadrowe procesu zarządzania i wdrażania WRPO 2014+
- Działanie 10.2. Informacja i promocja WRPO 2014+

Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020

Cel strategiczny 1. Dostosowanie przestrzeni do wyzwań XXI wieku

Podstawą konkurencyjności regionu jest odpowiednia jakość przestrzeni oraz poziom jej wyposażenia w infrastrukturę. Mimo znacznego postępu w ostatnich latach stan w tym zakresie nadal nie jest zadowalający. Ponadto, zarówno infrastruktura, jak i przestrzeń nie tworzą jeszcze spójnego systemu. Rozbudowy i modernizacji wymagają wszystkie typy infrastruktury, zarówno komunikacyjna, techniczna, jak i społeczna. Szczególne znaczenie ma, niezależnie od typu, infrastruktura o znaczeniu regionalnym.

Cel strategiczny osiągnąy będzie przez realizację następujących celów operacyjnych:

- Cel operacyjny 1.1. Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi
- Cel operacyjny 1.2. Wzrost spójności komunikacyjnej oraz powiązań z otoczeniem
- Cel operacyjny 1.3. Wzrost znaczenia i zachowanie dziedzictwa kulturowego
- Cel operacyjny 1.4. Poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej
- Cel operacyjny 1.5. Przygotowanie i racjonalne wykorzystanie terenów inwestycyjnych
- Cel operacyjny 1.6. Wzmocnienie regionotwórczych funkcji aglomeracji poznańskiej jako ośrodka metropolitalnego o znaczeniu europejskim

- Cel operacyjny 1.7. Wielofunkcyjny rozwój ośrodków subregionalnych i lokalnych
- Cel operacyjny 1.8. Restrukturyzacja obszarów o niewłaściwym potencjale rozwojowym

Cel strategiczny 2. Zwiększenie efektywności wykorzystania potencjałów rozwojowych województwa

Potencjał rozwojowy Wielkopolski jest zróżnicowany. Wymaga on specjalnego wzmocnienia oraz w wielu przypadkach restrukturyzacji. Realizacja tego celu pozwoli zwiększyć efektywność wykorzystania potencjału poprzez działania ukierunkowane na specyficzne potrzeby.

Cel strategiczny osiągnąy będzie przez realizację następujących celów operacyjnych:

- Cel operacyjny 2.1. Wzmocnienie gospodarstw rolnych oraz gospodarki żywnościowej
- Cel operacyjny 2.2. Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw
- Cel operacyjny 2.3. Wzrost udziału nauki i badań w rozwoju regionu
- Cel operacyjny 2.4. Zwiększenie udziału usług turystycznych i rekreacji w gospodarce regionu

Cel strategiczny 3. Wzrost kompetencji mieszkańców i promocja zatrudnienia

Wielkopolska charakteryzuje się niskim wskaźnikiem aktywności zawodowej mieszkańców, odbiegającym od standardów Unii Europejskiej. Problem ten jest ważny wobec prognozowanej, znacznej zmiany struktury wiekowej ludności w perspektywie kilkunastu lat. Realizacja tego celu służyć ma poprawie jakości, zwiększeniu różnorodności i większemu dostosowaniu do potrzeb systemu edukacyjnego. Edukacja, choć zwiększa szanse na rynku pracy, nie daje jednak gwarancji zatrudnienia. Dlatego równolegle, w ramach realizacji tego celu, promowane powinno być tworzenie miejsc pracy, przy wykorzystaniu wszystkich możliwych do zastosowania środków, dostępnych w ramach interwencji publicznej.

Cel strategiczny osiągnąy będzie przez realizację następujących celów operacyjnych:

- Cel operacyjny 3.1. Ograniczanie barier w dostępie do edukacji
- Cel operacyjny 3.2. Poprawa jakości oraz wzrost różnorodności form kształcenia
- Cel operacyjny 3.3. Rozwój przedsiębiorczości i promocja samozatrudnienia
- Cel operacyjny 3.4. Poprawa organizacji rynku pracy

Cel strategiczny 4. Wzrost spójności i bezpieczeństwa społecznego

Spójność społeczna, obok ekonomicznej i terytorialnej, jest jednym z najważniejszych aspektów rozwoju. Problemy społeczne są czynnikiem ograniczającym tempo rozwoju gospodarczego. Z drugiej jednak strony, wzrost gospodarczy przyczynia się do zwiększania różnic społecznych. Obszar działania tego celu jest najbardziej zróżnicowany ze wszystkich celów strategicznych.

Obejmuje takie elementy, jak zdrowie, opieka społeczna, przeciwdziałanie patologiom, zwiększanie bezpieczeństwa we wszystkich jego formach, przeciwdziałanie wykluczeniom społecznym, wspieranie integracji społecznej oraz umacnianie tożsamości regionalnej i narodowej. W realizacji działań w tym obszarze tkwi jedno ze źródeł konkurencyjności Wielkopolan.

Cel strategiczny osiągnąony będzie przez realizację następujących celów operacyjnych:

- Cel operacyjny 4.1. Poprawa sytuacji demograficznej oraz stanu zdrowia mieszkańców
- Cel operacyjny 4.2. Poprawa warunków mieszkaniowych
- Cel operacyjny 4.3. Rozwój usług socjalnych
- Cel operacyjny 4.4. Wzrost bezpieczeństwa
- Cel operacyjny 4.5 Ograniczenie skali patologii oraz wykluczeń społecznych
- Cel operacyjny 4.6. Budowa kapitału społecznego na rzecz społeczeństwa obywatelskiego
- Cel operacyjny 4.7. Wzrost udziału sportu i rekreacji w życiu mieszkańców regionu

Plan Gospodarki Odpadami Województwa Wielkopolskiego na lata 2019-2025

Wojewódzki plan gospodarki odpadami powinien być spójny zarówno z Polityką ekologiczną państwa, jak i Krajowym planem gospodarki odpadami. W dokumentach tych przedstawione zostały główne cele, które przyczynią się do stworzenia zintegrowanego systemu instalacji gospodarki odpadami.

Przyjęte zostały następujące cele krótkoterminowe 2019-2025:

- w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi:
  1. zmniejszenie ilości powstających odpadów:
    - 1.1. ograniczenie marnotrawienia żywności
    - 1.2. wprowadzenie selektywnego zbierania bioodpadów z zakładów zbiorowego żywienia
  2. zwiększanie świadomości społeczeństwa na temat właściwego gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym odpadami żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji
  3. doprowadzenie do funkcjonowania systemów zagospodarowania odpadów zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami.

W celu obliczenia poszczególnych wartości procentowych wskazanych poniżej, należy ująć wszystkie odpady komunalne odebrane i zebrane (również odpady BiR pochodzące z gospodarstw domowych):

- 3.1. osiągnięcie poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła z odpadów komunalnych w wysokości minimum 50% ich masy do 2020 roku;
- 3.2. do 2020 r. udział masy termicznie przekształcanych odpadów komunalnych oraz odpadów pochodzących z przetworzenia odpadów komunalnych w stosunku do

- wytworzonych odpadów komunalnych nie może przekraczać 30%,
- 3.3. do 2025 r. recyklingowi powinno być poddawane 55% odpadów komunalnych,
  - 3.4. do 2030 r. recyklingowi powinno być poddawane 60% odpadów komunalnych,
  - 3.5. redukcja składowania odpadów komunalnych do maksymalnie 10% do 2030 r.
4. zmniejszenie udziału zmieszanych odpadów komunalnych w całym strumieniu odbieranych i zbieranych odpadów (zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie),
  5. zaprzestanie nielegalnego składowania odpadów ulegających biodegradacji selektywnie zebranych oraz zbieranych nieselektywnie, które nie mogą być składowane od dnia 1 stycznia 2016 r. zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 16 lipca 2015 r. w sprawie dopuszczania odpadów do składowania na składowiskach (Dz.U. z 2015 r., poz. 1277)
  6. zmniejszenie liczby miejsc nielegalnego składowania odpadów komunalnych
  7. wdrażanie systemu monitorowania gospodarki odpadami komunalnymi
  8. monitorowanie i kontrola zgodnie z istniejącymi instrumentami prawnymi postępowania z frakcją odpadów komunalnych wysortowywaną ze strumienia zmieszanych odpadów komunalnych i nieprzeznaczoną do składowania (frakcja 19 12 12)
- w zakresie gospodarki odpadami zawierającymi PCB:
    1. likwidacja urządzeń o zawartości PCB poniżej 5 dm³.
  - w zakresie gospodarki medycznymi i weterynaryjnymi:
    1. zgodnie z zasadą bliskości zapewnienie odpowiedniego wykorzystania ilości oraz wydajności spalarni odpadów medycznych i weterynaryjnych na terenie Województwa, z wyjątkiem sytuacji określonych w przepisach prawa dopuszczających zagospodarowanie tych odpadów poza obszarem województwa,
    2. podniesienie efektywności selektywnego zbierania odpadów medycznych i weterynaryjnych (w tym segregacji odpadów u źródła powstawania),
    3. ograniczenie ilości odpadów innych niż niebezpieczne w strumieniu odpadów niebezpiecznych.
  - w zakresie gospodarki zużytymi bateriami i akumulatorami:
    1. wzrost świadomości społeczeństwa oraz przedsiębiorców na temat odpowiedniego sposobu postępowania ze zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami,
    2. osiągnięcie poziomu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych, w wysokości, co najmniej 45% masy wprowadzonych baterii i akumulatorów przenośnych.
  - w zakresie gospodarki zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym:
    1. zwiększenie świadomości społeczeństwa i przedsiębiorców na temat odpowiedniego sposobu postępowania ze ZSEiE,

2. ograniczenie powstawania odpadów w postaci ZSEiE,
- w zakresie gospodarki pojazdami wycofanymi z eksploatacji:
    1. osiągnięcie minimalnych rocznych poziomów odzysku i recyklingu odniesionych do masy pojazdów przyjętych do stacji demontażu w skali roku, co najmniej na poziomie odpowiednio: 95% i 85%,
    2. ograniczenie nieuczciwych praktyk w zakresie zbierania i zagospodarowywania pojazdów wycofanych z eksploatacji (w tym zwiększenie liczby pojazdów wycofanych z eksploatacji kierowanych do legalnych stacji demontażu),
    3. ograniczenie liczby pojazdów sprowadzanych z zagranicy bezpośrednio do krajowych stacji demontażu w sposób nielegalny.
  - w zakresie gospodarki odpadami zawierającymi azbest:
    1. osiągnięcie celów określonych w przyjętym w dniu 15 marca 2010 r. przez Radę Ministrów „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”,
    2. zwiększanie świadomości mieszkańców w zakresie bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest,
    3. bezpieczne usunięcie ok. 40% ilości wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwienie do roku 2022.
  - w zakresie gospodarki olejami odpadowymi:
    1. zapobieganie powstawaniu olejów odpadowych,
    2. dążenie do zwiększenia ilości zbieranych olejów odpadowych,
    3. utrzymanie poziomu odzysku na poziomie co najmniej 50%, a recyklingu rozumianego jako regeneracja na poziomie, co najmniej 35%,
    4. w przypadku preparatów smarowych wzrost poziomów recyklingu do poziomu 35% oraz poziomu odzysku do wartości co najmniej 50% w 2020 r.
  - w zakresie gospodarki przeterminowanymi środkami ochrony roślin:
    1. zwiększanie świadomości mieszkańców w zakresie potrzeby zbierania i bezpiecznego unieszkodliwiania przeterminowanych ŚOR.
  - w zakresie gospodarki zużytymi oponami:
    1. utrzymywanie dotychczasowego poziomu odzysku na poziomie co najmniej 75%, a recyklingu na poziomie co najmniej 15%,
    2. zwiększenie świadomości społeczeństwa (w tym przedsiębiorców) na temat właściwego tj. zrównoważonego użytkowania pojazdów (w tym opon) oraz dozwolonych przepisami prawa sposobów postępowania ze zużytymi oponami.
  - w zakresie gospodarki odpadami z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej:

1. zwiększenie świadomości wśród inwestorów oraz podmiotów wytwarzających odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej na temat należytego postępowania ze strumieniem wyżej wskazanych odpadów, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania oraz recyklingu;
  2. utrzymanie poziomu przygotowania do ponownego użycia, recyklingu oraz innych form odzysku materiałów budowlanych i rozbiórkowych na poziomie minimum 70% wagowo.
- w zakresie gospodarki komunalnymi osadami ściekowymi:
1. całkowite zaniechanie składowania osadów ściekowych,
  2. zwiększenie ilości osadów przetwarzanych przed wprowadzeniem do środowiska oraz ich ilości poddanych termicznemu przekształcaniu,
  3. dążenie do maksymalizacji stopnia wykorzystania substancji biogennej zawartych w osadach przy jednoczesnym spełnieniu wszystkich wymogów dotyczących bezpieczeństwa sanitarnego, chemicznego oraz środowiskowego.
- w zakresie gospodarki odpadami ulegającymi biodegradacji inne niż komunalne:
1. w okresie do 2022 r. i w latach następnych utrzymanie masy składowanych odpadów na poziomie nie większym niż 40% masy wytworzonych odpadów.
- w zakresie gospodarki opakowaniami i odpadami opakowaniowymi:
1. zapewnienie odpowiedniej jakości odpadów opakowaniowych zbieranych selektywnie w gospodarstwach domowych,
  2. utrzymanie poziomów odzysku i recyklingu co najmniej na poziomie określonym w załączniku nr 1 do ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi,
  3. osiągnięcie i utrzymanie, co najmniej poziomów odzysku i recyklingu dla opakowań wielomateriałowych wynikających z przepisów rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 3 grudnia 2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 2310) w sprawie minimalnych rocznych poziomów odzysku i recyklingu dla opakowań wielomateriałowych oraz dla opakowań po środkach niebezpiecznych, w poszczególnych latach, poniżej których nie mogą zostać określone poziomy w porozumieniu zawierającym z marszałkiem województwa,
  4. osiągnięcie i utrzymanie, co najmniej poziomów odzysku i recyklingu dla opakowań po środkach niebezpiecznych, w tym po ŚOR wynikających z przepisów rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 3 grudnia 2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 2310) w sprawie minimalnych rocznych poziomów odzysku i recyklingu dla opakowań wielomateriałowych oraz dla opakowań po środkach niebezpiecznych, w poszczególnych latach, poniżej których nie mogą zostać określone poziomy w porozumieniu zawierającym z marszałkiem województwa,

5. wyeliminowanie stosowania nieuczciwych praktyk w zakresie wystawiania dokumentów potwierdzających przetworzenie odpadów opakowaniowych,
  6. zwiększenie świadomości użytkowników i sprzedawców środków zawierających substancje niebezpieczne, w tym środki ochrony roślin, odnośnie prawidłowego postępowania z opakowaniami po tych produktach.
- zakresie gospodarki odpadami z wybranych gałęzi gospodarki:
  - zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku,
  - ograniczenie masy wytworzonych odpadów w stosunku do wielkości produkcji.

Program Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego na lata 2016-2020

Celem głównym Strategii jest zapewnienie wysokiej jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz konkurencyjną i efektywną gospodarkę.

- Obszar interwencji: Ochrona klimatu i jakości powietrza (OKJP)
  - ✓ OKJP.I. Dobra jakość powietrza atmosferycznego bez przekroczeń dopuszczalnych norm - osiągnięcie poziomów dopuszczalnych zanieczyszczeń powietrza: pyłu PM10, pyłu PM2,5
  - ✓ OKJP.II. Osiągnięcie poziomu docelowego benzo(a)pirenu
  - ✓ OKJP.III. Osiągnięcie poziomu celu długoterminowego dla ozonu
  - ✓ OKJP.IV. Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych
- Zagrożenia hałasem (ZH)
  - ✓ ZH.I. Dobry stan klimatu akustycznego bez przekroczeń dopuszczalnych norm poziomu hałasu
  - ✓ ZH II. Zmniejszenie liczby osób narażonych na ponadnormatywny hałas
- Pola elektromagnetyczne (PEM)
  - ✓ PEM.I. Utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych na poziomach nieprzekraczających wartości
- Gospodarowanie wodami (GW)
  - ✓ GW.I. Zwiększenie retencji wodnej województwa
  - ✓ GW.II. Ograniczenie wodochłonności gospodarki
  - ✓ GW.III. Osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu wód
- Gospodarka wodno-ściekowa (GWS)
  - ✓ GWS.I. Poprawa jakości wody
  - ✓ GWS.II. Wyrównanie dysproporcji pomiędzy stopniem zwodociągowania i skanalizowania na terenach wiejskich

- Zasoby geologiczne (ZG)
  - ✓ ZG.I. Ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopalin
  - ✓ ZG.II. Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych
- Gleby (GL)
  - ✓ GL.I. Dobra jakość gleb
  - ✓ GL.II. Rekultywacja i rewitalizacja terenów zdegradowanych
- Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO)
  - ✓ GO.I. Ograniczenie ilości odpadów komunalnych przekazywanych do składowania
  - ✓ GO.II. Ograniczenie negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko
- Zasoby przyrodnicze (ZP)
  - ✓ ZP.I. Zwiększenie lesistości województwa
  - ✓ ZP.II. Zachowanie różnorodności biologicznej
- Zagrożenie poważnymi awariami (PAP)
  - ✓ PAP.I. Utrzymanie stanu bez incydentów o znamionach poważnej awarii

Dokumenty lokalne

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Pilskiego na lata 2015-2025

Wskazane w SRPR pola strategiczne, pola operacyjne oraz kierunki działań znajdują swoje odzwierciedlenie w przeprowadzonej szerokiej analizie stanu aktualnego Powiatu Pilskiego oraz zasobów, jakimi dysponuje jego samorząd. Założenia SRPR w pełni wpisują się w wizję i cele strategiczne rozwoju regionu wielkopolskiego oraz ogólne kierunki rozwoju dla Polski.

- Pole strategiczne 1. Przestrzeń przyjazna mieszkańcom:
  - ✓ Pole operacyjne 1.1. Rozwój infrastruktury drogowej:
    - Kierunek działania 1.1.1. Budowa i modernizacja nawierzchni dróg powiatowych,
    - Kierunek działania 1.1.2. Przebudowa dróg nr 120SP, 1197P, 1060P stanowiących ciąg obwodnicy północnej powiatu pilskiego,
    - Kierunek działania 1.1.3. Projektowanie i modernizacja przestrzeni publicznej bezpiecznej i przyjaznej mieszkańcom: modernizacja ciągów pieszych, rozwój małej architektury,
    - Kierunek działania 1.1.4. Lobbowanie na rzecz budowy i modernizacji dróg krajowych i wojewódzkich,

- Kierunek działania 1.1.5. Budowa międzygminnych ścieżek rowerowych na rzecz wsparcia mobilności mieszkańców,
- Kierunek działania 1.1.6. Wsparcie na rzecz modernizacji istniejących linii kolejowych wraz z infrastrukturą.
- ✓ Pole operacyjne 1.2. Rozwój infrastruktury na rzecz podniesienia jakości życia mieszkańców:
  - Kierunek działania 1.2.1. Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury sportowej,
  - Kierunek działania 1.2.2. Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury instytucji kultury,
  - Kierunek działania 1.2.3. Wspieranie działań na rzecz tworzenia dostępu do bezpłatnego Internetu szerokopasmowego, szczególnie na obszarach wiejskich oraz dla osób z umiarkowanym i znacznym stopniem niepełnosprawności,
  - Kierunek działania 1.2.4. Wspieranie działań na rzecz tworzenia hot spotów w miejscach użyteczności publicznej.
- ✓ Pole operacyjne 1.3. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury społecznej:
  - Kierunek działania 1.3.1. Rozwój Szpitala Specjalistycznego w Pile jako centrum usług medycznych północnej Wielkopolski i zwiększenie dostępności do jego świadczeń specjalistycznych,
  - Kierunek działania 1.3.2. Wsparcie dla zwiększenia dostępności ambulatoryjnej opieki specjalistycznej,
  - Kierunek działania 1.3.3. Dostosowanie Szpitala Powiatowego w Wyrzysku Sp. z o.o. i Szpitala Specjalistycznego w Pile do obowiązujących standardów w zakresie infrastruktury i wyposażenia podmiotów świadczących usługi medyczne ,
  - Kierunek działania 1.3.4. Dochodzenie do standardów (ustawowych) w jednostkach i placówkach pomocy społecznej,
  - Kierunek działania 1.3.5. Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz wsparcia osób ubogich i znajdujących się w trudnej sytuacji społecznej,
  - Kierunek działania 1.3.6. Zwiększenie dostępności istniejącego zaplecza rehabilitacyjnego, z jednoczesną rozbudową jego infrastruktury technicznej,
  - Kierunek działania 1.3.7. Wsparcie rozwoju Zakładów Aktywności Zawodowej i Warsztatów Terapii Zajęciowej oraz podmiotów ekonomii społecznej zatrudniających osoby z niepełnosprawnościami.
- ✓ Pole operacyjne 1.4. Planowanie przestrzeni na rzecz konkurencyjności gospodarczej i turystycznej powiatu:
  - Kierunek działania 1.4.1. Dążenie do uruchomienia lotniska użytku publicznego o ograniczonej certyfikacji, obsługi ruchu General Aviation, w tym ruchu biznesowego, cargo lotniczego,

- Kierunek działania 1.4.2. Wsparcie działalności Aeroklubu Ziemi Pilskiej,
  - Kierunek działania 1.4.3. Współpraca na poziomie regionalnym z samorządami gminnymi, powiatowymi i wojewódzkimi na rzecz budowy infrastruktury turystycznej i poprawy żeglowności,
  - Kierunek działania 1.4.4. Wspieranie utrzymania i modernizacji śluz,
  - Kierunek działania 1.4.5. Wspieranie regulacji rzeki i jej dopływów na wybranych odcinkach w celu zwiększenia ich potencjału gospodarczego,,
  - Kierunek działania 1.4.6. Wsparcie i dalszy rozwój Klastra Turystycznego „Dolina Noteci”
  - Kierunek działania 1.4.7. Rewitalizacja Wyrzyskiej Kolejki Powiatowej jako produktu turystycznego,
  - Kierunek działania 1.4.8. Wsparcie inicjatyw gminnych na rzecz rozwoju bazy turystycznej, w tym gospodarstw agroturystycznych,
  - Kierunek działania 1.4.9. Współpraca z Wielkopolską Organizacją Turystyczną w zakresie organizacji szkoleń dotyczących podnoszenia jakości usług turystycznych.
- Pole strategiczne 2. Gospodarka:
- ✓ Pole operacyjne 2.1..Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości:
    - Kierunek działania 2.1.1. Współpraca z Wielkopolskim Regionalnym Obserwatorium Terytorialnym w zakresie korzystania z systemu monitorowania polityk publicznych w województwie wielkopolskim w celu stymulowania rozwoju gospodarczego,
    - Kierunek działania 2.1.2. Wsparcie doradcze w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych (w tym z UE),
    - Kierunek działania 2.1.3. Współpraca z instytucjami na szczeblu województwa (Urząd Marszałkowski, Wojewódzki Urząd Pracy, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych),
    - Kierunek działania 2.1.4. Inicjowanie współpracy sektora publicznego z pozarządowym dla zwiększenia skuteczności pozyskiwania dotacji,
    - Kierunek działania 2.1.5. Wsparcie w zakresie pozyskiwania dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej z Funduszu Pracy i środków UE.
  - ✓ Pole operacyjne 2.2..Dążenie do zrównoważonego rozwoju powiatu:
    - Kierunek działania 2.2.1. Promocja nowoczesnego sadownictwa,
    - Kierunek działania 2.2.2. Promocja współpracy międzynarodowej przedsiębiorstw przetwórczych,
    - Kierunek działania 2.2.3. Wsparcie działania grup producentów, giełd i rynków hurtowych na terenie powiatu,

- Kierunek działania 2.2.4. Systemowe działania na rzecz melioracji poszczególnych obszarów powiatu,
  - Kierunek działania 2.2.5. Współpraca z Cechem Rzemiosł Różnych,
  - Kierunek działania 2.2.6. Wsparcie szkoleń i warsztatów dla rzemieślników z powiatu,
  - Kierunek działania 2.2.7. Wsparcie procesu sieciowania rzemieślników,
  - Kierunek działania 2.2.8. Wykorzystanie wskazań Obszarów Strategicznych Interwencji do wspólnych działań gmin powiatu,
  - Kierunek działania 2.2.9. Organizacja spotkań/konferencji/ warsztatów dotyczących zagadnień kluczowych dla rozwoju powiatu,
  - Kierunek działania 2.2.10. Konsultacja strategii rozwoju gmin pod kątem komplementarności ze strategią rozwoju powiatu,
  - Kierunek działania 2.2.11. Edukacja w zakresie przedsiębiorczości na poziomie szkół ponadgimnazjalnych,
  - Kierunek działania 2.2.12. Wsparcie dla inwestycji o oddziaływaniu ponadgminnym,
  - Kierunek działania 2.2.13. Promocja pozarolniczych źródeł zarobkowania.
- ✓ Pole operacyjne 2.3. Promocja potencjału gospodarczego powiatu:
- Kierunek działania 2.3.1. Wsparcie udziału przedsiębiorców z powiatu w targach i wystawach,
  - Kierunek działania 2.3.2. Wsparcie realizacji szkoleń z zakresu marketingu i reklamy dla przedsiębiorców z powiatu,
  - Kierunek działania 2.3.3. Wsparcie w zakresie pozyskiwania przez przedsiębiorców z powiatu partnerów biznesowych z kraju i zagranicznych regionów partnerskich,
  - Kierunek działania 2.3.4. Trójsektorowa współpraca w zakresie pozyskiwania pracodawców dla powiatu,
  - Kierunek działania 2.3.5. Promowanie przedsięwzięć zawieranych w formule partnerstwa publiczno-prywatnego.
- Pole strategiczne 3. Środowisko:
- ✓ Pole operacyjne 3.1. Skuteczna ochrona środowiska przed zanieczyszczeniami:
- Kierunek działania 3.1.1. Wdrażanie założeń Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Pilskiego na lata 2012-2015, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019 oraz 2020-2023,
  - Kierunek działania 3.1.2. Monitorowanie wytwarzania odpadów niebezpiecznych w sektorze gospodarczym,
  - Kierunek działania 3.1.3. Stworzenie mapy zanieczyszczenia powiatu,

- Kierunek działania 3.1.4. Upowszechnianie informacji na temat procedury utylizacji materiałów niebezpiecznych,
  - Kierunek działania 3.1.5. Monitorowanie stanu zanieczyszczenia wód oraz działania wspierające monitoring zanieczyszczenia powietrza,
  - Kierunek działania 3.1.6. Konsultacje dla przedsiębiorców w zakresie korzyści płynących z recyklingu,
  - Kierunek działania 3.1.7. Promowanie dobrych praktyk w zakresie ekologii w przedsiębiorstwie,
  - Kierunek działania 3.1.8. Promowanie wykorzystywania naturalnych ekologicznych źródeł energii (OZE – odnawialne źródła energii),
  - Kierunek działania 3.1.9. Dbalność o efektywność energetyczną budynków użyteczności publicznej,
  - Kierunek działania 3.1.10. Wdrażanie założeń Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Pilskiego na lata 2012-2015, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019 oraz 2020-2023, w zakresie edukacji ekologicznej,
  - Kierunek działania 3.1.11. Współpraca ze szkołami w zakresie przeprowadzania lekcji dotyczącej ekologii w powiecie,
  - Kierunek działania 3.1.12. Organizacja ponad powiatowych Olimpiad Ekologicznych dla uczniów wszystkich typów szkół.
- ✓ Pole operacyjne 3.2. Wykorzystanie walorów środowiskowych w rozwoju powiatu:
- Kierunek działania 3.2.1. Komplementarność działań z założeniami Planu Ochrony Środowiska dla Powiatu Pilskiego na lata 2012-2015, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019 oraz 2020- 2023,
  - Kierunek działania 3.2.2. Ochrona przyrody i krajobrazu zgodnie z wymogami prawnymi dotyczącymi obszarów Natura 2000,
  - Kierunek działania 3.2.3. Ochrona i zrównoważone użytkowanie lasów,
  - Kierunek działania 3.2.4. Ochrona gleb,
  - Kierunek działania 3.2.5. Ochrona zasobów kopalin,
  - Kierunek działania 3.2.6. Prowadzenie monitoringu stanu ochrony środowiska przyrodniczego,
  - Kierunek działania 3.2.7. Promocja śródlądowych dróg wodnych,
  - Kierunek działania 3.2.8. Promocja wykorzystywania zasobów wodnych jako naturalnego źródła energii,
  - Kierunek działania 3.2.9. Stworzenie mapy ścieżek spacerowych i do nordic walkingu,
  - Kierunek działania 3.2.10. Rozbudowa sieci turystycznych tras rowerowych, w tym odcinka Międzynarodowej Trasy Rowerowej EuroRoute R1,

- Kierunek działania 3.2.11. Współpraca z Lasami Państwowymi w zakresie utwardzania wybranych dróg leśnych w celu podniesienia jakości turystyki pieszej,
  - Kierunek działania 3.2.12. Współpraca z gminami powiatu na rzecz rozwoju szeroko pojętej bazy turystycznej (m.in. agroturystyka, gastronomia, turystyka wodna, rowerowa, miejsca postoju),
  - Kierunek działania 3.2.13. Promocja oferty turystycznej powiatu w postaci wydawnictw i na stronach internetowych, a także poprzez udział w targach turystycznych.
- Pole strategiczne 4. Rozwój kapitału ludzkiego:
- ✓ Pole operacyjne 4.1. Rozwój lokalnego rynku pracy:
    - Kierunek działania 4.1.1. Współpraca ze środowiskiem przedsiębiorców i otoczeniem biznesu w ramach Powiatowej Rady Zatrudnienia w celu optymalizacji oferty edukacyjnej szkół i dostosowania jej do potrzeb rynku pracy,
    - Kierunek działania 4.1.2. Aktywne pozyskiwanie środków z UE na rzecz aktywizacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób niepełnosprawnych oraz łagodzenie skutków bezrobocia,
    - Kierunek działania 4.1.3. Wsparcie szkoleniowo-doradcze oraz dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy,
    - Kierunek działania 4.1.4. Podnoszenie kompetencji zawodowych i społecznych osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w szczególności: po 50. roku życia, długotrwale bezrobotnych oraz kobiet i osób młodych do 25. roku życia,
    - Kierunek działania 4.1.5. Współpraca z gminami w celu przyciągania na lokalny rynek pracy inwestorów krajowych i zagranicznych,
    - Kierunek działania 4.1.6. Podejmowanie i wsparcie działań promocyjnych, kampanii budujących „dobry klimat” wokół podmiotów ekonomii społecznej,
    - Kierunek działania 4.1.7. Udział w lokalnych i regionalnych partnerstwach, inicjatywach na rzecz rozwoju sektora ekonomii społecznej,
    - Kierunek działania 4.1.8. Wspieranie powstawania spółdzielni socjalnych.
  - ✓ Pole operacyjne 4.2. Zapewnienie kształcenia zwiększającego szanse na rynku pracy:
    - Kierunek działania 4.2.1. Monitorowanie wyników nauczania w szkołach,
    - Kierunek działania 4.2.2. Podnoszenie jakości kształcenia zawodowego we współpracy z pracodawcami i uczelniami,
    - Kierunek działania 4.2.3. Badanie losów absolwentów,
    - Kierunek działania 4.2.4. Stworzenie centrum kształcenia zawodowego w Piły dla potrzeb subregionu.
  - ✓ Pole operacyjne 4.3. Podnoszenie jakości systemu edukacyjnego:

- Kierunek działania 4.3.1. Rozbudowa i modernizacja obiektów oświatowych w celu zapewnienia odpowiednich standardów lokalowych,
  - Kierunek działania 4.3.2. Inwestowanie w bazę do kształcenia zawodowego,
  - Kierunek działania 4.3.3. Dążenie do zwiększenia oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży, szczególnie dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,
  - Kierunek działania 4.3.4. Inicjowanie i wspieranie w placówkach oświatowo-wychowawczych i opiekuńczych korepetycji w formie wolontariatu nauczycielskiego, studenckiego, uczniowskiego,
  - Kierunek działania 4.3.5. Zwiększenie wykorzystania technologii teleinformacyjnych i multimedialnych w kształceniu,
  - Kierunek działania 4.3.6. Zapewnienie dostępu do informacji o możliwościach kształcenia ogólnego i zawodowego, w tym szczególnie dotarcie z informacją o zawodach nadwyżkowych i deficytowych w powiecie,
  - Kierunek działania 4.3.7. Wspieranie i promocja zajęć służących budowaniu postaw rozwijania umiejętności społecznych oraz przedsiębiorczości młodego pokolenia,
  - Kierunek działania 4.3.8. Inicjowanie i wspieranie projektów dydaktycznych kształcących umiejętności samodzielnego rozwiązywania problemów, kreatywności, przedsiębiorczości i postaw innowacyjnych,
  - Kierunek działania 4.3.9. Poradnictwo na temat oczekiwań pracodawców, potrzeb i możliwości rynku pracy,
  - Kierunek działania 4.3.10. Inicjowanie zróżnicowanych form działań sprzyjających kształtowaniu u dzieci i młodzieży postaw patriotycznych oraz przybliżaniu historii i dorobku kulturalnego miasta, gminy, powiatu,
  - Kierunek działania 4.3.11. Włączanie w proces dydaktyczny programów otwierających świadomość mieszkańców powiatu na problemy osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.
- ✓ Pole operacyjne 4.4 Bezpieczny powiat:
- Kierunek działania 4.4.1. Poprawa warunków materialnych i administracyjnych służb porządkowych, straży pożarnej i inspekcji w celu ich sprawnego funkcjonowania,
  - Kierunek działania 4.4.2. Rozszerzenie monitoringu wizyjnego powiatowych obiektów użyteczności publicznej,
  - Kierunek działania 4.4.3. Promocja i wspieranie programów budujących zaufanie i szacunek ludzi młodych do organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości,

- Kierunek działania 4.4.4. Współpraca z Komendą Powiatową Policji przy organizacji debat społecznych angażujących mieszkańców powiatu w dialog na rzecz poprawy bezpieczeństwa publicznego,
  - Kierunek działania 4.4.5. Realizacja programów edukacyjnych, profilaktycznych i terapeutycznych związanych z uzależnieniami, adresowanych do dzieci i młodzieży,
  - Kierunek działania 4.4.6. Wspieranie programów edukacyjnych na temat zagrożenia uzależnieniami wśród seniorów, osób z niepełnosprawnościami, ofiar i sprawców przemocy, adresowanych do pracowników socjalnych i kadr pomocy społecznej,
  - Kierunek działania 4.4.7. Rozwój sieci placówek interwencyjnych, placówek pomocy psychologiczno-pedagogicznej i terapeutycznej dla ofiar przemocy,
  - Kierunek działania 4.4.8. Wspieranie programów przeciwdziałania przemocy rówieśniczej, szkolnej i w środowisku lokalnym,
  - Kierunek działania 4.4.9. Rozwój poradnictwa i upowszechnienie informacji w zakresie praw ofiar przemocy domowej.
- ✓ Pole operacyjne 4.5. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu:
- Kierunek działania 4.5.1. Udzielanie wsparcia rodzinom, dzieciom i osobom młodym, które znalazły się w sytuacji kryzysowej, poprzez zapewnienie całodobowej opieki dzieciom (zwiększenie liczby rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego),
  - Kierunek działania 4.5.2. Propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego, w tym poradnictwo dla rodzin zastępczych,
  - Kierunek działania 4.5.3. Pomoc usamodzielniającym się wychowankom rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego,
  - Kierunek działania 4.5.4. Tworzenie zawodowych rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego,
  - Kierunek działania 4.5.5. Inicjowanie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób działających na rzecz osób niepełnosprawnych,
  - Kierunek działania 4.5.6. Wsparcie finansowe (w ramach działań rządowych i programów UE) w zatrudnianiu osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy,
  - Kierunek działania 4.5.7. Wsparcie w formie dotacji (w ramach działań rządowych i programów UE) umożliwiających osobom niepełnosprawnym rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej,
  - Kierunek działania 4.5.8. Pomoc w zakupie sprzętu rehabilitacyjnego, w tym również zwiększenie środków na rehabilitację,
  - Kierunek działania 4.5.9. Dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych oraz dofinansowanie do sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,

- Kierunek działania 4.5.10. Świadczenie pomocy finansowej osobom niepełnosprawnym w celu likwidacji barier architektonicznych,
  - Kierunek działania 4.5.11. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób znajdujących się w trudnej sytuacji socjalnej,
  - Kierunek działania 4.5.12. Wspieranie różnorodnych form twórczości i ruchu artystycznego najstarszego pokolenia,
  - Kierunek działania 4.5.13. Wspieranie organizacji seniorskich jako formy autokreacji i samorealizacji oraz przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu najstarszego pokolenia,
  - Kierunek działania 4.5.14. Podnoszenie standardu opieki w Domach Pomocy Społecznej poprzez podnoszenie kwalifikacji kadry i rozszerzenie oferty terapii,
  - Kierunek działania 4.5.15. Inicjowanie szkoleń i warsztatów dla pracodawców, pracowników pomocy społecznej i ochrony zdrowia na temat skutków społecznych starzenia się ludności i możliwości zaspokajania potrzeb seniorów.
- ✓ Pole operacyjne 4.6. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego:
- Kierunek działania 4.6.1 Wspieranie organizacji koordynujących dialog społeczny, zarówno w ramach instytucji powiatowych, jak i we współpracy z organizacjami pozarządowym,
  - Kierunek działania 4.6.2. Korzystanie z konsultacji społecznych w celu sprawnej komunikacji z mieszkańcami powiatu,
  - Kierunek działania 4.6.3. Podejmowanie działań w zakresie edukacji konsumenckiej (m.in. konkursy z zakresu wiedzy konsumenckiej, seminaria, wykłady, szkolenia),
  - Kierunek działania 4.6.4. Wspieranie inicjatyw obywatelskich wykorzystujących potencjał obywateli, w tym szczególnie mieszkańców terenów wiejskich,
  - Kierunek działania 4.6.5. Wspieranie działań edukacyjnych integrujących dzieci i młodzież z powiatu pilskiego,
  - Kierunek działania 4.6.6. Wspieranie organizacji pozarządowych realizujących działania upowszechniające bogactwo kulturowe powiatu,
  - Kierunek działania 4.6.7. Wsparcie dla działań przybliżających młodemu pokoleniu przeszłość powiatu.
- ✓ Pole operacyjne 4.7. Podnoszenie jakości zarządzania publicznego:
- Kierunek działania 4.7.1. Rozwój e-usług,
  - Kierunek działania 4.7.2. Monitoring poziomu świadczenia usług publicznych,
  - Kierunek działania 4.7.3. Współpraca w zakresie stwarzania warunków dla rozwoju Północnej Wielkopolski,
  - Kierunek działania 4.7.4. Rozszerzenie współpracy w zakresie wspólnej realizacji zadań publicznych,

- Kierunek działania 4.7.5. Rozszerzenie obszarów działań powiatu podlegających konsultacjom społecznym,
- Kierunek działania 4.7.6 Wsparcie dla rozwoju budżetu obywatelskiego w gminach.,
- Kierunek działania 4.7.7. Współpraca w zakresie stwarzania warunków dla rozwoju gospodarczego,
- Kierunek działania 4.7.8. Wsparcie dla rozwoju wspólnej realizacji zadań publicznych.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Pilskiego na lata 2016-2020

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Pilskiego na lata 2016-2020 został opracowywany w celu określenia zasad polityki ochrony środowiska na terenie Powiatu w kontekście europejskiej polityki ekologicznej oraz uwarunkowań wynikających z Polityki ekologicznej Państwa i Programu Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego.

- Obszar interwencji: Ochrona klimatu i jakości powietrza
  - ✓ Cel: Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza oraz standardów emisyjnych z instalacji, wymaganych przepisami prawa
- Obszar interwencji: Zagrożenie hałasem
  - ✓ Cel I: Zmniejszenie narażenia mieszkańców na nadmierny, ponadnormatywny poziom hałasu, przede wszystkim hałasu emitowanego przez środki transportu mającego największy zasięg przestrzenny
  - ✓ Cel II: Niedopuszczenie do pogarszania się klimatu akustycznego na obszarach, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna
- Obszar interwencji: Pola elektromagnetyczne
  - ✓ Cel: Minimalizacja oddziaływania promieniowania oraz bieżąca kontrola źródeł emisji
- Obszar interwencji: Gospodarowanie wodami
  - ✓ Cel: Osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wód tak pod względem jakościowym i ilościowym
- Obszar interwencji: Gospodarka wodno-ściekowa
  - ✓ Cel: Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu wód powierzchniowych i podziemnych poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do środowiska wodnego
- Obszar interwencji: Zasoby geologiczne
  - ✓ Cel: Racjonalna gospodarka surowcami mineralnymi, w szczególności kruszywami
- Obszar interwencji: Gleby
  - ✓ Cel: Ochrona i racjonalne wykorzystywanie powierzchni ziemi oraz rekultywacja terenów zdegradowanych
- Obszar interwencji: Zasoby przyrodnicze

- ✓ Cel I: Ochrona różnorodności biologicznej, zasobów przyrody i krajobrazu
- ✓ Cel II: Zwiększenie lesistości oraz zrównoważony rozwój lasów
- Obszar interwencji: Zagrożenia poważnymi awariami i nadzwyczajne zagrożenia środowiska
  - ✓ Cel: Zapobieganie poważnym awariom oraz eliminacja i minimalizacja skutków awarii przemysłowych dla ludzi i środowiska w razie ich wystąpienia
- Obszar interwencji: Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów
  - ✓ Cel I: Gospodarowanie odpadami w oparciu o zakłady zagospodarowania odpadów
  - ✓ Cel II: Wyeliminowanie polityki nielegalnego składowania odpadów
  - ✓ Cel III: Kontrola i systematyczny monitoring procesu rekultywacji zamkniętych składowisk odpadów
- Obszar interwencji: Edukacja ekologiczna
  - ✓ Cel: Kształtowanie postaw ekologicznych mieszkańców, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku oraz zrównoważona polityka konsumpcyjna

Strategia Rozwoju Miasta Piły do 2020 roku

Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku podkreśla, że potencjał rozwojowy Wielkopolski skoncentrowany jest przede wszystkim w miastach. Podkreśla także, że wykorzystanie potencjału największych miast regionu, w tym Piły, wymaga odpowiedniego ich kształtowania, przede wszystkim w aspekcie funkcji, jakie pełnią względem otaczającego je obszaru. Przestrzennie zrównoważony rozwój Wielkopolski, spójny pod względem terytorialnym, wymaga wzmocnienia ośrodków miejskich, by stały się jeszcze większymi źródłami czynników rozwojowych, korzystnie wpływały na otoczenie, a zarazem z powodzeniem konkurowały z innymi ośrodkami.

- Cel strategiczny I: Regionalne centrum gospodarcze, administracyjne, społeczne, edukacyjne, kulturalne i rekreacyjne północnej Wielkopolski – wykorzystujące w sposób inteligentny i zrównoważony atuty położenia i przestrzeni.
  - Cel operacyjny I.1. Kształtowanie i promocja atrakcyjnej oferty rekreacyjnej, bazującej na potencjale przyrodniczym, infrastrukturalnym i usługowym miasta oraz obszaru funkcjonalnego.
  - Cel operacyjny I.2. Rozwój i integracja powiązań komunikacyjnych w układzie lokalnym oraz regionalnym, w oparciu o zrównoważony i dobrze funkcjonujący wewnętrzny układ komunikacyjny miasta oraz oczekiwaną poprawę dostępności komunikacyjnej Piły w układzie regionalnym i krajowym.
  - Cel operacyjny I.3. Tworzenie terenów inwestycyjnych oraz rozwój infrastruktury terenów inwestycyjnych.

- Cel strategiczny II: Miasto i region ludzi aktywnych oraz kreatywnych gospodarczo i społecznie.
  - Cel operacyjny II.1. Wspieranie aktywności gospodarczej i zawodowej mieszkańców Piły i regionu.
  - Cel operacyjny II.2. Poprawa efektywności i jakości edukacji oraz kształcenia, w celu zmniejszanie deficytu odpowiednio wykształconych osób, zgodnie z potrzebami lokalnego rynku pracy.
  - Cel operacyjny II.3. Podnoszenie atrakcyjności osiedleńczej miasta celem przyciągnięcia i zatrzymania kapitału ludzkiego
  - Cel operacyjny II.4. Wspieranie aktywności społecznej mieszkańców Piły i regionu
- Cel strategiczny III: Miasto zarządzane w sposób inteligentny i zrównoważony
  - Cel operacyjny III.1. Wsparcie rozwoju innowacji gospodarczych oraz społecznych - w oparciu o potencjał inteligentnych specjalizacji, potencjał instytucjonalny oraz współpracę międzysektorową miasta oraz regionu.
  - Cel operacyjny III.2. Promocja i marketing gospodarczy oraz turystyczny miasta oraz regionu.
  - Cel operacyjny III.3. Kształtowanie i promocja pozytywnego wizerunku miasta poprzez działania usprawniające i promujące jakość oraz dostępność usług publicznych, realizowane m.in. we współpracy ze społecznością miasta.
  - Cel operacyjny III.4. Poprawa efektywności zarządzania miastem poprzez podnoszenie wiedzy i kompetencji kadr sektora usług publicznych, organizacji społecznych i biznesu oraz wdrażanie innowacyjnych narzędzi zarządzania miastem.
  - Cel operacyjny III.5. Wdrożenie innowacyjnych systemów i rozwiązań pozwalających na zarządzanie miastem w sposób zrównoważony.

Plan Rozwoju Lokalnego dla miasta Piły 2020

I. INTELIGENTNE I ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE ATUTÓW POŁOŻENIA I PRZESTRZENI DO POPRAWY FUNKCJONALNOŚCI I KONKURENCYJNOŚCI MIASTA – JAKO REGIONALNEGO CENTRUM GOSPODARCZEGO, ADMINISTRACYJNEGO, SPOŁECZNEGO, KULTURALNEGO, REKREACYJNEGO ORAZ EDUKACYJNEGO PÓŁNOCNEJ WIELKOPOLSKI

Kierunek ten bazuje na mocnych stronach przestrzeni miasta oraz aspiracjach stania się regionalnym centrum gospodarczym, administracyjnym, społecznym, kulturalnym, rekreacyjnym oraz edukacyjnym północnej Wielkopolski. Kierunek ten integruje działania związane z poprawą funkcjonalności przestrzennej miasta, wykorzystaniem jego endogennych potencjałów, jak też

kształtowania roli miasta, jako centrum usługowego dla otaczającego obszaru. Jedną z mocnych stron miasta jest potencjał przyrodniczy oraz infrastrukturalny, powiązany z dobrze rozwiniętą sferą usług rekreacyjnych i kulturalnych. Sfera ta wymaga dalszych inwestycji. Optymalne wykorzystanie atutów przestrzeni w znacznym stopniu zależy od integracji przestrzennej, zarówno w wymiarze regionalnym, jak też lokalnym. Mocną stroną miasta jest lokalny układ przestrzenny i komunikacyjny. Miasto integruje różne formy transportu, pełniąc rolę usługową dla otaczającego obszaru. Interwencji na szczeblu rządowym wymaga rozwój powiązań komunikacyjnych o znaczeniu regionalnym. Istotne jest również kształtowanie lokalnego układu komunikacyjnego. Strategia zakłada, że do 2035 roku nastąpi zdecydowana poprawa dostępności komunikacyjnej regionu północnej Wielkopolski. Wpłynie to pozytywnie na poprawę atrakcyjności inwestycyjnej tego obszaru. Dla przyszłego rozwoju miasta istotne będzie także tworzenie obszarów inwestycyjnych w oparciu o istniejące lub przyszłe zagospodarowanie przestrzeni miasta oraz obszaru funkcjonalnego.

II. WSPIERANIE AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ ORAZ SPOŁECZNEJ MIESZKAŃCÓW MIASTA ORAZ REGIONU

Sformułowanie „Miasto ludzi kreatywnych i aktywnych” odnosi się do sfery gospodarczej i społecznej. Z jednej strony dla rozwoju miasta istotne jest wspieranie rozwoju kapitału ludzkiego w Pile i regionie, z drugiej ważne jest również umiejętne przyciąganie tego kapitału do Piły. Miasto powinno efektywnie wykorzystywać kapitał ludzki obszaru północnej Wielkopolski, stąd istotne są działania wspierające aktywność gospodarczą i zawodową oraz działania poprawiające jakość i dostępność edukacji. Należy założyć, że rynek pracy miasta i regionu zostanie dotknięty problemem deficytu odpowiednio wykształconych osób. Może to stanowić istotną barierę dla rozwoju gospodarczego regionu. Stąd istotne jest kreowanie zmian w kierunku rozwoju gospodarki opartej na wiedzy, efektywniej

III. POPRAWA EFEKTYWNOŚCI ZARZĄDZANIA ZASOBAMI ORAZ ZADANIAMI MIASTA

Kierunek ten integruje działania twarde i miękkie służące rozwijaniu idei SMART CITY. Poprawa efektywności zarządzania odwołuje się bezpośrednio do misji, zdefiniowanej jako działania na rzecz dobra mieszkańców Piły i regionu, realizowane z poczuciem odpowiedzialności obywatelskiej za inteligentny i zrównoważony rozwój gospodarczy, społeczny oraz przestrzenny. Poprawę efektywności zarządzania można osiągnąć poprzez wpieranie i rozwój innowacji społecznych oraz gospodarczych, w tym szczególnie tych, które bazują na specjalizacjach miasta. Tworzenie takich innowacji wymaga współpracy międzysektorowej, realizowanej przez wybranych liderów i partnerów. W tym celu istotne jest wykorzystanie posiadanych zasobów

instytucjonalnych. Przyciąganie innowacyjnych rozwiązań do miasta i regionu związane może być z napływem inwestycji oraz kapitału ludzkiego. Stąd istotne znaczenie posiada promocja i marketing gospodarczy miasta i regionu, uzupełniony o eksponowanie wartości poznawczych i kulturowych (marketing turystyczny). Idea SMART CITY zakłada wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych, wspierających m.in. integrację społeczną oraz zrównoważony rozwój. Technologie te powinny służyć także komunikacji wewnątrz miasta – tj. być narzędziem marketingu do wewnątrz i wspierać budowanie pozytywnego obrazu – miasta przystępnego, przyjaznego, bezpiecznego i nowoczesnego. Szczególne znaczenie dla budowania wizerunku miasta SMART ma sposób i jakość świadczenia usług publicznych. Jakość i dostępność usług publicznych w dużej mierze świadczą o tym, w jakim stopniu zarządzający miastem kierują się przyjętą misją. Utrzymanie wysokiej efektywności zarządzania i wdrażanie innowacyjnych rozwiązań rozwojowych zależy od potencjału kadrowego zarządzających miastem. Dlatego należy wspierać, budować, rozwijać lub pozyskiwać ten kapitał. Efektywne zarządzanie miastem powinno być realizowane przy wsparciu innowacyjnych systemów i rozwiązań.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Piły

Zgodnie z dokonaną oceną zagospodarowania miasta i występujących uwarunkowań, w obszarze administracyjnym Piły nie nastąpią istotne zmiany w wielkoprzestrzennej strukturze przestrzennej. Podstawą zachowania stanu jest jego zainwestowanie, ograniczenia przyrodnicze oraz czytelny układ komunikacyjny, który zapewnia obsługę istniejących terenów zabudowanych i przeznaczonych pod zabudowę oraz powiązań ponadlokalnych. Planowane przebiegi dróg ekspresowych nie zmieniają istotnych elementów struktury przestrzennej miasta. W związku z nierozstrzygniętym przebiegiem dróg S10 i S11 wprowadza się korytarz wyboru dla przebiegu drogi S11, w tym zasięgu ograniczeń przestrzennych wynikających z jej przebiegu oraz węzłów „Piła Północ” i „Piła Wschód”. Szczególnym obszarem problemowym w strukturze miasta jest teren obecnego lądowiska, dotyczący jego funkcji, obsługi komunikacyjnej oraz zagospodarowania terenów lotniskowych i sąsiadujących, w tym oddziaływania na planowane i istniejące zainwestowanie miasta. W zakresie wymogów ochrony przyrodniczej miasta, w tym wyznaczonych terenów Natura 2000 oraz lokalnych uwarunkowań przyrodniczych, ogranicza się zasięg zabudowy w strukturze przestrzennej Motylewa, na obszarze doliny Noteci i potencjalnego oddziaływania przebiegu drogi ekspresowej S11. W studium zachowuje się istniejące zainwestowanie oraz ustala tereny dla nowej zabudowy. W strukturze obszarów zainwestowanych, przeznaczonych pod zabudowę, nie wprowadza się zmian zewnętrznych oraz struktury wewnętrznej, a w wymaganych przypadkach dopuszcza się zmianę przeznaczenia terenu, które nie powoduje negatywnego oddziaływania na środowisko.

Strefę zurbanizowaną miasta stanowią tereny przeznaczone do zabudowy, w tym tereny zainwestowane i planowane do zabudowy. Na wyznaczonych terenach wyodrębnia się również tereny przyrodnicze, dla których ustala się zakaz zabudowy lub ograniczenia, ze względu na ich funkcję oraz tereny z dopuszczeniem zabudowy jako funkcji uzupełniającej w zagospodarowaniu terenu. Z zabudowy wyklucza się obszary przyrodnicze o funkcji ekologicznych korytarzy lub sięgaczy, służących powiązaniom w systemie przyrodniczym i hydrograficznym całego miasta. Cała struktura przestrzenna miasta podporządkowana jest uwarunkowaniom przyrodniczym

Podstawowe zasady ustaleń miejscowych planów odnoszą się do terenów o odmiennym przeznaczeniu i warunkach zagospodarowania, w obszarze każdej strefy zurbanizowanej, z uwzględnieniem powiązań ze strefą przyrodniczą w szczególności zachowania spójnego systemu hydrograficznego, korytarzy ekologicznych i siedlisk cennych przyrodniczo.

Wyznaczoną strefę polityki przestrzennej terenów zurbanizowanych wyodrębniono w odniesieniu do struktury stref ochrony przyrodniczej. Dla obszarów zurbanizowanych przyjęto następujący podział na strefy i podstrefy w strukturze przestrzennej miasta, obejmujące:

- TZ-1 – centralny teren intensywnej zabudowy miasta, w przeważającej części zabudowy śródmiejskiej wielofunkcyjnej, ograniczony od północy Zalewem Koszyckim („Stare Koszyce”), doliną rzeki Gwdy, z zabudową wzdłuż Al. Niepodległości i rzeki Gwdy do terenów kolejowych, ograniczających strefę od południa i zachodu. Obszar jest w przeważającej części zabudowany oraz objęty ustaleniami obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Układ kompozycyjny placu Zwycięstwa, ulic Śródmiejskiej i Ossolińskich oraz plac ogólnomiejski w osi ul. Pocztovej, wyznaczony w planie miejscowym obszaru śródmiejskiego i historyczny plac St. Staszica, stanowią obszary przestrzeni publicznej o szczególnym znaczeniu, ze względu na położenie w centrum miasta oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne. W obszarze strefy – przeważający obszar Śródmieścia, Zamościa i w części osiedla Górne, w rejonie Al. Wojska Polskiego i historycznych cmentarzy, ulic: Kardynała S. Wyszyńskiego, Konarskiego i Wyspiańskiego, podlega ochronie konserwatorskiej prądziejowych, średniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych miasta Piły, jako strefa ochrony archeologicznej.
- TZ-2 – zespół jednostek strukturalnych zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, w tym mieszkaniowo-usługowej oraz jednorodzinnej osiedla Koszyce. Cały obszar objęty jest ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a ze względu na stan zainwestowania stanowi teren rozwojowy dla zabudowy mieszkaniowej. W strukturze przestrzennej zlokalizowany jest ośrodek usługowy – Rynek Koszycki oraz tereny dla usług podstawowych edukacji i opieki socjalnej, które powinny być zrealizowane w docelowym zagospodarowaniu osiedla. Na całym obszarze zachowuje się komunikacyjny układ

obsługujący, z uwzględnieniem zmian wynikających z przebudowy dróg ekspresowych i ich oddziaływania.

- TZ-3 – lewobrzeżny obszar miasta zabudowy wielofunkcyjnej, ograniczony doliną rzeki Gwdy, drogami krajowymi nr 10 i nr 11, z zabudową zespołów mieszkaniowych Jadwiżyn, Zamość, Podlasie, Podlasie–Lisikierz, w tym zabudowy wielofunkcyjnej oraz terenów przemysłowo–składowych jako potencjalnej strefy gospodarczej miasta.
- TZ-4 – południowy teren zabudowy wielofunkcyjnej, obejmujący osiedla Staszyce i Motylewo, ograniczony terenami leśnymi, al. Poznańską oraz doliną rzek Gwdy i Noteci. Teren posiada znaczne ograniczenia wynikające z przebiegu ponadlokalnej struktury technicznej zasilania miasta oraz powiązań ponadregionalnych w zakresie sieci elektroenergetycznych, tranzytowego przebiegu gazociągu wysokiego ciśnienia oraz wyznaczonego korytarza dla realizacji drogi ekspresowej S11.
- TZ-5 – zachodni zespół zabudowy osiedla Gładyszewa, obejmujący istniejące i planowane tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w rejonie ul. Kamiennej oraz zabudowy wielofunkcyjnej w rejonie Al. Wojska Polskiego, ul. Wypoczynkowej i Długosza. Na terenie strefy występują tereny rozwojowe dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w rejonie ul. Kamiennej oraz usługowej w rejonach ulic Wypoczynkowej i Długosza, w tym zmiany w układzie komunikacyjnym, określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Teren strefy stanowi obszar problemowy w zakresie zapewnienia zbiorowego odbioru ścieków komunalnych oraz opadowych i roztopowych. W układzie infrastruktury technicznej miasta wskazuje się potrzebę zastosowania rozwiązań lokalnych, gwarantujących odpowiednie standardy w środowisku. Powyższe jest wymaganiem obligatoryjnym, ze względu na sąsiedztwo z terenami o wysokich walorach przyrodniczych i funkcjonowaniem lokalnych systemów hydrograficznych, cennych przyrodniczo siedlisk oraz terenów wskazanych do ochrony prawnej przyrody.
- TZ-6 – teren planowanego lotniska (obecne lądowisko) wraz z terenami zainwestowanymi i planowanymi do zainwestowania, na których mogą nastąpić ograniczenia w użytkowaniu. Wyznaczony teren ograniczony jest granicą administracyjną miasta, linią kolejową, Al. Wojska Polskiego oraz skarpią oddzielającą strefę przyrodniczą Zalewu Koszyckiego i ogrodów działkowych. Ze względu na lokalizację lotniska jako funkcji ponadlokalnej, mogącej służyć również celom ponadregionalnym, istotnym elementem jest modernizacja układu komunikacyjnego na obszarze strefy. W zagospodarowaniu terenu należy przewidzieć przebieg drogi łączącej drogę nr 10 (obecny przebieg drogi krajowej) z terenem lotniska i wyznaczonymi terenami w rejonie linii kolejowej do Al. Wojska Polskiego. Realizacja drogi zapewni częściowe przejście ruchu docelowego do lotniska i terenów usługowych w jego rejonie.

Strefa ochrony przyrodniczej miasta obejmuje wszystkie tereny objęte prawną ochroną przyrody oraz tereny cenne przyrodniczo i tereny o ograniczonej przydatności do zabudowy ze względu na uwarunkowania środowiskowe, wykazane w opracowaniu ekofizjograficznym. W studium uwzględnia się ochronę prawną obszarów przyrodniczych i ustala się wyłączenia z zabudowy terenów przyrodniczych, ze względu na ich uwarunkowania oraz wyznacza dopuszczalne tereny przekształceń przeznaczenia i zabudowy, ustalane w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z dyspozycją studium. W strefie wyróżnia się obszary cenne przyrodniczo, objęte waloryzacją opracowaną w „Inwentaryzacji przyrodniczej miasta Piły”, których walory mogą stanowić podstawę do ustalenia form prawnej ochrony przyrody. Powyższe dotyczy doliny rzeki Gwdy, wyspy z groblą na Zalewie Koszyckim w rejonie drogi nr 10, doliny rzeki Rudy (rejon Al. Niepodległości i Al. Wyzwolenia), terenów lokalnego systemu hydrograficznego w rejonie ulic Koszyckiej i Podleśnej oraz w rejonie ulic Wypoczynkowej i Kotuńskiej Drogi. W strukturze miasta, wyznaczoną strefę ochrony terenów przyrodniczych wyodrębniono w odniesieniu do struktury terenów zurbanizowanych. Na obszarze strefy zachowuje się istniejącą zabudowę oraz dopuszcza się przekształcenia ujęte w niniejszym studium. Tereny strefy ochrony przyrodniczej, wyłączone z zabudowy budynkami, stanowią również strefę wypoczynkowo–rekreacyjną miasta, z zachowaniem wymogów ochrony przyrody. W miejscowym planie mogą być wskazane tereny służące rekreacji i dopuszczalne ich zagospodarowanie, w tym elementy infrastruktury technicznej, budowli i urządzeń. W strukturze strefy przyrodniczej miasta wyodrębnia się następujący podział

- OP-1 – „DOLINA RZEKI GWDY”
- OP-2 – „KOSZYCE”
- OP-3 – „GŁADYSZEWO”
- OP-4 – „KOŚNO”
- OP-5 – „STASZYCE
- OP-6 – „PUSZCZA NAD GWDA”.

Dla strefy przyrodniczej, w tym terenów wyłączonych z zabudowy ustala się:

- granice obszarów ustalonych w niniejszym studium, z wyłączeniem terenów wskazanych dla dopuszczalnej zabudowy oraz terenu objętego ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszarów wyłączonych z zabudowy w rejonie (uchwała Nr XL/469/09 Rady Miasta Piły z dnia 27 października 2009 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszarów wyłączonych z zabudowy miasta Piły w rejonie ulic Koszyckiej i Podleśnej)
- wymagania ochrony środowiska wynikające z niniejszego studium oraz przepisów odrębnych i przepisów prawa miejscowego, odnoszących się do terenów strefy przyrodniczej miasta Piły;

- wskazanie istniejących form ochrony oraz dopuszczeń i ograniczeń w zagospodarowaniu lub użytkowaniu terenów
- uwzględnienie istniejących systemów hydrograficznych oraz ich ochrony, istotnych dla utrzymania właściwych stosunków wodnych i dopuszczeń dla realizacji urządzeń wodnych;
- uwzględnienie obiektów oraz form ochrony dziedzictwa kulturowego na obszarach stref przyrodniczych
- uwzględnienie istniejących korytarzy dla infrastruktury technicznej oraz dopuszczeń i ograniczeń dla realizacji budowli infrastruktury technicznej;
- na terenach leśnych uwzględnienie funkcji ochronnych oraz gospodarczego wykorzystania lasów, wynikających z planów urządzeń lasów państwowych i komunalnych oraz ograniczeń dla gospodarki leśnej
- określenie przebiegów tras komunikacyjnych oraz korytarzy dla przebiegu dróg krajowych i wojewódzkich, wskazanych w studium oraz planie zagospodarowania województwa wielkopolskiego
- wskazanie cech obszarów wypoczynkowych i dopuszczalnego lokalizowania urządzeń dla obsługi ruchu turystycznego, w tym parkingi leśne i szlaki turystyczne, służące powiązaniom miasta ze strefą podmiejską

Grunty rolne, w granicach miasta, charakteryzują się małą przydatnością dla intensywnego rolnictwa. Stan przestrzeni rolniczej określony został w części opisowej uwarunkowań i zagospodarowania. Na obszarze miasta nie występują grunty I i II klasy, a grunty klas III zajmują powierzchnię 111 ha i w przeważającej części stanowią łąki tworzące przyrodniczą strefę miasta, z ograniczeniem lub wyłączeniem dla zabudowy. Nieco większy zasięg w granicach miasta mają grunty rolne IV klasy (ponad 25% powierzchni wszystkich gruntów rolnych). Największy udział w powierzchni użytków rolnych występujących na terenie Piły mają grunty V i VI klas bonitacyjnych (ponad 65% powierzchni wszystkich użytków rolnych i ponad 75% powierzchni gruntów ornyczych). Są to gleby mało przydatne dla rolnictwa, które w większości przypadków mogą być przeznaczane na inne cele niż rolnicze. Działalność rolnicza na obszarze miasta wykorzystywana jest głównie dla zaspokojenia własnych potrzeb. Sporadycznie działalność ta obsługiwana jest przez zakłady przetwórstwa rolno-spożywczego, zlokalizowane poza miastem. Większość gospodarstw rolnych istniejących w granicach miasta prowadzi jednocześnie działalność rolniczą i pozarolniczą. Ponadto niezabudowane tereny rolne objęte są przeznaczeniem nierolniczym w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Ze względu na uwarunkowania przyrodnicze, określone w niniejszym studium dla strefy przyrodniczej oraz faktyczne predyspozycje terenów rolnych, na obszarze miasta nie wyznacza się terenów dla rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Zachowuje się ustalenia dotychczasowych planów miejscowych

oraz wyznacza tereny predysponowane dla zabudowy zagrodowej, w rejonie ul. Wypoczynkowej, w strefach ochrony terenów przyrodniczych OP4.1A – Košno i OP-4.2A – Łęgi, z zachowaniem ekstensywnej zabudowy obszaru.

Tereny leśne oraz zadrzewienia i zakrzewienia administrowane przez Lasy Państwowe, zajmują powierzchnię 5126 ha, co stanowi prawie 95,9% powierzchni wszystkich terenów leśnych, występujących w granicach miasta Piły. Ponad 95% wszystkich lasów będących własnością Skarbu Państwa ma status lasów ochronnych, a w granicach administracyjnych miasta obejmują powierzchnię 4403 ha. Dodatkowo w granicach miasta występują także następujące kategorie lasów ochronnych: glebochronne, wodochronne, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody. Ponadto w odniesieniu do przestrzeni leśnych na obszarze rezerwatu obowiązują zasady określone w ustawie o ochronie przyrody. Przeważająca część lasów znajduje się w strefie przyrodniczej – wyłączonej z zabudowy. Gospodarcze wykorzystanie lasów na terenie miasta Piły stanowi ich drugorzędną funkcję. Lasy ochronne pełnią funkcję ochronną dla miasta, zapewniając równocześnie ich rekreacyjne wykorzystanie. Na obszarach leśnych zachowuje się istniejące tereny zabudowane, obiekty zabytkowe, zieleń pocmentarną i wyznacza strefy dla rozwoju zagospodarowanych terenów wypoczynkowych Jezior Piaszczyste i Płocie oraz teren OP27 5.1B strefy przyrodniczej w rejonie szpitala, na obszarze którego może być wymagana zamiana użytkowania terenu leśnego na cele nieleśne, związana z ponadlokalną funkcją szpitala. W przypadku konieczności powiększenia terenu szpitala dla nowych funkcji i rozbudowy, działania w tym zakresie muszą spełniać wymogi ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Powierzchnia lasów komunalnych obejmuje 115,96 ha i zlokalizowana jest głównie w strefie zurbanizowanej. Lasy te mogą pełnić funkcje rekreacyjne jako parki leśne. Dopuszczalne zagospodarowanie określają ustalenia dla stref zurbanizowanych. W miejscowych planach uwzględnia się ustalenia studium odnoszące się do lasów w obszarze administracyjnym miasta.

Tereny zamknięte, dla których nie sporządza się miejscowych planów:

- tereny Ministerstwa Obrony Narodowej, o łącznej powierzchni 25,4020 ha, obejmujących następujące działki: nr ewid. 245/25 i 245/27 – ul. Kossaka 16, nr ewid. 51/14 – Al. Powstańców Wlkp. 180,
- tereny Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, o łącznej powierzchni 4,6372 ha, ustalonych decyzjami Komendanta Głównego Policji, w sprawie ustalenia terenu zamkniętego, obejmujące działki nr ewid. 236/4, 236/5 i 350/1 przy pl. St. Staszica i ul. Konopnickiej (teren Szkoły Policji w Pile). Dla ww. terenów nie ustalono stref ochronnych.

Obszary, dla których mogą być sporządzone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

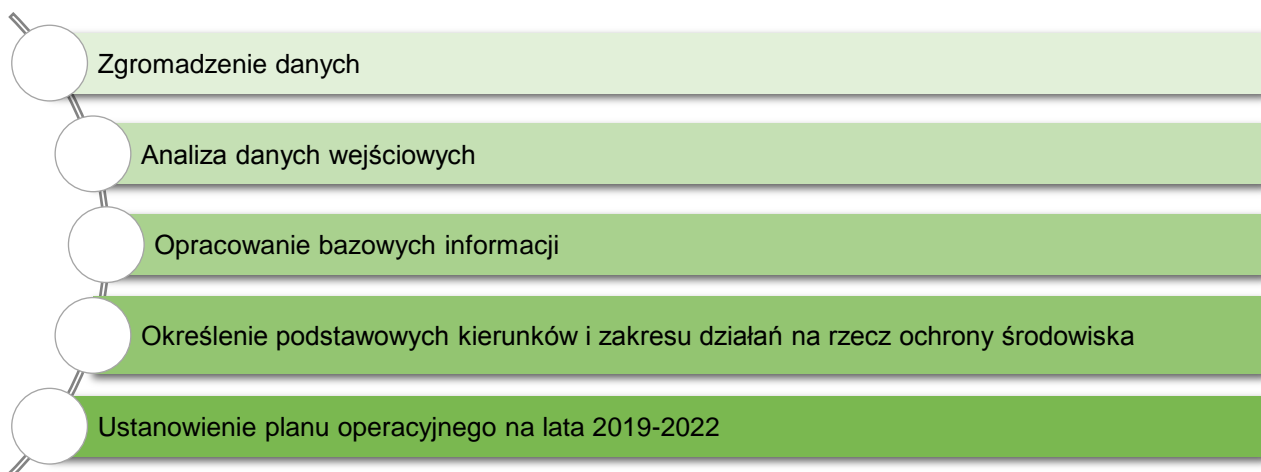
- teren byłego Dworca Celnego,

- działka nr ewid. 52 (obręb 28) o pow. 25,3696 ha, ze wskazaniem przeznaczenia na cele zabudowy usługowej, mieszkaniowej i tereny kolejowe,
- działka nr 176/16 (obręb 26) o pow. 0,4851 ha, ze wskazaniem przeznaczenia na cele infrastruktury technicznej elektroenergetyki,
- działka nr ewid. 176/17 (obręb 16) o pow. 17,9795 ha, ze wskazaniem przeznaczenia na cele usługowe i tereny kolejowe, w rejonie al. Poznańskiej oraz ulic 14 Lutego i Zakopiańskiej,
- działka nr ewid. 182 (obręb 26) o pow. 4,5593 ha, ze wskazaniem przeznaczenia na cele usługowe i tereny kolejowe, w rejonie al. Poznańskiej.

3. Metodyka sporządzenia Programu Ochrony Środowiska

Niniejsze opracowanie zostało wykonane na podstawie aktualnie obowiązujących w tym zakresie aktów prawnych oraz w oparciu o „Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska” wydane przez Ministerstwo Środowiska w 2015 r.

Do przygotowania POŚ posłużono się danymi pochodzącymi z Urzędu Miejskiego w Pile, jednostek i instytucji działających na terenie miasta, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Poznaniu. Wykorzystano liczne publikacje i opracowania dotyczące miasta Piły, dane z Głównego Urzędu Statystycznego. Proces sporządzania POŚ dla miasta Piły odbył się w następujących etapach:

W pierwszym etapie procesu sporządzania programu tzw. wstępnym, przeprowadzono prace polegające na zgromadzeniu materiałów oraz danych dotyczących aktualnego stanu środowiska na terenie miasta Piła z wyżej wymienionych źródeł.

Drugi etap prac związany był z analizą otrzymanych danych, opracowaniem charakterystyki aktualnego stanu środowiska oraz określeniem priorytetów ekologicznych dla terenu Miasta stanowiących punkt wyjściowy dla wyznaczenia celów strategicznych programu.

Kolejny etap to proces określenia celów strategicznych oraz kierunków działań zmierzających do poprawy stanu środowiska zgodnych z celami i zadaniami zawartymi w dokumentach wyższego szczebla.

W ostatnim etapie wykonano plan operacyjny na lata 2019 - 2022 r., przy pomocy którego będą realizowane przedsięwzięcia na rzecz ochrony środowiska i ekorozwoju - wraz z określeniem terminów realizacji przedsięwzięć i jednostek odpowiedzialnych za ich wprowadzenie.

II. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

„Program Ochrony Środowiska dla gminy Piły na lata 2019-2022 r.” został wykonany zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 1396 z późn. zm.), który nakłada na organ wykonawczy miasta obowiązek sporządzenia Programu Ochrony Środowiska oraz dokonania, co cztery lata aktualizacji dokumentu.

Opracowanie oraz uchwalenie dokumentu przez Radę Miasta pozwoli na wypełnienie przez Prezydenta ustawowego obowiązku oraz przyczyni się do poprawy i uporządkowania zarządzania środowiskiem na terenie miasta, poprawy jakości życia mieszkańców, poprawy jakości środowiska naturalnego miasta oraz ich zrównoważonego rozwoju. Założenia wyjściowe programu stanowią:

- II Polityka ekologiczna państwa (dokument z perspektywą do 2025 r.),
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Trzecia Fala Nowoczesności. Polska 2030,
- Polityka energetyczna Polski do 2030 r.,
- Strategia rozwoju energetyki odnawialnej,
- Wytyczne do opracowywania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska (2015 r.),
- Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020,
- Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020,
- Plan Gospodarki Odpadami Województwa Wielkopolskiego na lata 2019-2025,
- Program Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego na lata 2016-2020,
- Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Pilskiego na lata 2015-2025,
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Pilskiego na lata 2016-2020,
- Strategia Rozwoju Miasta Piła do 2020 roku,
- Plan Rozwoju Lokalnego dla miasta Piły 2020,
- Plan Rozwoju Lokalnego dla miasta Piły 2020,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Piły.

Program wskazuje cele i priorytety ekologiczne, rodzaje i harmonogramy działań proekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia zaplanowanych celów.

Opracowanie składa się z kilku zasadniczych części:

Rozdział I prezentuje cel, metodykę i podstawę prawną wykonania Programu Ochrony Środowiska. *W rozdziale III* zdiagnozowano stan środowiska naturalnego miasta Piła. Rozdział zawiera ogólną charakterystykę miasta oraz szczegółowo opisuje analizę stanu środowiska, tj.: użytkowanie powierzchni terenu, rzeźbę terenu, budowę geologiczną i zasoby kopalin, gleby, wody podziemne i powierzchniowe oraz ich jakość, stan gospodarki wodno-ściekowej, jakość powietrza. Ponadto w niniejszym rozdziale scharakteryzowano zasoby przyrodnicze i omówiono zagadnienia hałasu, gospodarki odpadami, pola elektromagnetycznego, potencjalnych źródeł awarii przemysłowych, jak również poruszono temat edukacji ekologicznej mieszkańców. W podsumowaniu diagnozy zamieszczono analizę SWOT, która pozwoliła wskazać problemy przedmiotowego terenu.

W rozdziale IV omówiono skonkretyzowane cele, działania i zadania miasta zgodnie z założeniami Programu, przedstawiono harmonogram rzeczowo-finansowy zadań o charakterze ekologicznym, niezbędnych do osiągnięcia wyznaczonych priorytetów i celów ekologicznych oraz omówiono zagadnienia związane z finansowaniem zadań w zakresie ochrony środowiska.

Rozdział V przedstawia metody wdrażania i monitoringu Programu oraz zarządzania nim za pomocą instrumentów prawnych, strukturalnych, społecznych i finansowych.

Rozdział VI zawiera informacje o przeprowadzonych konsultacjach społecznych.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Piły nie jest dokumentem prawa miejscowego, lecz opracowaniem o charakterze operacyjnym przeznaczonym do okresowej aktualizacji. Zakres celów, priorytetów i zadań dobrano w taki sposób, by z jednej strony były one zbieżne z zapisami przyjętymi w programie wojewódzkim i powiatowym, z drugiej jednak strony - umożliwiały asymilację zewnętrznych środków finansowych w zakresie szerszym niż wynikające z aktualnych możliwości budżetowych miasta.

III. Ocena stanu środowiska miasta Piły

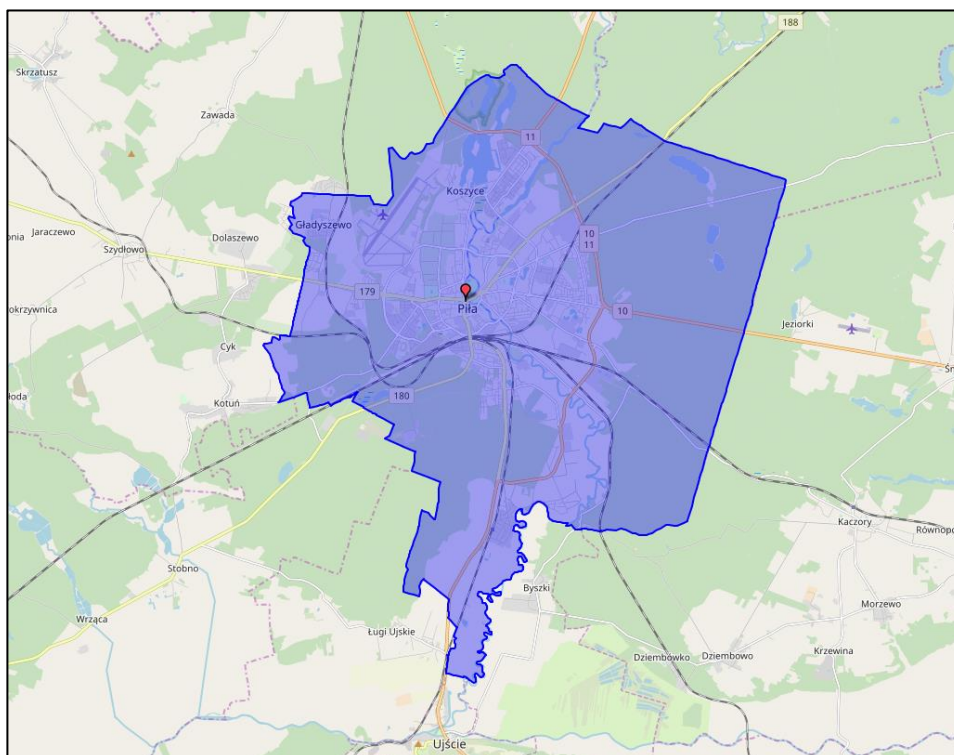
1. Ogólna charakterystyka miasta Piła

1.1. Położenie miasta Piła

Piła to miasto leżące w środkowo-zachodniej Polsce. Należy do województwa wielkopolskiego, powiatu pilskiego. Jest siedzibą gminy miejskiej Piła.

Piła to największy ośrodek gospodarczy i akademicki północnej Wielkopolski położony wśród lasów nad rzeką Gwdą, na pograniczu Pomorza i Wielkopolski. Jako jedno z niewielu polskich miast może poszczycić się rozległymi obszarami zieleni, zajmującymi ponad połowę jego powierzchni. Liczne parki, zieleńce i skwery, nadrzeczne bulwary i malownicza wyspa w zakolach rzeki to miejsca szczególnie urokliwe. W niewielkiej odległości od Piły leży kilkanaście jezior,

siedem zbiorników wodnych znajduje się w granicach miasta. Tradycyjne już miejsca wypoczynku pilan i wczasowiczów to jeziora Płotki i Piaszczyste, a także rezerwat „Kuźnik”, obejmujący malowniczy krajobraz leśno –jeziorny.

Mapa 1. Położenie miasta Piły

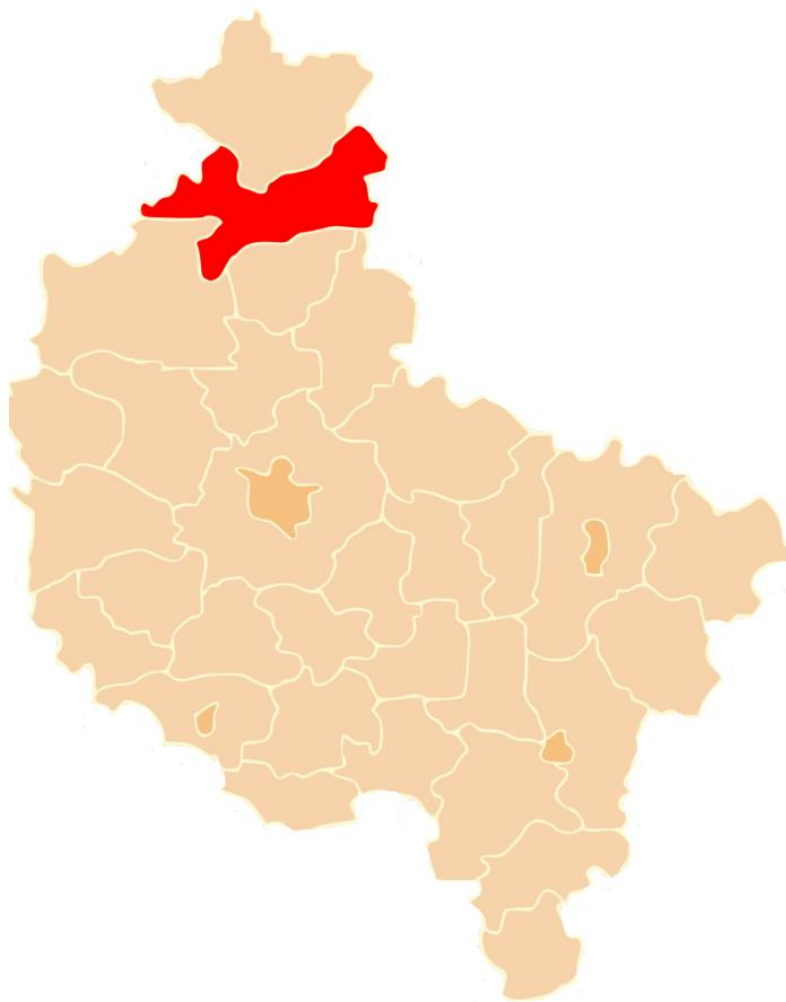
Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://www.infopolska.com.pl> – powiat pilski

Mapa 2. Położenie miasta Piły na tle powiatu pilskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://www.infopolska.com.pl> – powiat pilski

Piła jest miastem cenionym za doskonały klimat społeczny dla inwestorów krajowych i zagranicznych, dużą chłonność lokalnego rynku, jakość rynku pracy, dostępność komunikacyjną oraz nowoczesną infrastrukturę techniczną i biznesową. Dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna, społeczna i kulturalna sprzyjają rozwojowi miasta. Kluczowym narzędziem wspierającym rozwój przedsiębiorczości, a tym samym tworzącym korzystne warunki do lokowania inwestycji w Pile są w szczególności Podstrefa Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, Podstrefa Specjalnej Strefy Ekonomicznej Kostrzyńsko -Słubickiej oraz rozwijająca się strefa przemysłowa w południowo –wschodniej części miasta. Inwestor rozpoczynający działalność na terenie Piły ma możliwość skorzystania z szeregu ulg inwestycyjnych. Czynnikiem, który również jest atrakcyjny z punktu widzenia lokalizacji działalności gospodarczej, są stawki podatku od nieruchomości, których wysokość na terenie Gminy miejskiej Piła została ustalona poniżej maksymalnych stawek krajowych.

Mapa 3. Położenie powiatu pilskiego na tle województwa wielkopolskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie https://pl.wikipedia.org/wiki/Powiat_pilski

2. Komunikacja drogowa i kolejowa

W granicach Piły będą dwie **drogi krajowe – nr 10 i nr 11**. Obie będą wspólnie, omijając centrum miasta tworzą obwodnicę Piły od wschodu. Ukończenie budowy tej jednojezdniowej obwodnicy pozwoliło na wyprowadzenie ruchu tranzytowego z centrum miasta.

DK10 – droga o długości ok. 467 km, łącząca granicę polsko-niemiecką w Lubieszynie (województwo zachodniopomorskie) i Płońsk (mazowieckie). Droga będzie przez Szczecin, Stargard Szczeciński, Wałcz, Bydgoszcz i Toruń.

DK11 – droga o długości ok. 596 km łącząca Kołobrzeg (województwo zachodniopomorskie) i Bytom (województwo śląskie). 11-ka przebiega m.in. przez Koszalin, Szczecinek, Poznań, Jarocin, Ostrów Wielkopolski, Kępno, Kluczbork, Lubliniec i Tarnowskie Góry.

W 2011 roku dobiegła końca budowa wewnętrznej obwodnicy Piły w ciągu ulic: Koszalińskiej, 500-lecia Piły, Głuchowskiej, J. Kusocińskiego, Okólnej, Zygmunta Starego, S. Okrzei, Podgórnej i A. Mickiewicza, której zadaniem jest usprawnienie ruchu między poszczególnymi osiedlami z pominięciem ścisłego centrum.

W ramach inwestycji wybudowano m.in. cztery ronda i trzy mosty nad Gwdą i jej starorzeczem w północnej części miasta.

W Piły będą trzy drogi wojewódzkie, co ciekawe wszystkie zaczynają bieg w mieście, wszystkie w tym samym miejscu – na Rondzie Jana Pawła II w centrum miasta – rozchodząc się koncentrycznie w trzech kierunkach.

DW179 – odbija na zachód, łączy Piłę z Rusinowem (DK22) w województwie zachodniopomorskim, ma długość 41 km. Z Piły wydostaje się alejami Jana Pawła II i Wojska Polskiego.

DW180 – droga długości 45 km, łącząca Piłę z Kocieniem Wielkim. Przez Piłę będzie Aleją Piastów i ul. Siemiradzkiego.

DW188 – najważniejsza pilska droga wojewódzka. Ma długość ok. 67 km i łączy Piłę z Człuchowem (województwo pomorskie). Droga będzie przez miejscowości Złotów i Debrzno. 188-ka wyjeżdża z miasta Aleją Powstańców Wielkopolskich, kierując się na północny-wschód. Przecina będące wspólnie krajowe drogi nr 10 i 11 i kieruje się ku województwu pomorskiemu.

Układ komunikacyjny miasta Piły funkcjonuje przede wszystkim w oparciu o komunikację drogową, a istniejąca sieć uliczna umożliwia mieszkańcom osiągnięcie różnorodnych celów. Główne ulice miasta tworzą podstawowy układ komunikacyjny, który zapewnia sprawną komunikację pomiędzy rejonami miasta oraz powiązanie ruchu miejskiego z zewnętrznym układem drogowym. Umożliwia to przebieg następujących ulic: Al. Niepodległości, Al. Powstańców Wlkp., ul. Bydgoskiej, al. Poznańskiej, ul. Mjr. Siemiradzkiego i Al. Wojska Polskiego, a także ulic: Kossaka,

Wawelskiej, Walki Młodych, Wyspiańskiego i Kamiennej. Dodatkowo – ważny element układu podstawowego stanowi przebieg obwodnicy śródmiejskiej, ciągiem ulic: Mickiewicza, Podgórznej, Okrzei, Zygmunta Starego, Okólnej, Kusocińskiego, Głuchowskiej, 500 Lecia Piły i Koszalińskiej.

Obsługujący układ komunikacyjny miasta współtworzą ulice lokalne i dojazdowe pełniące bezpośrednią obsługę przyległego terenu. Dodatkowo sieć uliczną uzupełniają w mieście niepubliczne drogi wewnętrzne, jako drogi w osiedlach mieszkaniowych, drogi dojazdowe do gruntów rolnych oraz leśnych, a także drogi dojazdowe do obiektów handlowo-usługowych.

Natężenie na drogach układu komunikacyjnego miasta w 2010 r. wykazało następujące wartości określone w pojazdach samochodowych na dobę - na odcinkach wlotowych do Piły oraz na obwodnicy wschodniej:

✚ na drodze krajowej nr 10:

- 12 017 poj. na wlocie wschodnim,
- 9 555 poj. na obwodnicy,
- 7 866 poj. na wlocie północnym;

✚ na drodze krajowej nr 11

- 15 802 poj. na wlocie południowym,
- 10 405 poj. na obwodnicy,
- 6 667 poj. na wlocie północnym;

✚ na drogach wojewódzkich:

- nr 179 - 6 377 pojazdów/dobę,
- nr 188 - 5 188 pojazdów/dobę,
- nr 180 - 3 871 pojazdów/dobę.

Wartości natężenia ruchu na odcinkach głównych ulic Piły pomierzone w 2010 r., określone w pojazdach samochodowych na dobę, wynoszą odpowiednio:

- 16 566 poj. w Alei Piastów,
- 16 051 poj. w Al. Wojska Polskiego,
- 14 152 poj. w Al. Powstańców Wielkopolskich,
- 9 399 poj. w Al. Niepodległości,
- 8 433 poj. w al. Poznańskiej,
- 6 583 poj. w ul. Mjr. Siemiradzkiego.³

Mapa 4. Rozkład komunikacyjny w mieście Piła

Źródło: <http://www.pila.e-mapa.net>

Przez miasto Piła przechodzi 6 linii kolejowych wykorzystywanych do ruchu pasażerskiego lub towarowego.

Poniżej znajduje się lista linii wraz z ich kategorią i kompletnym przebiegiem (spisem stacji kolejowych/przystanków osobowych, przez które przechodzi dana linia).

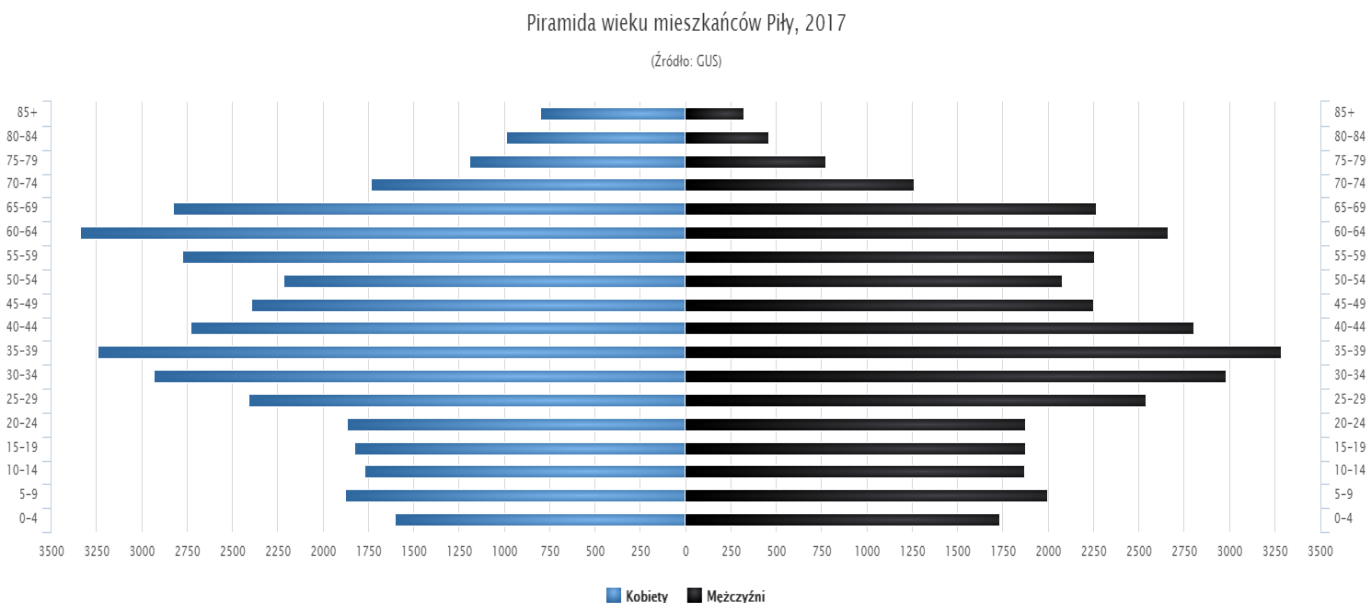
- 1) LK 18 Linia kolejowa nr 18: Kutno - Piła Główna
- 2) LK 203 Linia kolejowa nr 203: Tczew – Kostrzyn
- 3) LK 354 Linia kolejowa nr 354: Poznań Główny PoD - Piła Główna
- 4) LK 374 Linia kolejowa nr 374: Bzowo Goraj – Piła Główna
- 5) LK 403 Linia kolejowa nr 403: Piła Północ - Ulikowo
- 6) LK 405 Linia kolejowa nr 405: Piła Główna – Ustka

3. Struktura ludnościowa

Liczba mieszkańców	73 791
Powierzchnia	102,7 km ²
Gęstość zaludnienia	718,7 osób/km ²
Wysokość	50–134 m n.p.m
Data założenia	XIV
Uzyskanie praw miejskich	1513

Liczba mieszkańców miasta Piły wynosi 73 791¹, z czego 52,2% stanowią kobiety, a 47,8% mężczyźni.

W latach 2002-2017 liczba mieszkańców zmalała o 1,9%. Średni wiek mieszkańców wynosi 41,8 lat i jest nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców województwa wielkopolskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Rycina 1. Struktura demograficzna miasta Piły, stan na 31.12.2017 r.

W 2017 roku zarejestrowano 544 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 686 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla Piły -142.

W tym samym roku 21 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 3 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 18.

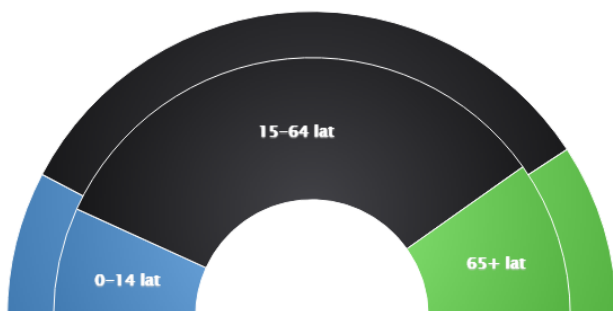
60,7% mieszkańców Piły jest w wieku produkcyjnym, 17,7% w wieku przedprodukcyjnym, a 21,6% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Liczba mieszkańców		73 791
Kobiety	38 492	Mężczyźni 35 299
<div style="display: flex; justify-content: space-around; width: 100%;"> 52,2% 47,8% </div>		
Współczynnik feminizacji (Na każdych 100 mężczyzn przypada 109 kobiet)	109	Współczynnik maskulinizacji (Na każde 100 kobiet przypada 92 mężczyzn)
		92

¹ Dane na dzień 31.12.2017 GUS

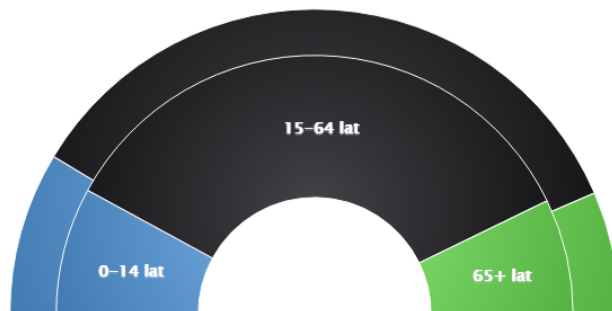
Biologiczne grupy wieku (Kobiety), 2017

(Źródło: GUS)

Biologiczne grupy wieku (Mężczyźni), 2017

(Źródło: GUS)

Wykres 1. Biologiczne grupy wieku z podziałem na płeć w mieście Piła, 2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

W tabeli 1 i na wykresie 2 przedstawiono produkcyjne grupy wieku mieszkańców miasta Piły w 2017 roku.

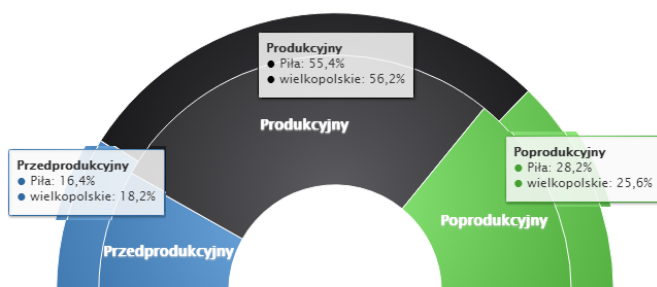
Tabela 1. Produkcyjne grupy wieku w 2017 roku w mieście Piła

	Kobiety		Mężczyźni		Ogółem	
	ilość	%	ilość	%	ilość	%
W wieku przedprodukcyjnym	6313	16,4	6742	19,1	13055	17,7
W wieku produkcyjnym	21325	55,4	23474	66,5	44799	60,7
W wieku poprodukcyjnym	10854	28,2	5083	14,4	15937	21,6

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

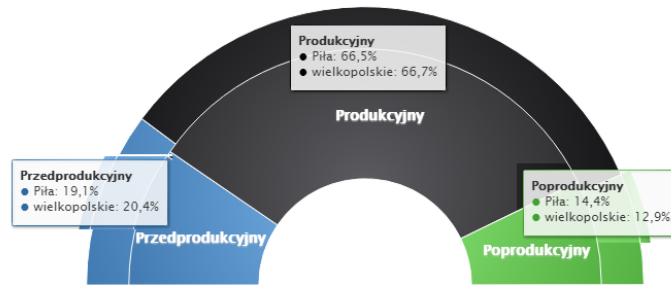
Produkcyjne grupy wieku (Kobiety), 2016

(Źródło: GUS)

Produkcyjne grupy wieku (Mężczyźni), 2016

(Źródło: GUS)

Wykres 2. Produkcyjne grupy wieku z podziałem na płeć w mieście Piła, 2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Tabela 2. Migracje ludności w mieście Piła, 2017

Wskaźnik	2017 r.		
	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
Zameldowania w ruchu wewnętrznym	290	254	246
Zameldowania z zagranicy	14	7	13

Wskaźnik	2017 r.		
	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
Wymeldowania w ruchu wewnętrznym	361	325	381
Wymeldowania za granicę	0	3	36
Saldo migracji wewnętrznych	-71	-71	-135
Saldo migracji zagranicznych	14	4	18

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Wykres 3. Migracje ludności na pobyt stały, 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

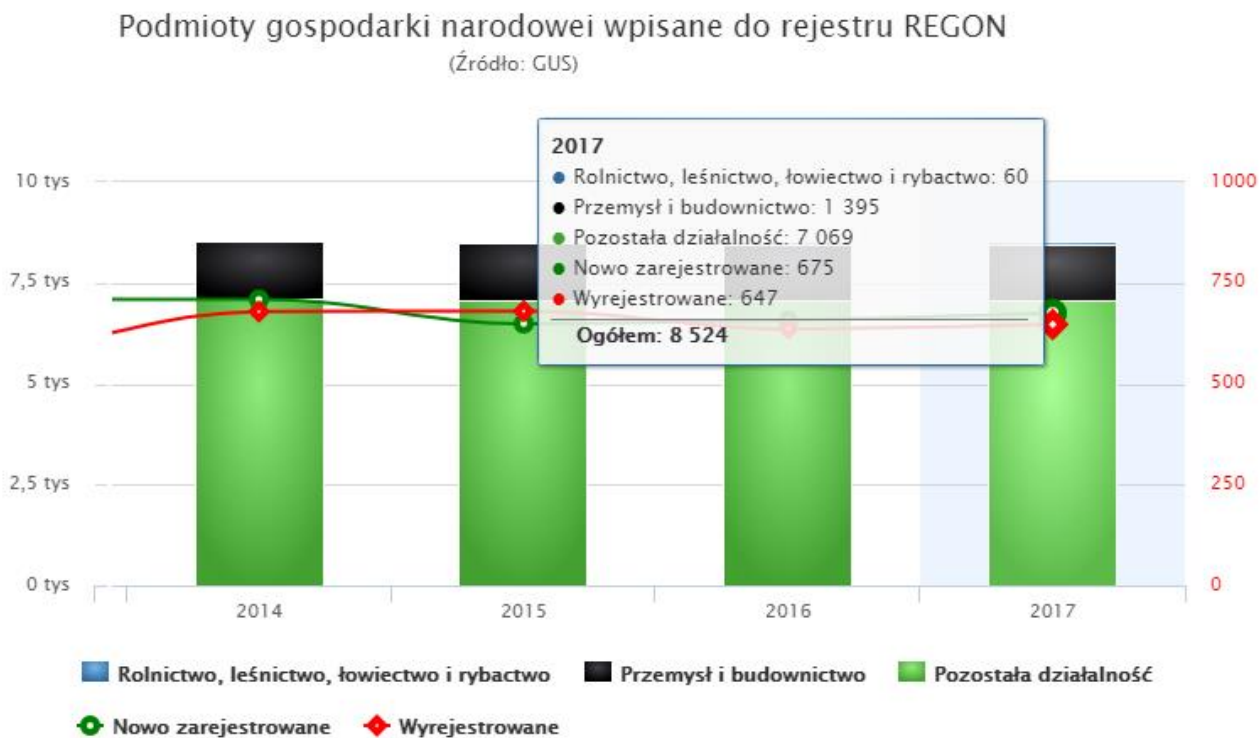
4. Struktura gospodarcza

W Pile w roku 2017 w rejestrze REGON zarejestrowane były 8 524 podmioty gospodarki narodowej, z czego 6 356 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 675 nowych podmiotów, a 647 podmiotów zostało wyrejestrowanych.

Na przestrzeni lat 2009-2017 najwięcej (926) podmiotów zarejestrowano w roku 2010, a najmniej (649) w roku 2015. W tym samym okresie najwięcej (829) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2011 roku, najmniej (574) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2010 roku.

Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w Pile najwięcej (602) jest stanowiących spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (8 135) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 0,7% (60) podmiotów jako rodzaj działalności deklaruowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklaruowało 16,4% (1 395) podmiotów, a 82,9% (7 069) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Pile najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są

- handel hurtowy i detaliczny,
- naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (25.4%)
- działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (12.0%)

Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do REGON, 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Wśród podmiotów gospodarczych zatrudniających największą liczbę osób w mieście Piła są:

- 1) Signify Poland sp.z o.o., ul. Kossaka 150
- 2) AGORA S.A., ul. Krzywa 13,
- 3) Colours Factory, ul. Wypoczynkowa 11,
- 4) TERMETAL Piotr Glaner S.k., ul. Ceramiczna 2,
- 5) THULE Sp. z o.o., ul. Strefowa 21,
- 6) ZPZ w Pile „ZETPEZET” Sp. z o.o., ul. Młodych 30.

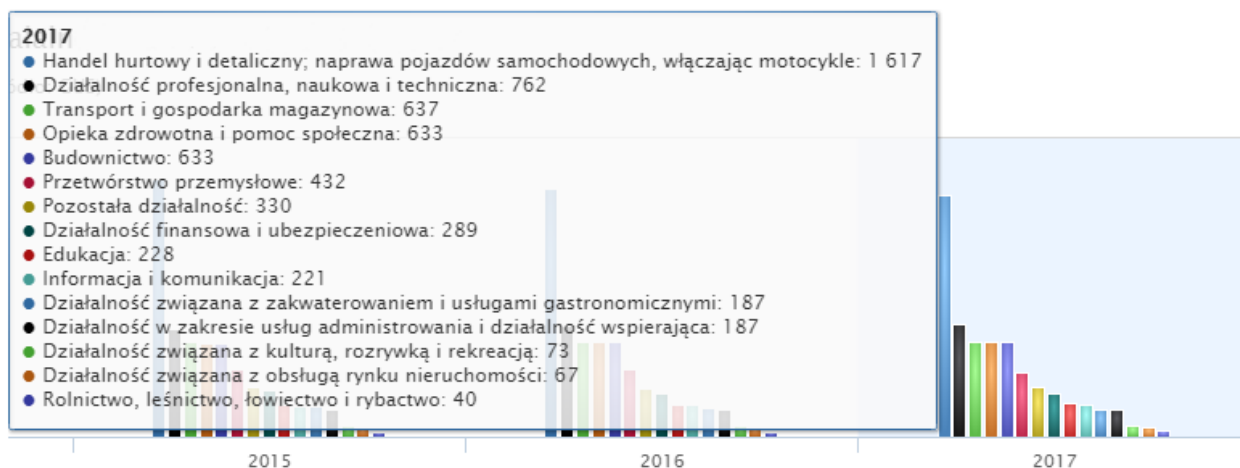
Jak ma to miejsce w przeważającej części kraju, w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej, znaczą przewagę osiągają tzw. mikroprzedsiębiorstwa. W 2017 roku podział przedsiębiorstw działających na terenie miasta Piła z uwagi na klasę wielkości według danych GUS przedstawiał się następująco:

- 8135 mikroprzedsiębiorstw (zatrudniających od 0 do 9 pracowników);
- 309 małych przedsiębiorstw (zatrudniających od 10 do 49 pracowników);
- 71 średnich przedsiębiorstw (zatrudniające od 50 do 249 pracowników);
- 8 dużych przedsiębiorstw (zatrudniających od 250 do 999 pracowników);
- 1 duże przedsiębiorstwo (1000 i więcej zatrudnionych pracowników).

Wykres 5. Rodzaje przeważającej działalności, 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Wykres 6. Wyszczególnione rodzaje przeważającej działalności, 2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Edukacja

16 250 mieszkańców Piły jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) (w tym 7 929 kobiet oraz 8 321 mężczyzn). Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku:

- ✚ 15,9% ludności posiada wykształcenie wyższe,
- ✚ 2,5% wykształcenie policealne,
- ✚ 9,3% średnie ogólnokształcące,
- ✚ 21,8% średnie zawodowe.

Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 24,4% mieszkańców Piły, gimnazjalnym 6,3%, natomiast 18,7% podstawowym ukończonym. 1,2% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W porównaniu do całego województwa wielkopolskiego mieszkańcy Piły mają analogiczny poziom wykształcenia.

- Wśród kobiet mieszkających w Pile największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (21,8%) oraz średnie zawodowe (20,7%).
- Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (31,7%) oraz średnie zawodowe (22,9%).

16,7% mieszkańców Piły w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) zalicza się do przedziału 3-6 lat - wychowanie przedszkolne (16,3% wśród dziewczynek i 17,2% wśród chłopców). Na tysiąc dzieci w wieku przedszkolnym 909 uczęszcza do placówek wychowania przedszkolnego. Na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego przypada 0,81 dzieci w wieku przedszkolnym. W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie podstawowym (7-12 lat) kształcą się 28,8% ludności (28,4% wśród dziewczynek i 29,1% wśród chłopców).

Wśród mieszkańców w wieku potencjalnej nauki 12,9% zalicza się do przedziału 13-15 lat - kształcenie na poziomie gimnazjalnym (13,0% wśród dziewczyn i 12,8% wśród chłopaków).

W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie ponadgimnazjalnym (16-18 lat) kształcą się 14,2% mieszkańców (14,4% wśród dziewczyn i 14,1% wśród chłopaków).

W przedziale wiekowym odpowiadającym edukacji w szkołach wyższych (19-24 lat) znajduje się 27,4% mieszkańców Piły w wieku potencjalnej nauki (28,0% kobiet i 26,8% mężczyzn).

Tabela 3. Edukacyjne grupy wieku

Edukacyjne grupy wieku	Kobiety	Mężczyźni
populacja w wieku 3-6 lat	16,3	17,2
populacja w wieku 7-12 lat	28,4	29,1
populacja w wieku 13-15 lat	13,0	12,8
populacja w wieku 16-18 lat	14,4	14,1
populacja w wieku 19-24 lat	28,0	26,8

Edukacyjne grupy wieku (Kobiety – Piła, 2017

(Źródło: GUS)

Edukacyjne grupy wieku (Mężczyźni) – Piła, 2017

(Źródło: GUS)

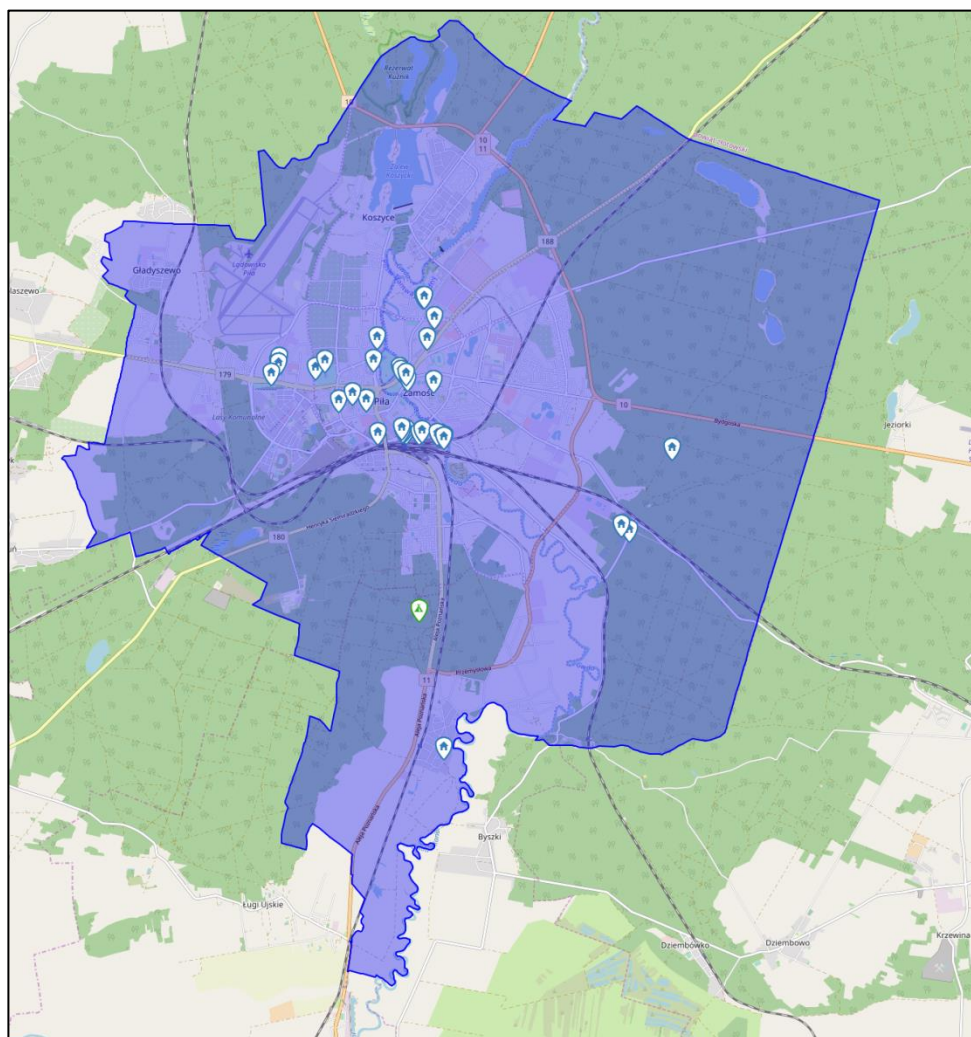

Wykres 7. Edukacyjne grupy wieku z podziałem na płeć, 2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Zabytki

Według danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa (NID) z dnia 15.12.2017 na obszarze Piły znajduje się 37 zabytkowych obiektów wpisanych do rejestru zabytków. Poniżej znajduje się pełna lista zabytków wraz z ich typem i podstawowymi informacjami.

Mapa 5. Wykaz lokalizacji obiektów zabytkowych, 2017

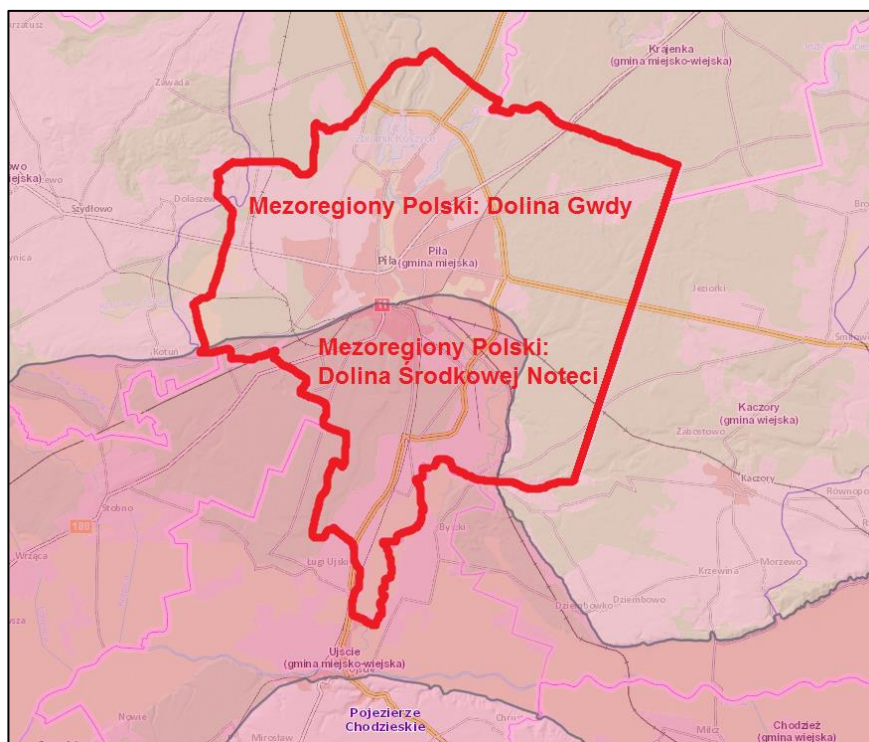
Źródło: Opracowanie własne

- Cmentarzisko kurhanowe Piła, st.92 z pradziejów
- Inny budynek mieszkalny z poł. XVIII w. (ul. Browarna 18)
- Cmentarz I wojna światowa z 1914 – 1918
- Kościół z 1912 – 1915
- Cmentarz rzymsko-katolicki z 1840 r.
- Cmentarz rzymsko-katolicki z pocz. XX w.
- Park z poł. XIX w.
- Cmentarz choleryczny z 1914 r.
- Cmentarz wojna polsko-rosyjska 1920 z 1949 – 1953
- Arsenał z 1843 r. (ul. 1 Maja 1)
- Kościół z 1929 – 1930
- Kościół z 1895 - 1897 (ul. Browarna 15)
- Inny budynek mieszkalny z 1875 r. (ul. Browarna 7)
- Inny budynek mieszkalny z 1896 r. (ul. Chopina 1)
- Szkoła z 1902 - 1904 (ul. Aleja Wojska Polskiego 45)
- Sala gimnastyczna z 1902 - 1904 (ul. Aleja Wojska Polskiego 45)
- Zespół - szkoła z 1902 - 1904 (ul. Aleja Wojska Polskiego 45)
- Kasyno z 1870 - 1890 (ul. Browarna 3)
- Kasyno z 1914 - 1915 (ul. Aleja Powstańców Wielkopolskich 63)
- Kościół z 1887 - 1892 (ul. Orla 29)
- Willa z 1910 - 1920 (ul. Śniadeckich 44)
- Ogród z 1910 – 1920
- Dom kultury z poł. XIX w. (ul. Aleja Niepodległości 2)
- Budynek administracyjny z 1927 - 1929 (ul. Aleja Niepodległości 33)
- Nastawnia z 1910 – 1920
- Nastawnia z 1909 – 1911
- Lokomotywnia z 1870 – 1880
- Magazyn z 1912 r.
- Trafostacja z 1911 r.
- Tunel z 1900 – 1910
- Wieża ciśnień z 1870 - 1880 (ul. Zakopiańska 1)
- Wieża ciśnień z 1890 – 1891
- Dworzec z 1851 r.
- Zespół - stacja kolejowa z 1851 r.
- Budynek administracyjny z 1922 r. (ul. Okrzei 8)
- Tunel z 1900 – 1920

5. Powierzchnia terenu

5.1. Rzeźba terenu i warunki geologiczno-gruntowe

Piła położona jest w obrębie makroregionu: Pojezierze Południowopomorskie.

Mapa 6. Miasto Piła w obrębie mezoregionów Polski.

Tabela 4. Podział terenu według J. Kondrackiego

Jednostka	Nazwa Jednostki	Nazwa Jednostki
megaregion	Pozaalpejska Europa Środkowa	Pozaalpejska Europa Środkowa
provincia	Niż Środkowoeuropejski	Niż Środkowoeuropejski
podprovincia	Pojezierza Południowobałtyckie	Pojezierza Południowobałtyckie
makroregion	Pojezierze Południowopomorskie	Pojezierze Południowopomorskie
mezoregion	Dolina Środkowej Noteci	Dolina Gwdy
Kod makroregionu	314.6-7	314.68

Zródło: <http://geologia.pgi.gov.pl>

Gleby

Skalami macierzystymi na terenie gminy Piła są utwory polodowcowe. W samej Pile i na jej przedmieściach występują grunty piaszczyste, rzadziej zaś spotyka się gleby gliniaste, zaliczane do VI klasy bonitacyjnej. Lepsze grunty zdarzają się sporadycznie w dolinach Gwdy i Rudy, gdzie

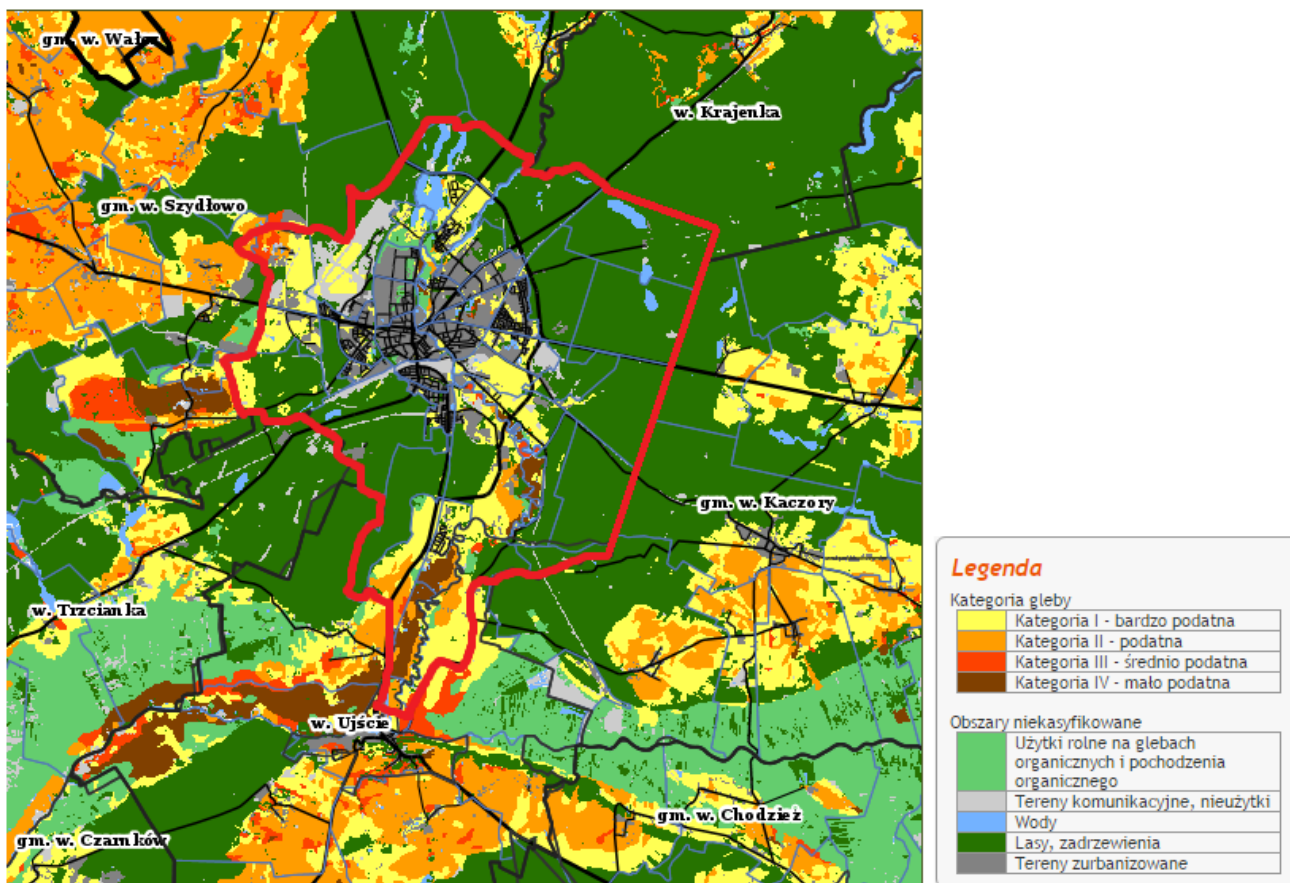
bywają gleby próchnicze wytworzone z torfów niskich i gytii. Słabe gleby od dawna zalesiano, stąd okolice miasta obfitują w lasy, wchodzące w skład kompleksu Puszczy Nadnoteckiej. Grunty rolne pozostające w granicach administracyjnych miasta Piły cechują się niską przydatnością dla intensywnego rolnictwa, co potwierdza ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla Piły kształtujący się na poziomie 43,8. Wynika to z raczej niskiej jakości gleb w obrębie miasta. Nieobecne są grunty I i II klasy bonitacyjnej, a grunty III klasy zajmują powierzchnię jedynie 161,07 ha, tj. 9,5% ogółu gruntów rolnych. Dodatkowo, większość gruntów III klasy użytkowana jest jako łąki (110,76 ha). Jedną czwartą powierzchni gruntów rolnych stanowią grunty IV klasy bonitacyjnej (431,43 ha; 25,3%), zaś największy jest udział gruntów V (565,01 ha; 33,2%) oraz VI (547,06 ha; 32,1%) klasy bonitacyjnej, czyli terenów mało przydatnych dla rolnictwa. Łącznie użytki o glebach V i VI klasy stanowią aż 65,3% powierzchni użytków rolnych i 75,4% powierzchni gruntów ornych.

Monitoring jakości gleb prowadzony jest przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa (IUNG) w Puławach. Badania te wykonywane są cyklicznie, w okresach pięcioletnich. W ramach krajowego monitoringu gleb użytkowanych rolniczo ostatnie badanie prowadzono w roku 2010, jednakże nie ustanowiono wówczas punktu pomiarowego w obrębie gminy Piła. Do badań pobrano próbki z obszarów typowo rolniczych (źródło: WIOŚ).

Tabela 5. Klasyfikacja użytków rolnych miasta (wg stanu na 2019 r.)

Klasa	Powierzchnia [ha] w mieście		
	Grunty orne	Użytki zielone	Użytki rolne razem
I	0	0	0
II	0	0	0
IIIa	4	139	161
IIIb	18		
IVa	118	160	401
IVb	123		
V	344	211	555
VI	444	71	515
razem	1.051	581	1.632

Rycina 2. Mapa podatności gleb na suszę miasta Piła

źródło: <http://www.susza.iung.pulawy.pl/mapa-kategorii/>

5.2. Lasy i grunty leśne

Przeprowadzone przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska badania w obszarze województwa wielkopolskiego wykazały, że krajobraz województwa wielkopolskiego zdominowany jest przez rozległe, płaskie połacie pól oraz duże kompleksy leśne. Spośród wszystkich regionów tego województwa podregion pilski charakteryzuje się najwyższym stopniem zalesienia – ponad 38%. Za nim znalazły się takie obszary jak podregion kaliski - 23%, poznański – 24%, leszczyński – 26%, podregion koński – 16%.

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta Piły ponad połowę jego powierzchni zajmują lasy i parki. Teren gminy Piła, według regionalizacji przyrodniczo-leśnej (Zielony, Kliczkowska, 2012), należy do III Krainy Wielkopolsko-Pomorskiej, cechującej się głównie występowaniem siedlisk borowych z dominacją sosny. Gospodarkę leśną w tym rejonie prowadzą nadleśnictwa pod nadzorem Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych (RDLP) w Pile. Są to: Nadleśnictwo Zdrojowa Góra w zachodniej części miasta i Nadleśnictwo Kaczory we wschodniej części miasta. Udział siedlisk leśnych w Nadleśnictwie Zdrojowa Góra przedstawia się następująco:

- siedliska borowe - 90%
- siedliska lasowe - 9%
- olsy - 1%

Powierzchnia lasów w granicach administracyjnych miasta Piły:

- lasy komunalne miasta Piły – 117,3 ha,
- lasy państwowe – Nadleśnictwo Zdrojowa Góra – 17.259,72 ha,
- lasy państwowe – Nadleśnictwo Kaczory – 12.864,82 ha,
- lasy prywatne – ok. 2-3 ha.

Zagrożenia dla środowiska leśnego

Zjawiska i zdarzenia na terenie lasów administrowanych przez nadleśnictwo w obrębie miasta Piły:

a) szkodniki naturalne (rodzaj szkodnika, skala zagrożenia – lokalizacja i powierzchnia występowania, częstość i okres występowania zagrożenia w danym roku);

- 2017 r. Brudnica mniszka, zagrożenie w liczbach ostrzegawczych i słabym na powierzchni 82 ha w Leśnictwie Podlasie.
- 2018 r. Brudnica mniszka, zagrożenie na terenie Leśnictwa Kalina, Garncarska Góra oraz Podlasie, wykonano zabiegi ratownicze (opryski agrolotnicze) w Leśnictwie Podlasie na pow. 776 ha.

b) pożary (przyczyna, skala zjawiska – lokalizacja i powierzchnia zniszczeń, częstość i okres występowania pożarów w danym roku):

- 2017 r. – brak
- 2018 r. – tabela

Tabela 6. Pożary lasów

Numer protokołu	Adres leśny	Data pożaru	Rodzaj	Przyczyna	Pow. pożaru ogółem
1/2018	08-13-1-09-543 – m -00	2018-04-08	POKR GL	ENER ELEK	0,01
2/2018	08-13-1-07-279 – a -00	2018-05-28	POKR GL	NIEZNANA	0,03
3/2018	08-13-1-07-283 – d -00	2018-05-29	POKR GL	PODPALENIE	0,20
	08-13-1-07-283 – f -00				
4/2018	08-13-1-07-220 – h -00	2018-06-09	DRZEW	NIEZNANA	0,27
	08-13-1-07-220 – i -00	2018-06-09	DRZEW	NIEZNANA	
	08-13-1-07-220 – j -00	2018-06-09	DRZEW	NIEZNANA	

Numer protokołu	Adres leśny	Data pożaru	Rodzaj	Przyczyna	Pow. pożaru ogółem
6/2018	08-13-1-07-250 – d -00	2018-07-26	POKR GL	PAPIEROSY	0,01
7/2018	08-13-1-07-249 – a -00	2018-09-10	POKR GL	NIEZNANA	0,04
	08-13-1-07-249 – b -00				

c) dzikie wysypiska śmieci i wylewy nieczystości (lokalizacja, liczba miejsc oraz powierzchnia lasów objęta nielegalnym wywozem nieczystości w danym roku);

- 2017 r. dzikie wysypiska śmieci – Garncarska Góra – 1 stałe miejsce
- 2018 r. dzikie wysypiska śmieci – Garncarska Góra – 1 stałe miejsce

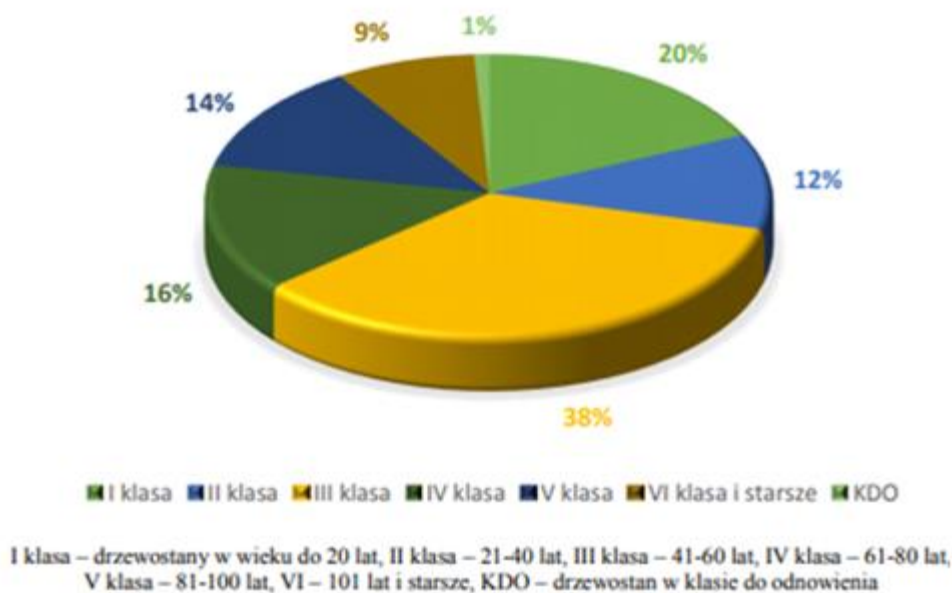
d) kradzież drzewa, nielegalna wycinka (lokalizacja, skala zjawiska – liczba, powierzchnia nielegalnie wyciętych drzew w danym roku);

- 2017 r. – brak
- 2018 r. – brak

e) inne zjawiska i przekształcenia antropologiczne

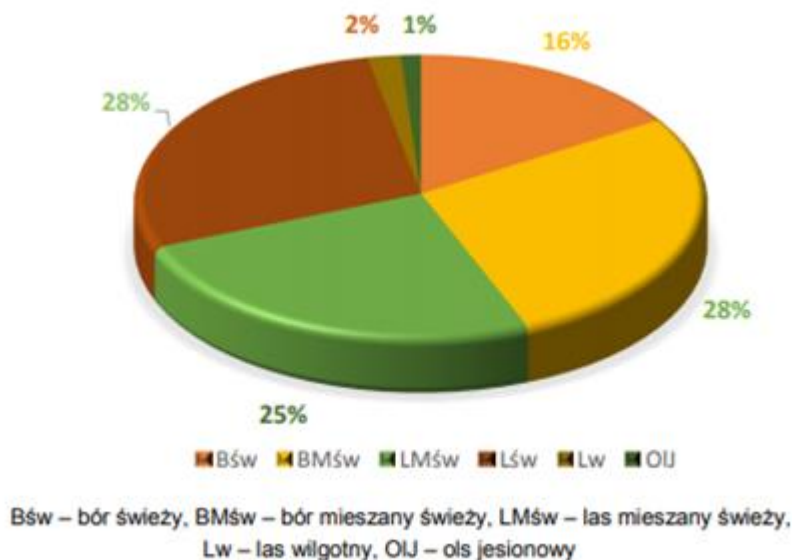
- 2017 r. – brak
- 2018 r. – brak

Lasy, które zajmują największą powierzchnię w gminie, reprezentowane są w 95% przez lasy iglaste. Dominujący udział wśród gatunków lasotwórczych ma sosna. Pozostałe gatunki drzew to: dąb, buk, modrzew, świerk i olsza. Średni wiek drzewostanów wynosi 61 lat, przeciętna zasobność to 262 m³/ha. Stan lasów mimo licznych zagrożeń biotycznych, abiotycznych (ekstremalne zjawiska atmosferyczne) bądź antropogenicznych można uznać, jako dobry. Teren, którym zarządza Nadleśnictwo Zdrojowa Góra posiada wiele cennych walorów przyrodniczych, turystycznych i kulturowych pozwalających na czynny i aktywny wypoczynek mieszkańców Piły i okolic

Rycina 3. Udział procentowy poszczególnych klas drzewostanów na terenie gminy Piła

W Nadleśnictwie Kaczory największy udział spośród wszystkich typów siedliskowych lasu posiada siedlisko lasów świeżych z dębem szypułkowym, bukiem i jodłą oraz lasów mieszanych świeżych z sosną, dębem szypułkowym i świerkiem. Pozostałe siedliska obejmują bory mieszane świeże z panującym gatunkiem sosną (źródło: Lasy Państwowe).

Rycina 4. Udział procentowy poszczególnych typów siedliskowych lasu na terenie gminy Piła

6. Klimat i warunki meteorologiczne

Klimat w rejonie Piły zasadniczo nie odbiega od klimatu obszaru Polski, wykazując typowe dla kraju cechy klimatu przejściowego. Charakteryzuje się znacznym udziałem cech klimatu

oceanicznego: mniejsze amplitudy temperatur, wczesna wiosna i lato, stosunkowo krótka zima. Ze względu jednak na położenie gminy w północno-zachodniej części Polski zaznacza się silniej odczuwany wpływ cech morskich, będących wynikiem oddziaływania Morza Bałtyckiego (większe zachmurzenie, malejące amplitudy temperatury powietrza, chłodniejsze lato).

Tabela 7. Średnie miesięczne temperatury w Pile w 2017 r. (źródło: Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej - Państwowy Instytut Badawczy)

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	śr. I- XII
-2.1	0.1	5,7	6.9	13.6	17.1	17.6	18.0	13.1	10.3	4.9	2.4	9.0

Tabela 8. Średnie miesięczne temperatury w Pile w 2018 r. (źródło: Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej - Państwowy Instytut Badawczy)

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	śr. I- XII
1.5	-3.0	0,0	12,1	17,4	18,6	20,6	20,3	15.3	10.0	4.6	2.6	10,0

Tabela 9. Miesięczne sumy opadów w Pile w 2017 r. (źródło: Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej - Państwowy Instytut Badawczy)

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	śr. I- XII
15.5	22.9	26.5	18.5	56.0	73.9	139,8	121,6	46.7	95,2	37.9	33.3	687,8

Tabela 10. Miesięczne sumy opadów w Pile w 2018 r. (źródło: Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej - Państwowy Instytut Badawczy)

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	śr. I- XII
50.1	5,0	31.7	53,9	9,5	20,3	113.1	8,8	18.6	22.2	6,7	37.5	337,4

Warunki meteorologiczne, jakie panują na terenie miasta Piły, zostały przedstawione za pomocą danych zebranych na stacji badawczej zlokalizowanej przy ul. Kusocińskiego w Pile. Średnia roczna temperatura powietrza z lat 2009-2013 wyniosła 8,7°C. Najwyższą średnio roczną temperaturę odnotowano w roku 2013 w wysokości 11,8°C, najniższą w 2010 roku w wysokości 5,7°C. Średnia roczna suma opadów waha się w granicach 500-800 mm, osiągając najwyższą ilość (734 mm) w roku 2012. Występują wiatry z przewagą kierunków zachodnich, o średniej rocznej prędkości 0,2 m/s. Ciśnienie atmosferyczne oscyluje wokół 1000 hPa. Wilgotność powietrza nie spada poniżej 63% (źródło: WIOŚ).

7. Woda

7.1. Wody podziemne

Piła położona jest w Regionie Wodnym Warty, w zlewni bilansowej P-XV – Noteć Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej, w Noteć-Łomnica, w Noteć pradolina do Gwdy oraz na obszarze zlewni bilansowej P-XVI – Gwda, w Dobrzycy, w Gwdzie Dolnej i w niewielkich fragmentach przynależących do Gwda- -Płynica-Piława i Głomia. W podziale na jednolite części wód podziemnych obszar miasta Piły należy do JCWPd nr 26, 34 i 35.

W granicach miasta Piły występują cztery Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (Bazy danych PSH), w tym trzy związane z utworami czwartorzędu: GZWP nr 125 Wałcz-Piła (Szymańska i in., 2011), GZWP nr 138 Pradolina Toruń-Eberswalde (Dąbrowski, 2006), GZWP nr 139 Dolna kopalna Smogulec-Margonin (Czerwińska i in., 2013). GZWP nr 127 Subzbiornik Złotów-Piła-Strzelce Krajeńskie (Węgrzyn i in., 2013) został wyznaczony w osadach neogenu (miocenu), a jego zasięg w granicach obszaru przetargowego częściowo pokrywa się GZWP nr 125 i 138.

GZWP nr 125 Wałcz-Piła, obejmujący północną część obszaru przetargowego, na obszarze Pojezierzy Południowopomorskich jest związany z warstwami wodonośnymi: międzymorenowymi, sandrowymi i aluwialnymi. Miejscami poziom zbiornikowy tworzą także warstwy podglinowe, które lokalnie pozostają w łączności hydraulicznej z wodami piętra paleogeńsko-neogeńskiego. Warstwy wodonośne GZWP nr 125 w granicach obszaru przetargowego, są na ogół dobrze chronione przed wpływem zanieczyszczeń z powierzchni terenu. Tylko w rejonie sandru Gwdy, w rejonie Piły naturalna odporność zbiornika jest niska. Wydajność potencjalna otworu studziennego wynosi na ogół 70–120 m³/h, a wodoprzewodność poziomu zbiornikowego zawiera się w przedziale 200–500 m²/24h. Charakterystyczną cechą zbiornika jest występowanie w jego obrębie oraz najbliższym sąsiedztwie, poduszek, wałów i antyklin solnych, które mogą mieć wpływ na geogeniczne zagrożenie jakości wód w tym rejonie.

GZWP nr 138 Pradolina Toruń-Eberswalde, którego fragment obejmuje południową część obszaru przetargowego, tworzą poligenetyczne zespoły warstw wodonośnych zlodowaceń plejstocenijskich oraz osadów holocenijskich, wypełniających pradolinę. Oś hydrograficzną zbiornika tworzy dolina Noteci. Na obszarze pradoliny różnowiekowe poziomy piaszczyste zaliczane do zbiornika pozostają w kontakcie hydraulicznym. Miąższość zawodnionych osadów wynosi od 20 do 60 m, a głębokość ich występowania nie przekracza kilku metrów. Wodoprzewodność poziomu zbiornikowego zmienia się od 250 do 1200 m²/24h. Z uwagi na ochronę obszarów Natura 2000 wykluczono użytkowanie wód podziemnych w tych rejonach. W rejonie Piły potencjalne zagrożenie dla jakości wód podziemnych związane może być z presją czynników antropogenicznych oraz z ascencją wód zasolonych z głębokiego podłoża.

GZWP nr 139 Dolna kopalna Smogulec-Margonin zajmuje niewielki południowo-wschodni skraj obszaru przetargowego. Zbiornik tworzą dwa poziomy wodonośne: międzymorenowy dolny

i podglinowy, przy czym pierwszy z nich występuje powszechnie w granicach GZWP, drugi lokalnie – tylko w obrębie głębokich rynien i obniżeń powierzchni neogenu.

GZWP nr 127 Subzbiornik Złotów-Piła-Strzelce Krajeńskie obejmuje swym zasięgiem centralną część obszaru przetargowego. Zbiornik tworzą piaszczyste osady neogenu. Ich strop występuje na zróżnicowanych głębokościach od 50 m do 150 m i jest izolowany od powierzchni terenu pokładem glin o miąższości 10–50 m. Średnia wodoprzewodność poziomy zbiornikowego wynosi około $250 \text{ m}^2 / 24\text{h}$. Osady neogenu często są zaburzone glacitektonicznie, lokalnie porożcinane głębokimi dolinami czwartorzędowymi.

Tabela 11. Podstawowa charakterystyka hydrogeologiczna głównych zbiorników wód podziemnych GZWP

Numer, nazwa zbiornika	Wiek utworów Typ ośrodka wodonośnego	Szacunkowe zasoby dyspozycyjne [tys. $\text{m}^3/24\text{h}$]	Średnia głębokość zwierciadła wód podziemnych [m p.p.t.]
125 Wałcz Piła	Q_M porowy	270,92	5–90
127 Subzbiornik Złotów-Piła-Strzelce Krajeńskie	N_g porowy	269,0	80–100
138 Pradolina Toruń-Eberswalde (Noteć)	Q_P porowy	192,72	1–9
139 Dolna kopalna Smogulec Margonin	Q_M porowy	40,8	10–60

Tabela 12. Badania jakości wód podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska przeprowadzone przez Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w 2017 r.

powiat	gmina	miejsowość	RZGW	JCWpd 172	Głębokość do stropu warstwy wodonośnej [m]	Zwierciadło wody	Klasa wg. wskaźników nieorganicznych (wartości średnie)	Klasa surowa dla wartości średnich	Klasa końcowa dla wartości średnich
pilski	Ujście	Ługi Ujskie	Poznań	34	2,50	swobodne	II	II	II

Jednolite części wód podziemnych

Główne zasoby wodonośne w rejonie Piły znajdują się w osadach czwartorzędowych i trzeciorzędowych; wody w osadach mezozoicznych mają charakter podrzędny. Główne ujęcie wody dla potrzeb komunalnych miasta znajduje się na terenach leśnych niedaleko miejscowości Dobrzyca, ok. 5 km na północ od granic miasta. Woda z wodonośnych utworów czwartorzędowych pobierana jest przez 9 studni głębinowych – jest to tzw. bariera zachodnia. Dodatkowe ujęcia wody

znajdują się w rejonie os. Gładyszewo oraz ul. Wałeckiej, a zasoby wody uzupełniane są przez zbiorniki retencyjne w okolicach wsi Dolaszewo.

W obrębie gminy Piła wydzielono dwie jednolite części wód podziemnych: zlewnię Gwdy (jcwpd nr 28) i zlewnię środkowej Noteci (jcwpd nr 36). Na obszarze gminy nie były prowadzone badania jakości wód podziemnych.

Jcwpd nr 28

Punkt pomiarowy

Informacje nt. stanu wód podziemnych opublikowane zostały przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska dla roku 2012. Stan chemiczny określono jako dobry, stan ilościowy jako dobry.

Jcwpd nr 36

Informacje nt. stanu wód podziemnych opublikowane zostały przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska dla roku 2014 w odniesieniu do stanu chemicznego, który określono, jako dobry. Stan ilościowy określono jako dobry, mając na uwadze badania dla roku 2012.

W 2015 roku prowadzone były badania jakości wód podziemnych, prowadzone przez w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska przez Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie, w następujących punktach pomiarowych położonych w granicach jcwpd nr 36.

Punkt pomiarowy:

- ✚ Lipka – klasa surowa 2015: III, klasa końcowa 2015: II. Przyczyny zmiany jakości: geogeniczne pochodzenie wskaźnika, tylko FE i O2 w III klasie czystości.
- ✚ Radolin – klasa surowa 2015: IV, klasa końcowa 2015: III. Przyczyny zmiany jakości: geogeniczne pochodzenie wskaźników, głębokość 54m, poziom izolowany.
- ✚ Ujście – klasa surowa 2015: III, klasa końcowa 2015: II. Przyczyny zmiany jakości: Fe (geogeniczne pochodzenie) i O2 (parametr terenowy) w III klasie jakości.
- ✚ Szamocin – klasa surowa 2015: III, klasa końcowa 2015: II. Przyczyny zmiany jakości: tylko Fe (geogeniczne pochodzenie) i O2 (parametr terenowy) w III klasie jakości.

Ocena stanu jednolitych części wód podziemnych polegała na wykonaniu szeregu testów klasyfikacyjnych ukierunkowanych na potrzeby różnych odbiorców wód podziemnych tzw. receptorów (ekosystemów lądowych zależnych od wód podziemnych, wód powierzchniowych, wód przeznaczonych do spożycia). Końcowa ocena stanu jcwpd jest zatem kumulacją wyników wszystkich testów klasyfikacyjnych. Warunkiem koniecznym do stwierdzenia dobrego stanu w badanej jcwpd było brak stwierdzenia słabej oceny stanu we wszystkich testach klasyfikacyjnych. Ocena wykonana przez PIG dla jcwpd zlokalizowanych na terenie gminy Piła wykazała dobry stan w jcwpd nr 28 (stan ilościowy – dane dla 2012 r. i stan chemiczny dobry – dane dla 2014 roku),

natomiast w przypadku stanu jcwpd nr 36 stwierdzono zmiany jakości stanu wód, w wyniku czego w wybranych punktach pomiarowych stan wód określany był w klasie końcowej 2015: II (trzy punkty pomiarowe) oraz III (jeden punkt pomiarowy).

Cele środowiskowe dla jcwpd ustalone zostały na mocy Art. 4 RDW (Ramowej Dyrektywy Wodnej).

Zgodnie z definicją umieszczoną w RDW dobry stan wód podziemnych oznacza stan osiągnięty przez część wód podziemnych, jeżeli zarówno jej stan ilościowy, jak i chemiczny jest określany, jako co najmniej dobry.

RDW w Art. 4 przewiduje dla wód podziemnych następujące główne cele środowiskowe:

- Zapobieganie dopływowi lub ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do wód podziemnych,
- Zapobieganie pogorszeniu się stanu wszystkich części wód podziemnych (z zastrzeżeniami wymienionymi w RDW),
- Zapewnienie równowagi pomiędzy poborem, a zasilaniem wód podziemnych,
- Wdrożenie działań niezbędnych do odwrócenia znaczącego i utrzymującego się rosnącego trendu stężenia każdego zanieczyszczenia powstałego na skutek działalności człowieka.

Dla spełnienia wymogu niepogorszenia stanu części wód, dla części wód będących w co najmniej dobrym stanie chemicznym i ilościowym, celem środowiskowym będzie utrzymanie tego stanu.

Ujęcia wód podziemnych

Miasto Piła czerpie wodę surową z:

- 9 studni głębinowych zlokalizowanych w lesie na terenie gminy Szydłowo,
- 2 studni głębinowej przy ul. Wałęckiej 20 w Pile,
- 3 studni głębinowych na osiedlu Gładyszewo w Pile.

Wody podziemne eksploatowane wzdłuż wschodniej krawędzi rynny rzeki Rudy są mało zmineralizowane, średnio twarde oraz pozbawione mętności oraz zabarwienia. Aby uzyskać wodę do picia trzeba z niej usunąć nadmiar żelaza i manganu poprzez napowietrzenie oraz filtrację.

Woda surowa z ujęcia tłoczona jest pompami głębinowymi do budynku technologicznego Stacji Uzdatniania Wody przy ul. Wałęckiej w Pile. Po napowietrzeniu i odgazowaniu woda spływa do komory reakcji, a następnie przepływa przez pośpieszne filtry otwarte, gdzie następuje redukcja związków żelaza i manganu.

Pompy drugiego stopnia tłoczą wodę uzdatnioną ze zbiornika podfiltrowego do sieci miejskiej oraz do zbiorników wyrównawczych zlokalizowanych w miejscowości Dolaszewo.

Stacja Uzdatniania Wody w Pile jest wysoko wyspecjalizowanym i nowoczesnym obiektem. Do Centralnej Dyspozytorni przekazywane są wszelkie dane dotyczące poboru wody z każdej studni oraz pomiary przepływu i ciśnienia na rurociągu tłocznym miasta Piły.

7.2. Wody powierzchniowe

Warunki wodne i zagrożenia osuwiskowe

Sieć hydrograficzną tworzą rzeki Noteć i Gwda wraz z dopływami oraz zbiorniki wód stojących, w tym m.in. jeziora: Płotki, Jeleniowe, Rudnickie, Siekiera, Laskowskie Wielkie, Linowo oraz Głębokie, a także sztuczny zbiornik retencyjny – Fig. 1.2. Punkty załamania granic oraz pozycja obszaru przetargowego „Piła” na tle sąsiednich koncesji Obszar przetargowy „Piła” 7 Zalew Koszyce. Obszary dolinne obu rzek są klasyfikowane jako tereny zagrożone podtopieniami, przy czym dla Noteci ich zasięg jest znacznie rozleglejszy niż dla Gwdy. Dodatkowo, w przypadku Noteci, wzdłuż północnej granicy zasięgu ich występowania (rejon miejscowości Kaczory – Miasteczko Krajeńskie – Białośliwie) oraz w części południowej (rejon od Ujścia do Chodzieży) znajdują się tereny predysponowane do występowania ruchów masowych.

Ocena stanu wód powierzchniowych płynących

Ocenę stanu wód płynących wykonano za podstawie wyników badań elementów biologicznych, fizykochemicznych, chemicznych oraz wspierających elementy biologiczne obserwacji hydromorfologicznych, pochodzących z Państwowego Monitoringu Środowiska.

Podstawę do wykonania oceny stanu JCWP za rok 2017 stanowiły:

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 roku w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych /Dz.U.2016, poz. 1187/,
- wytyczne GIOŚ, które uwzględniają zapisy ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku – Prawo wodne /Dz.U. 2017, poz. 1566 ze zm./. Ustawa, która weszła w życie 1 stycznia 2018 roku, zmieniła m.in. obowiązki wioś w zakresie wykonywania ocen. Zgodnie z art. 349 ustawy, wioś nie wykonuje oceny spełnienia wymagań dla obszarów chronionych. Wprowadzono również zmiany w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych – zgodnie z art. 104 przywołanej ustawy w celu zmniejszenia zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobiegania dalszemu zanieczyszczeniu opracowuje się i wdraża program działań, który będzie obowiązywał na obszarze całego państwa, a nie jak w latach poprzednich – w obrębie wyznaczonych obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenie azotanami pochodzenia rolniczego (OSN).

Ponadto zgodnie z wytycznymi GIOŚ zrezygnowano z oceny stanu wód uwzględniającej zasadę dziedziczenia ocen z lat poprzednich. Omawiana ocena stanu wód obejmuje jedynie rok 2017, w związku z czym jest nieporównywalna z oceną wykonaną rok wcześniej.

Uzyskane, na podstawie prowadzonego w 2017 roku monitoringu, wyniki badań pozwoliły na sporządzenie klasyfikacji elementów jakości wód, stanu/potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz na oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych.

Stan ekologiczny (dla naturalnych JCWP), potencjał ekologiczny (dla silnie zmienionych lub sztucznych JCWP), stan chemiczny oraz stan jednolitych części wód sklasyfikowano na podstawie wyników badań uzyskanych w roku 2017 w reprezentatywnym punkcie pomiarowo-kontrolnym, JCWP uzyskuje dobry stan wód, gdy jej stan chemiczny jest dobry i jednocześnie stan/potencjał ekologiczny jest co najmniej dobry.

Tabela 13. Informacje o JCW na obszarze Gminy Miejskiej Piła

Nazwa JCWP rzeki	Kod europejski	Nazwa JCWP jeziora	Kod europejski	JCWP d	Typ JCWP	Status	Ocena stanu	Ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych	Derogacje	Uzasadnienie derogacji
Dopływ z jez. Wapińskie go	PLRW600 01818869 4	Wapińskie (Wapińskie)	PLLW 10662	PLGW 65002 8	Potok nizinny żwirowy (18)	naturalna	zły	zagrożona	4(4) - 1 derogacje czasowe - brak możliwości technicznych	Słaby stopień skanalizowania w zlewni, a aktualnie założone tempo rozbud.kanalizacji nie wpłynie istotnie na jakość wód - derogacja do 2021r.
Gwda od Piławy do ujścia	PLRW600 02018869 99	-	-	PLGW 65002 8	Rzeka nizinna żwirowa (20)	silnie zmieniona	umiarkowana	zagrożona	4(4) - 1 / 4(4) - 2 derogacje czasowe - brak możliwości technicznych /derogacje czasowe - dysproporcjonalne koszty	Silne zmiany morfologiczne (bud.piętrzące) - derog. czasowa z uwagi na brak możliwości technicznych oraz dysproporcjonalne koszty związane z renaturyzacją cieku
Krępica	PLRW600 01818872 9	-	-	PLGW 65003 6	Potok nizinny żwirowy (18)	silnie zmieniona	umiarkowana	zagrożona	4(4) - 1 / 4(4) - 2 derogacje czasowe - brak możliwości technicznych /derogacje czasowe - dysproporcjonalne koszty	Silne zmiany morfologiczne (bud.piętrzące) - derog. czasowa z uwagi na brak możliwości technicznych oraz dysproporcjonalne koszty związane z renaturyzacją cieku
Noteć od Gwdy do Kanalu Romanowskiego	PLRW600 02118873 9	-	-	PLGW 65003 6	Wielka rzeka nizinna (21)	silnie zmieniona	umiarkowana	zagrożona	4(4) - 1 / 4(4) - 2 derogacje czasowe - brak możliwości technicznych /derogacje czasowe - dysproporcjonalne koszty	Silne zmiany morfologiczne (bud.piętrz+regulacje) - 100% długości cieku objęte zabudową podłużną; długi czas proc.inwest. pozysk.środków na renaturyzację z uwagi na położ. w obsz.NATURA 2000
Ruda	PLRW600 01818869 2	-	-	PLGW 65002 8	Potok nizinny żwirowy (18)	naturalna	dobry	niezagrożona	-	-

Źródło: <http://www.poznan.rzgw.gov.pl/>, dostęp 15.03.2016

Gmina miejska Piła to jedna z gmin powiatu pilskiego, w związku z powyższym przeanalizowano również stan jednolitych części wód powierzchniowych.

Tabela 14. Ocena stanu jednolitych części wód mający swój bieg w powiecie pilskim na podstawie badań z 2017 roku /wg WIOŚ w Poznaniu

Lp.	Nazwa JCWP	Stan lub potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan JCWP
Zlewnia Gwdy				
1	Gwda od zapory Zb. Ptusza do Piławy		poniżej dobrego	zły
2	Rurzyca	umiarkowany	poniżej dobrego	zły
3	Piława od Zb. Nadarzyckiego do ujścia		poniżej dobrego	zły
4	Gwda od Piławy do ujścia		poniżej dobrego	zły
Łobżonka				
5	Łobżonka od Jelonki do Orli		poniżej dobrego	zły

Bardziej szczegółowe wyniki badań, klasyfikację wskaźników i oceny za rok 2017 na temat stanu poszczególnych wód powierzchniowych płynących powiatu pilskiego zostały sporządzone na rzecz Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Poznaniu.

Badania i ocena jakości osadów dennych rzek.

Badania i ocena jakości osadów dennych w rzekach i jeziorach są częścią monitoringu jakości wód powierzchniowych, realizowaną na poziomie krajowym. W roku 2017 kontynuowano badania rozpoczęte w roku 2016; wykonawcą badań i ocen był Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska Sp. z o. o. w Katowicach.

Celem monitoringu osadów dennych jest ocena ich stanu chemicznego poprzez określenie stopnia zanieczyszczenia metalami ciężkimi i trwałymi zanieczyszczeniami organicznymi ulegającymi akumulacji oraz analiza długoterminowych trendów zmian tych zanieczyszczeń.

Sposób oceny jakości osadów nie jest uregulowany aktami prawnymi, ustalającymi zakres kontrolowanych substancji i ich wartości progowe. Na potrzeby Państwowego Monitoringu środowiska ocena jakości osadów dennych wykonywana jest przy zastosowaniu kryterium geochemicznego i ekotoksykologicznego.

Kryterium geochemiczne umożliwia ocenę stopnia zanieczyszczenia osadów dennych poprzez porównanie zawartości składników zanieczyszczających z zawartościami spotykanymi w naturalnych lub nieznacznie zanieczyszczonych osadach. Za wartość anomalną pierwiastka

w środowisku przyjmuje się jego stężenie wyższe niż suma średniej zawartości tego pierwiastka i dwóch odchyłek standardowych określonych dla badanej populacji.

Tabela 15. Kryteria geochemiczne kwalifikujące osady wodne do klasy III w 2017 r. /za OBiKŚ Katowice/

Wskaźnik	Tło geochemiczne	Klasa III
[mg/kg]		
Arsen	<5	<50
Bar	<52	<1000
Chrom	<6	<400
Cynk	<73	<1000
Kadm	<0,5	<6
Kobalt	<3	<50
Miedź	<7	<200
Nikiel	<6	<50
Ołów	<15	<200
Rtęć	<0,05	<1
Srebro	<0,5	<5
Stront: Wapń*	<0,002	<0,1

*- ilościowy stosunek strontu do wapnia, najlepiej określający zmiany w geochemii strontu w środowisku

Kryterium ekotoksykologiczne (TEC, PEC, MEC) stosowane jest do oceny szkodliwego oddziaływania metali i substancji organicznych zakumulowanych w osadach na organizmy wodne przy wykorzystaniu metody wskaźników numerycznych jakości osadów:

- TEC – wartość progowa do identyfikacji stężeń zanieczyszczeń, poniżej których nie przewiduje się szkodliwego oddziaływania na organizmy bentosowe,
- PEC – wartość prawdopodobna określająca stężenie, przy przekroczeniu którego spodziewane są negatywne oddziaływania na organizmy bentosowe,
- MEC – stężenie stanowiące średnią wartość pomiędzy stężeniami określonymi wartościami progowymi TEC i PEC

Tabela 16. Wyniki oceny stanu osadów dennych w roku 2017 wg kryterium geochemicznego oraz kryterium ekotoksykologicznego /za OBiKŚ Katowice/

Lp.	Nazwa punktu	Ocena geochemiczna		Ocena ekotoksykologiczna (PEC, TEC, MEC)	
		klasa	wskaźniki poza klasą	poziom	wskaźniki decydujące o poziomie 4
1	Gwda - Ujście	III		2	-

Wyniki badań i ocena jakości osadów dennych. W roku 2017 na terenie województwa wielkopolskiego przeprowadzono badania jakości osadów dennych w 15 punktach pomiarowo-kontrolnych na rzekach, w tym w jednym punkcie znajdującym się w powiecie pilickim, w Gwdzie – Ujściu. Ocenę zanieczyszczenia osadów w tym punkcie według kryterium geochemicznego i ekotoksykologicznego (PEC, TEC, MEC) przedstawiono w tabeli, przy założeniu, że:

- osady zaliczone na podstawie kryterium geochemicznego do klas I-III czystości osadów to osady niezanieczyszczone lub zanieczyszczone w stopniu nie powodującym znaczącego negatywnego oddziaływania
- osady zaliczone do poziomu 1,2,3 jakości osadów na podstawie kryterium ekotoksykologicznego (PEC, TEC, MEC) to osady niezanieczyszczone lub zanieczyszczone w stopniu nie powodującym znaczącego negatywnego oddziaływania na organizmy wodne

Ocena stanu jednolitych części wód jeziornych

Uzyskane, na podstawie prowadzonego w 2017 roku monitoringu, wyniki badań pozwoliły na sporządzenie klasyfikacji elementów jakości wód, stanu/potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz na oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych.

Ocenę przeprowadzono na podstawie rozporządzenia MŚ z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2016 r., poz. 1187). Dodatkowo uwzględniono zasady określone szczegółowo w opracowanych przez GIOŚ wytycznych dla wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska do przeprowadzenia oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych (GIOŚ, Warszawa 2018).

Przeprowadzono kolejno klasyfikację poszczególnych elementów jakości wód powierzchniowych (elementów biologicznych, fizykochemicznych, hydromorfologicznych, chemicznych), klasyfikację 3 stanu/potencjału ekologicznego, klasyfikację stanu chemicznego oraz ocenę stanu badanych jednolitych części wód powierzchniowych.

7.3. Retencja wód i zagrożenie powodziowe

Zdolnością retencyjną nazywa się zdolność do gromadzenia zasobów wodnych i przetrzymywania ich w określonym czasie. Wzrost zdolności retencyjnych zlewni wynika z opóźniania spływu powierzchniowego oraz zmiany wód opadowych i roztopowych na odpływ gruntowy. Retencja

pozwala na rozłożenie w czasie nadmiaru odpływających wód i powstrzymanie ich okresu deficytu. Ogólnie rozróżnia się retencję naturalną oraz sztuczną sterowaną i niesterowaną.

W granicach administracyjnych Piły znajdują się:

- zbiornik retencyjny na rzece Gwda o pow. 46 ha o funkcji energetycznej i przeciwpowodziowej, w północnej części miasta,
- zbiornik retencyjny na rzece Ruda o pow. 104 ha o funkcji przeciwpowodziowej, w północnej części miasta.

W przypadku małych zlewni podstawowe znaczenie dla gospodarowania ich zasobami ma tzw. mała retencja; jest ona rozumiana jako działania techniczne i nietechniczne mające na celu ochronę ilościową i jakościową zasobów wodnych poprzez spowalnianie obiegu wody. Małą retencję należy traktować jako działanie długofalowe i obejmujące obszar całych zlewni rzecznych. Obecnie najbardziej efektywnym sposobem zwiększania retencji jest:

- budowa małych zbiorników wodnych i oczek wodnych,
- regulacja odpływu ze stawów i oczek wodnych,
- gromadzenie wody w rowach melioracyjnych, kanałach,
- retencjonowanie odpływów z systemów drenarskich,
- zwiększenie retencji dolinowej.

Głównym zadaniem małej retencji jest gromadzenie wody do bezpośredniego użycia, ale również regulacja i kontrola wody w środowisku. Realizacja obiektów małej retencji przyczynia się również do:

- spowolnienia odpływu wód powierzchniowych,
- podniesienia poziomu wód gruntowych,
- powstrzymania degradacji siedlisk wodno-bagiennych,
- zwiększenia różnorodności biologicznej obszaru,
- powstrzymania erozji terenowej.

Obiekty małej retencji można podzielić ze względu na funkcje, jakie mogą pełnić. Mogą służyć głównie jako obiekty magazynujące wodę na potrzeby gospodarcze (nawodnienia rolnicze, hodowla ryb, mała energetyka), przeciwpowodziowe, przeciwpowozarowe, przeciwdziałające erozji wodnej, mające znaczenie krajobrazowe i rekreacyjne, ekologiczne.

Uwzględnienie zasięgu obszarów małej retencji oraz warunków ochrony przeciwpowodziowej w ich obrębie stanowi istotny element i powinien zostać uwzględniony w: planie zagospodarowania

przestrzennego województwa, studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miast i gmin, planach miejscowych oraz decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenów. Ponadto równie ważna jest realizacja zadań, jakie nakreśla „Plan operacyjny ochrony przed powodzią województwa wielkopolskiego”.

Potencjalne zagrożenie powodziowe dla miasta Piły związane z występowaniem na jej terenie rzeki Gwda.

Od mostu na północnym odcinku obwodnicy wałeckiej wije się przez Piłę krętą, ośmiokilometrową wstęgą. Minąwszy osiedla Koszyce i Jadwiżyn dociera do śródmieścia i rozwidla się, obejmując dwoma ramionami objąć Park na Wyspie. Muska Zamoście i opuszcza miasto płynąc do Leszkowa i Kaliny, potem zawraca do Staszyc i Motylewa, a wreszcie w Ujściu wpada do Noteci tuż obok nieczynnego już portu żeglugi śródlądowej.

Gwdę w granicach miasta upodobała sobie całkiem liczna populacja ptaków wodnych, dzikich kaczek, łysek i gęsi - które zwykle odlatują do cieplejszych rejonów kontynentu, ale akurat w Piłę chętnie zimują. Niemal do śródmieścia zapuszczają się bobry introdukowane przed laty w dorzecze Gwdy, o czym świadczą ślady ich zębów na pniach nadrzecznych drzew. Przemierzając pieszo lub rowerem ścieżki wzdłuż rzeki i zakoli starorzecza przylegających do głównego koryta, przy odrobinie szczęścia można spotkać te niezwykle płochliwe stworzenia.

„Plan operacyjny ochrony przed powodzią województwa wielkopolskiego” - ujmuje organizację współdziałania i kierowania wszystkich organów administracji rządowej i samorządowej działających w województwie:

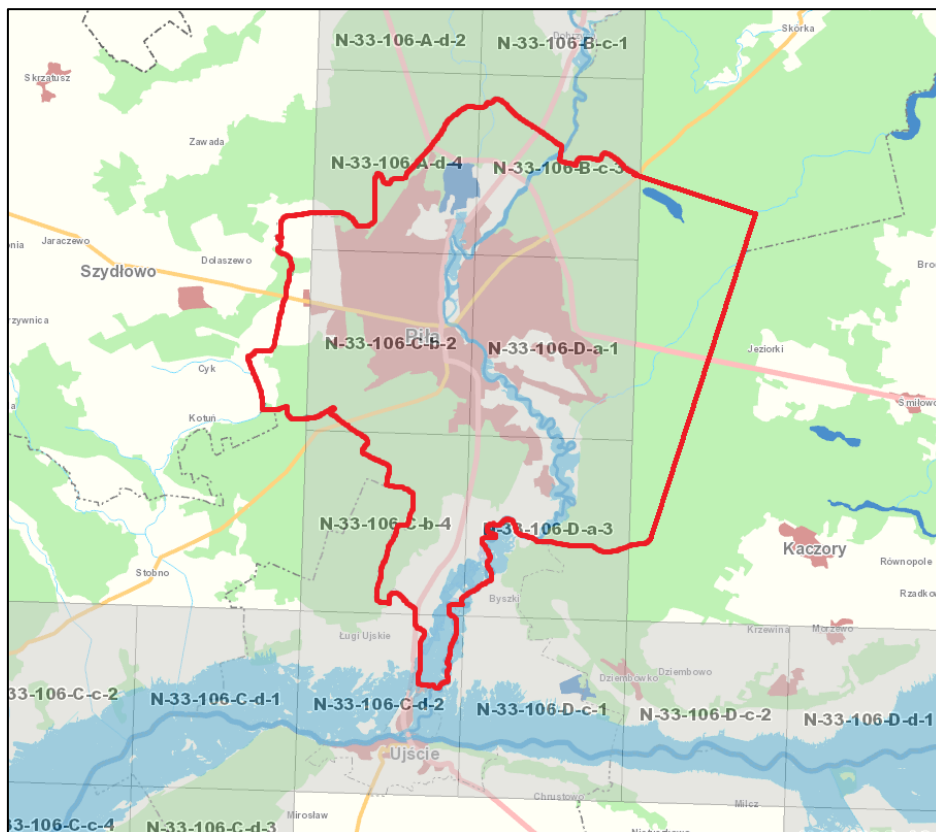
1. wariant nr 1 – w sytuacji, gdy nie wprowadzono stanu klęski żywiołowej.
2. wariant nr 2 – po wprowadzeniu stanu klęski żywiołowej.

Ponadto Wojewoda dysponuje opracowaną „Oceną stanu zabezpieczeń przeciwpowodziowych województwa”.

Niniejszy dokument jest wypełnieniem zadań Wojewody w zakresie dokonania oceny stanu zabezpieczenia przeciwpowodziowego województwa wielkopolskiego.

Do głównych elementów poddanych analizie w zakresie ochrony przeciwpowodziowej poddano:

- studium ochrony przeciwpowodziowej w regionie wodnym;
- projekt planu ochrony przeciwpowodziowej regionu wodnego;
- ochrona ludzi i mienia przed powodzią, w aspekcie zachowania i tworzenia wszelkich systemów retencji wód, budowę i rozbudowę zbiorników retencyjnych, suchych zbiorników przeciwpowodziowych oraz polderów przeciwpowodziowych
- ochrona ludzi i mienia przed powodzią, w aspekcie racjonalnego retencjonowania wód oraz użytkowanie budowli przeciwpowodziowych oraz sterowania przepływami wód;
- ochrona ludzi i mienia przed powodzią, w aspekcie funkcjonowania systemu ostrzegania przed niebezpiecznymi zjawiskami zachodzącymi w atmosferze oraz hydrosferze (osłona meteorologiczna i osłona hydrologiczna);
- ochrona ludzi i mienia przed powodzią, w aspekcie kształtowania przestrzennego dolin rzecznych lub terenów zalewowych, budowanie oraz utrzymywanie wałów przeciwpowodziowych, a także kanałów ulgi.

Mapa 7. Zagrożenie powodziowe i ryzyko wystąpienia podtopień na terenie miasta Piły

Źródło: <http://www.isok.gov.pl/pl/mapy-zagrozenia-powodziowego-i-mapy-ryzyka-powodziowego>

8. Powietrze atmosferyczne

Powietrze jest rodzajem kapitału przyrodniczego, stanowiący zasób odnawialny, ale możliwy do wyczerpania. Należy więc je chronić ograniczając emisję zanieczyszczeń z następujących źródeł:

- punktowych – zorganizowana emisja powstająca podczas wytwarzania energii i w procesach technologicznych, posiadająca emitory o wysokości od kilku do kilkuset metrów;
- liniowych – emisja z ciągów komunikacji samochodowej, kolejowej, czy rzecznej, w której źródło emisji znajduje się blisko powierzchni ziemi;
- powierzchniowych (emisja rozproszona, niska) – z indywidualnych systemów grzewczych, pożarów wielkoobszarowych;
- rolniczych – upraw i hodowli zwierząt;
- niezorganizowanych – powstałych wskutek pojedynczych pożarów, prac budowlanych i remontowych, przypadkowych wycieków itp.

Jakość powietrza, wpływająca bezpośrednio na poziom jakości życia ludzi, powinna być nieustannie monitorowana. W ramach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzone są działania, pod nadzorem Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Środowiska, mające na celu określenie stanu jakości powietrza. System rocznej oceny jakości powietrza jaki stosuje się w strefie, do której przynależy gmina Piła, służy do określenia potrzeby włączenia programów ochrony powietrza. Jest to reakcja na potencjalne wystąpienie złego stanu jakości powietrza i wdrożenie przez zarząd województwa planów naprawczych.

8.1. Jakość powietrza

Od dnia 1 stycznia 2003 r. miasto Piła jest stale objęta bezpośrednim monitoringiem zanieczyszczeń do powietrza prowadzonym przez Centralne Laboratorium Badawcze Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska z siedzibą w Poznaniu. Stacja pomiarowa jakości powietrza znajduje się na ulicy Kusocińskiego w Pile i jej celem pomiarowym jest ochrona zdrowia ludzi. Stosuje się automatyczne oraz manualne metody pomiaru. Parametry mierzone na stacji to kolejno:

- metodą manualną: arsen w PM10, benzo(a)piren w PM10, kadm w PM10, ołów, pył zawieszony PM10;
- metodą automatyczną: tlenek węgla, tlenek azotu, dwutlenek sodu, tlenki azotu, pył zawieszony PM10, dwutlenek siarki.

Tabela 17. Maksymalne stężenia średnie jednogodzinne, ośmiogodzinne, dobowe oraz roczne zanieczyszczeń powietrza w 2017 roku /według WIOŚ/

Adres stacji	Mierzone zanieczyszczenia							
	[µg/m ³]							[mg/m ³]
	NO _x	NO ₂	NO ₂	SO ₂	SO ₂	SO ₂	benzen	CO
okres uśredniania	1 rok	1 godz.*	1 rok	1 godz.*	24 godz.*	1 rok	1 rok	8 godz.*
Piła, ul. Kusocińskiego		96	14	84	16			3

pomiary pod kątem ochrony zdrowia

zanieczyszczeń powietrza w 2017 roku /według WIOŚ/

*- w tabeli przytoczono wartości maksymalne

Według norm jakości powietrza określonych w dyrektywach Parlamentu Europejskiego i Rady UE, średnioroczny poziom dopuszczalny dla stężenia pyłów PM 10 wynosi 40 µg/m³, a dla PM2,5 25 µg/m³.

Tabela 18. Wyniki pomiarów pyłu PM10 za rok 2017/wg WIOŚ w Poznaniu/

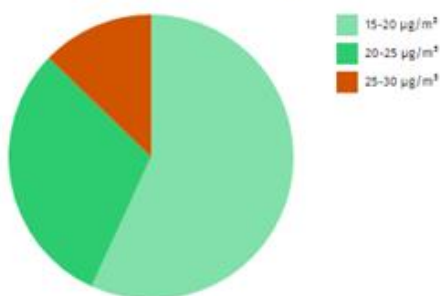
Lokalizacja stanowiska	Stężenie pyłu PM10	
	uśrednianie 24-godzinne – częstość przekroczenia poziomu dopuszczalnego w roku kalendarzowym [liczba dób]	średnie dla roku [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]
	2017	2017
Piła, ul. Kusocińskiego	37	29

przekroczenie wartości dopuszczalnej

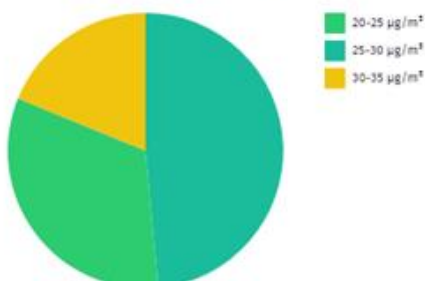
Średnioroczne zanieczyszczenie pyłem PM 2.5 w Pile

- 15-20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$: 58.0 km²
- 20-25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$: 31.0 km²
- 25-30 $\mu\text{g}/\text{m}^3$: 13.0 km²

Średnioroczne zanieczyszczenie pyłem PM 10 dla Piły

- 20-25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$: 33.0 km²
- 25-30 $\mu\text{g}/\text{m}^3$: 49.0 km²
- 30-35 $\mu\text{g}/\text{m}^3$: 19.0 km²

Tabela 19. Pomiary dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, tlenku węgla, tlenku węgla 6h, pyłu zawieszonego PM10 z podziałem na miesiące za rok 2017.

CZAS	SO ₂ ³⁾	NO ₂	NO _x	NO	CO	CO (8h) ₂₎	PM10
	[µg/m ³]	[µg/m ³]	[µg/m ³]	[µg/m ³]	[µg/m ³]	[µg/m ³]	[µg/m ³]
styczeń	6,8	23	36	8	710	2157	58
luty	5,8	19	34	10	543	3043	56
marzec	4,0	18	25	5	294	1313	28
kwiecień	3,2	13	17	3	193	725	17
maj	2,0	11	13	2	153	396	19
czerwiec	1,5	8	10	1	139	263	13
lipiec	1,0	9	12	2	218	420	12
sierpień	0,8	12	16	3	207	667	17
wrzesień	1,7	12	18	4	289	910	19
październik	4,0	14	24	7	446	1457	21
listopad	12,6	18	31	9	445	1856	27
grudzień	4,5	16	24	5	400	904	21
wartość średnia	4,0 (poz. dop.: 20 µg/m ³)	14 (poz. dop.: 40 µg/m ³)	22 (poz. dop.: 30 µg/m ³)	5	333	-	26 (poz. dop.: 40 µg/m ³)
minimum	0,8	8	10	1	139	263	12
maksimum	12,6	23	36	10	710	3043	58

Tabela 20. Pomiary dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, tlenku węgla, tlenku węgla 8h, pyłu zawieszonego PM10 z podziałem na miesiące i uwzględnieniem wartości średniej, minimum oraz maksimum za rok 2018.

CZAS	SO ₂ ²⁾	NO ₂	NO _x	NO	CO	CO (8h) ₁₎	PM10
	[µg/m ³]	[µg/m ³]	[µg/m ³]	[µg/m ³]	[µg/m ³]	[µg/m ³]	[µg/m ³]
styczeń	4,0	18	24	4	493	1093	29
luty	4,6	20	28	5	440	1610	41
marzec	5,0	19	27	5	509	1992	43
kwiecień	2,1	15	21	4	342	2000	26
maj	1,5	10	11	1	292	394	24
czerwiec	1,3	9	10	1	329	428	19
lipiec	0,8	9	11	1	297	406	15
sierpień	1,6	14	19	3	335	473	19
wrzesień	2,4	16	24	5	281	740	20
październik	4,2	19	37	12	441	1748	31
listopad	5,0	20	36	11	681	1550	40
grudzień	4,6	16	24	5	542	1769	24
wartość średnia	3,1 (poz. dop.: 20 µg/m ³)	15 (poz. dop.: 40 µg/m ³)	23 (poz. dop.: 30 µg/m ³)	5	409	-	28 (poz. dop.: 40 µg/m ³)
minimum	0,8	9	10	1	281	394	15
maksimum	5,0	20	37	12	601	2000	43

Legenda:

1) Wartość ośmiogodzinnej średniej kroczącej przypisanej do danej grupy stanowi średnią z ośmiu ostatnich ważnych wartości jednogodzinnych (przykładowo: dla godziny 1:00 do obliczeń brane są wartości pomiarów godzinnych z godzin 18:00-1:00, dla godziny 2:00 wartości z godzin 19:00-2:00 itd.).

2) Zgodnie z Wytycznymi Komisji Europejskiej do decyzji 2011/850/UE przekroczonej normy jakości powietrza występuje wtedy, gdy wartość odpowiedniej statystyki (np. średniej rocznej) po zaokrągleniu do ilości miejsc znaczących z jaką podana jest norma przekracza wartość normowaną, np. poziom docelowy dla benzo(a)pirenu wynosi 1 ng/m^3 , jeśli stężenie średnioroczne benzo(a)pirenu na stanowisku pomiarowym wynosi $1,50 \text{ ng/m}^3$ to zgodnie z ww. wytycznymi otrzymany wynik zaokrągliła się do 2 ng/m^3 (co jest przekroczeniem normy), jeżeli stężenie średnioroczne benzo(a)pirenu na stanowisku pomiarowym wynosi $1,48 \text{ ng/m}^3$ to otrzymany wynik zaokrągliła się do 1 ng/m^3 (co nie jest przekroczeniem normy).

Tabela 21. Wyniki pomiarów metali i BaP w pyłe PM10 w roku 2017

Stanowisko	Olów	Kadm	Arsen	Nikiel	Benzo(a)piren
	$\mu\text{g/m}^3$	ng/m^3			
Piła, ul. Kusocińskiego	0,01	0,3	1	1	3

przekroczenie wartości dopuszczalnej

Tabela 22. Liczba przekroczeń dopuszczalnego poziomu pyłu PM10 w powietrzu, dla czasu uśredniania 24 godziny w roku 2017

Odnotowana w dniach od 01 stycznia do 31 grudnia 2017 roku liczba przekroczeń dopuszczalnego poziomu pyłu PM10 w powietrzu, dla czasu uśredniania 24 godziny, na obszarze miasta Piły wynosiła:

Lokalizacja stacji	Liczba przekroczeń dopuszczalnego poziomu substancji w powietrzu, dla czasu uśredniania 24 godziny, w poszczególnych miesiącach roku 2017 (dopuszczalna liczba przekroczeń w roku - 35)												Suma przekroczeń
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Piła, ul. Kusocińskiego	16	12	5	0	0	0	0	0	0	2	2	0	37

9. Zasoby przyrodnicze

Gmina Piła znajduje się w otoczeniu terenów o bogatych walorach przyrodniczych, czego świadectwem jest duże zróżnicowanie organizmów żywych funkcjonujących w ekosystemach lądowych, wodnych oraz zespołach ekologicznych. Intensywne badania nad bioróżnorodnością

w tym rejonie zaowocowało powołaniem licznych obszarów chronionych. Niektóre z nich zostały włączone do sieci obszarów ochronnych Natura 2000. Mniejsze obiekty z kolei o walorach przyrodniczych objęto ochroną rezerwatową. Ponadto funkcjonują tutaj obszary chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne i wiele pomników przyrody w postaci drzew bądź grupy drzew.

Obszary prawnie chronione zajmują w granicach administracyjnych Piły powierzchnię 4 016,90 ha. Wśród nich znajdują się rezerwat przyrody „Kuźnik”, obszary chronionego krajobrazu („Pojezierze Wałeckie i Dolina Gwdy”), obejmujące fragmenty północnej i wschodniej części miasta, „Dolina Noteci” obejmująca fragmenty południowo-wschodnich krańców miasta), a także Obszary Natura 2000, użytki ekologiczne i pomniki przyrody.

Rezerwat „Kuźnik”, ustanowiony w 1959 roku, w granicach administracyjnych Piły zajmuje powierzchnię 83,7 ha. W rezerwacie ochronie podlegają: fragment lasu zróżnicowanego siedliskowo (wraz z roślinnością i rzadkimi gatunkami zwierząt) oraz krajobraz pojezierny (jeziora, różne typy siedlisk leśnych, źródlisk i torfowisk). W skład rezerwatu wchodzi ryzny jezierny: Jezioro Rudnickie z przepływającą rzeką Rudą oraz ryzna Kuźnicka z jeziorami Kuźniczek oraz Mały i Duży Kuźnik. Wspomniane ryzny jezierny rozdziela wzniesienie morenowe o nazwie Góra Cygańska. Rezerwat „Kuźnik” jest miejscem występowania rzadkich gatunków roślin i zwierząt, a wśród chronionych gatunków można znaleźć np. perkoza, dzięcioła czarnego, dzięcioła zielonego czy zimorodka.

Szczególne miejsce na mapie obszarów prawnie chronionych w Piły zajmuje, zarządzany przez Regionalną Dyрекcyję Ochrony Środowiska w Poznaniu, najmłodszy rezerwat przyrody: **„Nietoperze w Starym Browarze”**. Rezerwat, o powierzchni niepełnego 1 ha, powstał w wyniku współpracy z władzami samorządowymi powiatu pilskiego, na działce uzyskanej od osoby fizycznej. Znajdują się na niej ruiny zniszczonego w czasie wojny dawnego browaru „Hammer”. Natomiast w pozostałych po browarze piwnicach znajduje się jedno z największych w Polsce miejsc zimowania nietoperzy. W Starym Browarze naliczono ok. 550 zimujących osobników, przedstawiciele aż 8 chronionych gatunków: nocka dużego, nocka Bechsteina, nocka łydkowłosego, nocka Natterera, nocka rudego, nocka wąsatka, gacka brunatnego i mopka. Rezerwat, powstały w celu zachowania miejsc zimowania nietoperzy, położony jest w sąsiedztwie rezerwatu krajobrazowego „Kuźnik”.

Cenne przyrodniczo tereny Piły zostały także włączone do Europejskiej Sieci Ekologicznej **Natura 2000**. Obejmują one obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO) oraz obszar mający znaczenie dla Wspólnoty (OZW) – specjalny obszar ochrony siedlisk (SOO):

1. OSO „Puszcza nad Gwdą” (PLB300012) – obszar o powierzchni 50116,4 ha w północnej i północno-wschodniej części miasta. Ochronie podlega w nim 15 gatunków ptaków, w tym dwa gatunki ptaków migrujących wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG.
2. SOO „Ostoja Pilska” (PLH300045) – na terenie miasta obejmuje kilka oddzielonych powierzchni, m.in. rynną jezior Kuźnickich (siedliska śródleśnych jezior z torfowiskami przejściowymi wysokimi, wapiennymi, nakredowymi, siedliska lasów i borów bagiennych, siedliska gradów kwaśnych, buczyn i łągów olszowo-jesionowych); system jezior Okoniowe – Płocie (Płotki) – Piaseczno (Jeleniowe) – Bagienne (jeziora będące na różnym etapie rozwoju, z siedliskami torfowisk przejściowych i wysokich); meandry i starorzecza Gwdy poniżej Motylewa oraz kwaśne dąbrowy i grądy w Kalinie. W ramach SOO „Ostoja Pilska” chronione są: 22 siedliska wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43 /EWG; 5 gatunków ssaków, 1 gatunek płaza, 3 gatunki bezkręgowców; wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz 2 gatunki roślin, wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

W granicach administracyjnych Piły znajdują się także **użytek ekologiczny** „Zakole” o powierzchni 0,94 ha, gdzie ochronie podlega łąka znajdująca się w strefie wczesnowiosennych wylewów rzeki Gwdy, w tym część mokradłowa, bezpośrednio przylegająca do koryta rzeki Gwdy;

Pomnikami przyrody na terenie miasta są pomniki przyrody ożywionej (pojedyncze drzewa, grupy drzew) oraz nieożywionej (głazy narzutowe). Wśród drzew uznanych za pomniki przyrody przeważają dęby szypułkowe, znacznie mniej jest innych gatunków, m.in. klon jesionolistny, buk pospolity, lipa drobnolistna, wiąz polny czy buk purpurowy. Grupy drzew stanowiące pomniki przyrody obejmują: 9 klonów srebrzystych, 4 topole czarne, 3 kasztanowce, 10 lip, 4 dęby szypułkowe oraz 4 modrzewie europejskie.

Na szczególną uwagę pod względem warunków przyrodniczych Piły zasługują **parki miejskie**: Park Miejski im. Stanisława Staszica oraz śródmiejski Park na Wyspie. Park na Wyspie o powierzchni ok. 10 ha jest największym w Pile. Został urządzony w latach 1976-1978 na rozległej, bagnistej wyspie „w widłach” Gwdy. W Parku znajduje się wiele okazów drzew i krzewów ozdobnych, a południowa jego część z placem, fontannami i zadaszoną sceną jest częstym miejscem organizacji koncertów i festynów. W Parku na Wyspie dostępna jest także

rozwinięta infrastruktura rekreacyjno-wypoczynkowa, obejmująca m.in. place zabaw, siłownie zewnętrzne, przystań wodną, ścieżki rowerowe czy sezonowy bar z plażą.

Park Miejski im. Stanisława Staszica powstał pod koniec XIX wieku, a wyrazem jego zabytkowego charakteru jest m.in. znajdujący się na skraju parku szachulcowy budynek, dawna siedziba Domu Strzeleckiego, obecnie użytkowany jako pensjonat i restauracja. W Parku Miejskim znajdują się urokliwe elementy architektury parkowej (sztuczny staw, potok, mostki z kutymi poręczami, pergole, żelazna altana z 1904 roku), występują rzadkie gatunki drzew (np. miłorząb japoński, dąb gontowy, dąb błotny, klony srebrzyste), a także dostępna jest bogata infrastruktura rozrywkowo-wypoczynkowa (m.in. place zabaw, ścieżki rowerowe, iluminacje świetlne podkreślające urok zabytkowych drzew, „dendrobajki” – tablice opisujące w bajkowy sposób zabytkowe drzewa). W Parku Miejskim odbywają się również liczne imprezy kulturalne czy wystawy czasowe.

Oba ww. parki są miejscem aktywności sportowej, wypoczynku i rekreacji, a jednocześnie miejscem życia kulturalnego mieszkańców miasta i turystów.

10. Hałas

Stan klimatu akustycznego jest jednym z najważniejszych czynników określających jakość środowiska, bezpośrednio odczuwalnym przez człowieka i mającym istotne znaczenie dla możliwości odpoczynku i regeneracji sił. Narażenie na hałas może wręcz stanowić zagrożenie dla jego zdrowia. Dużym problemem dla człowieka jest hałas komunikacyjny, a w szczególności drogowy, ze względu na obszar i liczbę osób objętych jego oddziaływaniem oraz racjonalne możliwości jego ograniczania. Hałas przemysłowy natomiast nie jest tak trudnym zagadnieniem, gdyż ma on zwykle zasięg lokalny, odpowiednie regulacje prawne oraz dostępne technologie i metody zmniejszania hałasu, które eliminują istniejące zagrożenia.

Na terenie miasta Piły krzyżują się dwie drogi krajowe: nr 10 (Szczecin – Bydgoszcz) oraz nr 11 (Poznań – Koszalin). Są one aktualnie największym źródłem uciążliwości akustycznej.

Tabela 23. Podsumowanie pomiaru hałasu wykonanego w 2017 roku w Pile na podstawie tablicy 2 w układzie GUS „HAŁAS DROGOWY W DZIEŃ W MIASTACH W ROKU 2017”

Mias to	Długość ulic w mieście (km)								Średnie ważone natężenie ruchu pojazdów/go dz	Udział pojazdów w ciężkich w ruchu (%)
	ogółem	w tym kontrolowanyc h	przy których emisja hałasu przekracza poziom dopuszczalny 60 dB							
	km	% ogółem	raz em km	w % skontrolowa nych	<0, 1- 5>	(5- 10 >	(10 - 15	>2 0 dB		

						dB	dB	>			
						km					
Piła	206,8	0,9	0,4	0,7	85,0	0,5	0,2	-	-	-	-

Na terenie całego powiatu najważniejsze znaczenie ze względu na emisję hałasu ma sieć dróg i związany z tym hałas wywołany poruszającymi się samochodami.

Działania mające na celu zmniejszenie emisji hałasu i tym samym dotrzymanie standardów akustycznych prowadziła firma ZETPEZET Spółka z o.o., Zakład Przemysłu Ziemniaczanego w Piłach, ul. Walki Młodych 30/30, 64-920 Piła.

Inwestycja ta w głównej mierze polegała na montażu tłumików hałasu, paneli dźwiękochłonnych, zabudowie i izolacji akustycznej urządzeń emitujących hałas, a także na pracach serwisowych i modernizacyjnych elementów wentylacji, suszarni, czerpni powietrza czy sprężarek.

W wyniku analizy zmian warunków akustycznych stwierdzono niekorzystną tendencję – wzrost liczby pojazdów, a co za tym idzie również natężenia ruchu na drogach o około 18%, spowodował większą degradację klimatu akustycznego i większy zasięg oddziaływania hałasu (o około 1 dB). Powoduje to zwiększanie zasięgu oddziaływania hałasu drogowego i konieczność podjęcia szybkich działań zmierzających do poprawy stanu akustycznego środowiska. Podstawowe kierunki działań niezbędnych do przywrócenia dopuszczalnych poziomów hałasu to:

- naprawa lub wymiana nawierzchni jezdni,
- budowa tras alternatywnych, zwłaszcza dla ruchu tranzytowego,
- budowa ekranów akustycznych,
- wprowadzenie obszarów ograniczonego użytkowania.

Należy dodatkowo wzmocnić efekt środowiskowy poprzez opracowanie i realizację programów ochrony przed hałasem oraz uwzględnienie wyników przedstawionych na mapie akustycznej w dokumentach planistycznych. Szczególnie ważne jest rozdzielanie stref oddziaływania hałasu drogowego od terenów mieszkalnych.

W tabelach poniżej przedstawiono dane dotyczące ekspozycji na hałas pochodzący od dróg krajowych dla poszczególnych powiatów.

Tabela 24. Powierzchnia terenu ekspozowanego na hałas pochodzący od dróg krajowych

Powiat	Powierzchnia /km ² / w zasięgu hałasu o poziomie									
	dziennie-wieczorno-nocnym L _{DN} /dB/					w porze nocy L _N /dB/				
	55-60	60-65	65-70	70-75	> 75	50-55	55-60	60-65	65-70	> 70
pilski	10,764	5,532	2,825	1,568	0,999	8,462	4,171	2,148	1,128	0,521

Tabela 25. Liczba mieszkańców narażonych na hałas pochodzący od dróg krajowych

Powiat	Liczba mieszkańców eksponowanych na hałas /tys./ o poziomie									
	dziennie-wieczorno-nocnym L_{DWN} /dB/					w porze nocy L_N /dB/				
	55-60	60-65	65-70	70-75	> 75	50-55	55-60	60-65	65-70	> 70
pilski	4,766	2,352	1,443	1,024	0,350	3,247	1,753	1,024	0,480	0,177

W 2018 roku Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad sporządziła mapę akustyczną w ramach trzeciego etapu mapowanie na obszarze województwa wielkopolskiego. Opracowano wówczas mapę akustyczną dróg krajowych o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie w województwie kujawsko-pomorskim – oddziałujących na przyległe tereny w województwie wielkopolskim, w tym na drogę krajową nr 10 w powiecie pilskim.

Tabela 26. Powierzchnia terenu i liczba mieszkańców eksponowana na hałas w otoczeniu drogi krajowej nr 10 na terenie województwa wielkopolskiego charakteryzowana wskaźnikami L_{DWN} i L_N .

Powierzchnia obszarów [km ²] eksponowanych na hałas o poziomie									
dziennie-wieczorno-nocnym L_{DWN}					nocnym L_N				
> 55-60 dB	> 60-65 dB	> 65-70 dB	> 70-75 dB	> 75dB	> 50-55 dB	> 55-60 dB	> 60-65 dB	> 65-70 dB	> 70 dB
4,546	2,316	1,175	0,635	0,447	3,654	1,786	0,921	0,499	0,244

Liczba mieszkańców eksponowanych na hałas									
1249	181	62	140	88	635	146	40	172	40

11. Pola elektromagnetyczne

11.1 Monitoring PEM

Rok 2017 był pierwszym rokiem badawczym w czwartym cyklu badań poziomu pól elektromagnetycznych (PEM) w środowisku, prowadzonych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Pomiary wykonano w 45 punktach pomiarowych – tych samych, w których przeprowadzono je w latach 2011 i 2014.

Tabela 27. Wyniki pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w roku 2017 /wg WIOŚ w Poznaniu/

Lp.	Lokalizacja punktu	Współrzędne geograficzne punktu (WGS84)		Wynik pomiaru
		długość	szerokość	
Centralne dzielnice lub osiedla miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 000				
1	Piła, pl. Zwycięstwa	16,734250	53,15050	0,79 V/m
2	Piła, ul. Złota 17-19	16,713194	53,149389	0,39 V/m

Pomiary wykonano miernikiem: typ NBM-550 z sondą pomiarową EF 0391 (zakres pomiarowy: 100 kHz -3 GHz). Wartość $<0,30$ V/m oznacza, że zmierzony poziom znajduje się poniżej progu czułości sondy pomiarowej, który wynosi 0,3 V/m.

W żadnym z punktów pomiarowych nie stwierdzono przekroczenia poziomu dopuszczalnego 7 V/m. Najwyższy zmierzony poziom składowej elektrycznej pola na terenie miasta Piły wyniósł 0,79 V/m (Piła, pl. Zwycięstwa).

W porównaniu z badaniami prowadzonymi w tych samych punktach pomiarowych w roku 2011 i 2014 nie zanotowano istotnych zmian poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

W 2018 r. zrealizowano pomiary zaplanowane na drugi rok badawczy czwartego cyklu badań poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Badania zrealizowano w sposób określony w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 roku w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U.Nr221, poz. 1645). Uzyskano następujące wyniki:

Tabela 28. Wyniki pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w miejscach odstępnych dla ludności, w roku 2018

Lp.	Miejscowość	Współrzędne geograficzne punktu (WGS84)		Średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych promieniowania elektromagnetycznego dla zakresu częstotliwości co najmniej od 3 MHz do 3000 MHz uzyskanych dla punktu pomiarowego [V/m]	Średnia arytmetyczna z uśrednionych wartości natężeń pól elektromagnetycznych uzyskanych dla danego obszaru
		Długość	Szerokość		
Centralne dzielnice lub osiedla miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 000					
1	Piła, Kossaka 140	16,774583	53,163472	0,43	0,4
2	Piła, Rogozińska 34-43	16,750000	53,133250	$<0,3$	

Pomiary dokonano miernikiem: typ NBM-550 z sondą pomiarową EF 0391 (zakres pomiarowy: 100 kHz – 3 GHz)

W otoczeniu punktu 1 (Piła, Kossaka 140) w odległości nie większej niż 300 m od rzutu instalacji na powierzchnię terenu od punktu pomiarowego, zlokalizowane są instalacje radiokomunikacyjne emitujące promieniowanie elektromagnetyczne w zakresie częstotliwości od 3 MHz do 3000 MHz.

Tabela 29. Instalacje emitujące promieniowanie elektromagnetyczne o częstotliwości 3-3000 MHz, zlokalizowane w odległości nie większej niż 300 m od rzutu instalacji na powierzchnię terenu od punktu pomiarowego

Numer punktu zgodnie z tabelą nr 28	Nazwa instalacji zgodna z nomenklaturą prowadzącego	Zakres częstotliwości pracy instalacji [MHz]	Arytmetyczna suma mocy promieniowanych izotropowo przez anteny instalacji [W]	Wysokości środków elektrycznych anten instalacji nad poziomem terenu [m]
1	BT 32359 Piła Polkomtel Sp. z o.o. Areo 2 sp. z o.o.	1800/2100	15574	11,3

W punkcie pomiarowym nie stwierdzono przekroczenia poziomu dopuszczalnego (t V/m dla zakresu częstotliwości od 3 MHz do 300 GHz).

W porównaniu z badaniami prowadzonymi w tych samych punktach pomiarowych w roku 2012 i 2015 nie zanotowano istotnych zmian poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Mierzone wartości są znacznie niższe od poziomów dopuszczalnych.

Analizując kontrole terenowe jak i dokumentacyjne nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych.

12. Sieć kanalizacyjna i wodociągowa

Spółka MWiK podaje sumaryczną długość sieci kanalizacyjnej i wodociągowej miasta Piły wg stanu na 31 grudnia 2018 r.:

+ 317,5 km sieci kanalizacyjnej

- 183,6 km sieci kanalizacji sanitarnej (w tym: 160 km sieci grawitacyjnej i 23,6 km rurociągów tłocznych) i 133,9 km sieci kanalizacji deszczowej (w tym 132,9 km sieci grawitacyjnej i 1 km rurociągów tłocznych):

+ 228,1 km sieci wodociągowej

- w tym: 18,6 km magistrali wody surowej i uzdatnionej, 209,5 km sieci rozdzielczej.

Tabela 30. Sieci wodociągowe i kanalizacyjne

Lp	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Okres realizacji	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)				Źródła finansowania	Dodatkowe informacje
				2019	2020	2021	2022		
A WODOCIĄGI									
1	Sieć wodociągowa w ul. Bydgoskiej w Pile	Miejskie Wodociągi i Kanalizacja Spółka z o.o. w Pile	2020		250			środki własne	
2	Sieć wodociągowa w ul. Okólnej w Pile	jw.	2020		200			jw.	
3	Sieć wodociągowa w ul. Kusocińskiego w Pile	jw.	2017-2019	75				jw.	
4	Sieć wodociągowa w ulicach: Waleckiej, Okrężnej i Błotnej w Pile	jw.	2013-2019	101				jw.	
5	Sieć wodociągowa w ulicach: Bydgoskiej i świerkowej w Pile	jw.	2018-2019	27				jw.	
6	Sieć wodociągowa w ulicach: Jastrzębiej, Przepiórczej i Ceramicznej w Pile	jw.	2016-2028	49		50	100	jw.	
7	Sieć wodociągowa z przyłączami w ul. Chodzieskiej w Pile	jw.	2017-2021			285		jw.	
8	Sieć wodociągowa z przyłączami w ul. Rynkowej w Pile	jw.	2015-2021			80		jw.	
9	Sieć wodociągowa z przyłączami w ul. Szarych Szeregów w Pile	jw.	2016-2022				188	jw.	
10	Sieć wodociągowa w ul. Kamiennej w Pile	jw.	2018-2019	154				jw.	
11	Sieć wodociągowa w ul. Młodych w	jw.	2016-2022				690	jw.	

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Piły na lata 2019-2022

	Pile								
12	Sieć wodociągowa w ul. Przemysłowej w Pile	jw.	2019-2022			200	100	jw.	
ŁĄCZNIE (WODOCIĄGI)				406	450	615	1078		
B	KANALIZACJA SANITARNA								
1	Sieć kanalizacji sanitarnej – inwestycja Koszyce K1 i K2 w Pile – etap IV	Miejskie Wodociągi i Kanalizacja Spółka z o.o. w Pile	2020-2023		200	100	200	środki własne	
2	Sieć kanalizacji sanitarnej w ulicach: Wałeckiej, Okrężnej i Błotnej w Pile	jw.	2013-2019	136				jw.	
3	Sieć kanalizacji sanitarnej w ulicach: Bydgoskiej i Świerkowej w Pile	jw.	2018-2019	142				jw.	
4	Sieć kanalizacji sanitarnej w ulicach: Jastrzębiej, Przepiórczej i Ceramicznej w Pile	jw.	2016-2028		150	600	2850	jw.	
5	Sieć kanalizacji sanitarnej w ul. Kamiennej w Pile + sięgacze	jw.	2018-2020	1339	1500			jw.	
6	Sieć kanalizacji sanitarnej w al. Poznańskiej w Pile	jw.	2017-2021			280		jw.	
7	Sieć kanalizacji sanitarnej w ul. Młodych w Pile (by-pass przepompowni w ul. Śmiłowskiej)	jw.	2016-2019	371				jw.	
8	Sieć kanalizacji sanitarnej tłocznej w ulicach: Młodych, Śmiłowskiej, Fabrycznej i Węglowej w Pile (renowacja rurociągu)	jw.	2018-2023		100	100	100	jw.	
9	Sieć kanalizacji sanitarnej w ulicach: Krzywej i Długosza w Pile – etap I	jw.	2016-2023			600	600	jw.	
10	Sieć kanalizacji sanitarnej w ul. Bazaltowej w Pile	jw.	2017-2019	46				jw.	
11	Sieć kanalizacji sanitarnej w ul.	jw.	2019-2021		200	280		jw.	

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Piły na lata 2019-2022

	Żeleńskiego 111-127 w Pile								
12	Sieć kanalizacji sanitarnej w ul. Miłej w Pile	jw.	2019-2021			10		jw.	
ŁĄCZNIE (KANALIZACJA SANITARNA)				2034	2150	1970	3750		
C	KANALIZACJA DESZCZOWA								
1	Sieć kanalizacji deszczowej – Inwestycja Koszyce K1 i K2 w Pile – etap IV	Miejskie Wodociągi i Kanalizacja Spółka z o.o. w Pile	2020-2023		250	180	220	środki własne	
2	Sieć kanalizacji sanitarnej w ul. Cichej w Pile	jw.	2020-2021			200		jw.	
ŁĄCZNIE (KANALIZACJA DESZCZOWA)				0	250	380	220		
OGÓLEM				2440	2850	2965	5048		

Tabela 31. Sieci kanalizacyjne na terenie gminy Piła

Sieci kanalizacyjne – gmina Piła				
Lp.	Nazwa	Własność GWDA [m]	Eksploatacja GWDA [m]	Dzierżawione MWiK [m]
1	Pola Irygacyjne (Wawelska)	1050	1050	0
2	MOSiR Płotki	315	315	0
3	Saf Holland – oczyszczalnia	939,5	122	817,5
4	PKS – oczyszczalnia	1356	1037	319
5	Krzywa	414,7	0	414,7
6	Wawelska – strefa ekonomiczna	740	0	740
7	Jastrzębia II etap	596,5	0	596,5
RAZEM		5411,7	2524	2887,7

13. Gromadzenie i wywóz nieczystości płynnych

Wykaz zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków osiedla domów jednorodzinnych: Podlasie, Staszyce, Koszyce,

- ilość zbiorników bezodpływowych: 2017 r. - 422, 2018 r. - 389,
- ilość przydomowych oczyszczalni: 2017 r. - 40, 2018 r. - 45,

Na terenach objętych oraz nieobjętych systemem kanalizacji sanitarnej usługi asenizacyjne świadczy:

- TIP-TOP Przenośne Systemy Sanitarne, Wynajem Serwis, Usługi Asenizacyjne Marek Tabała, ul. Rodła 20, Piła,
- TIP-TOP-PLUS Eugenia Tabała, ul. Rodła 20, Piła,
- mToilet sp. z o.o., ul. Odlewnicza 5, Warszawa,
- TOI TOI Polska, ul. Płochocińska 29, Warszawa,
- Miejskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o., ul. W ałecka 20, Piła
- Zakład Rolniczo-Przemysłowy „FARMUTIL HS” S.A.,
- ul. Przemysłowa 4, Śmiłowo,
- Piotr Skrodzki Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe Transport,
- ul. Kościelna 18, Szwecja,

Miejsce odbioru nieczystości ciekłych – stacja zlewna przy oczyszczalni ścieków w Pile-Leszkowie.

Średnie stężenia zanieczyszczeń w ściekach surowych i oczyszczonych:

Parametr	Stężenie w ściekach surowych [mg/dm ³]		Stężenie w ściekach oczyszczonych [mg/dm ³]		Wartości wynikające z pozwolenia wodnoprawnego
	2019 r.	2018 r.	2019 r.	2018 r.	
BZT ₅	510,75	503,96	3,51	4,12	≤ 15 mg/l
CHZT	1010,67	947,54	42,96	32,96	≤ 125 mg/l
Zawiesina ogólna	333,83	339,00	5,44	6,79	≤ 35 mg/l
N organiczny	85,50	79,05	7,23	8,25	≤ 10 mg/l
P ogólny	15,62	14,23	0,38	0,43	≤ 1 mg/l

14. Gospodarka odpadami

14.1 Gospodarka odpadami komunalnymi

W samej Pile funkcjonują 2 sortownie, kompostownia oraz spalarnia odpadów niebezpiecznych. W okolicy, bo w powiecie pilskim na terenie innych miast: sortownia w Kłodzie, instalacja biogazowa w Kłodzie, składowisko w fazie eksploatacji przyjmująca odpady w Kłodzie oraz 6 składowisk nieprzyjmujących odpadów.

Tabela 32. Wykaz sortowni funkcjonujących na terenie powiatu pilskiego w 2017 r.

Lp.	Nazwa sortowni	Nazwa właściciela obiektu i adres	Typ sortowni	Zdolność przerobowa sortowni
1	ul. Łączna 4a, 64-920 Piła	Altwater Piła Sp. z o.o. ul. Łączna 4a, 64-920 Piła	Sortownia odpadów z selektywnej zbiórki	7 000 Mg/rok
2	ul. Wawelska 107, 64-920 Piła	REMONDIS Glass Recycling Polska Sp. z o.o. ul. Wawelska 107, 64-920 Piła	Sortownia szkła opakowaniowego z selektywnej zbiórki/wysortowanego z odpadów zmieszanych	160 000 Mg/rok
3	Kłoda	Altwater Piła Sp. z o.o. ul. Łączna 4a, 64-920 Piła	Sortownia niesegregowanych odpadów komunalnych	70 000 Mg/rok

Tabela 33. Wykaz kompostowni funkcjonujących na terenie miasta Piła w roku 2017 r.

Lp.	Nazwa kompostowni	Nazwa właściciela obiektu i adres	Typ kompostowni	Zdolność przerobowa kompostowni
1a	Piła ,ul. Na Leszkowie 4,64-920 Piła	GWDA Sp. z o.o., ul. Na Leszkowie 4, 64-920 Piła	pryzmowa	do 85 000 Mg/rok
1b	Piła ,ul. Walki Młodych,64-920 Piła			

Tabela 34. Wykaz spalarni odpadów niebezpiecznych funkcjonujących na terenie miasta Piła w roku 2017

Adres obiektu	Nazwa spalarni	Nazwa właściciela obiektu	Typ spalarni
ul. Rydgiera 1, 64-920 Piła	Spalarnia odpadów medycznych firmy ATI MULLER typ HP 500	Szpital Specjalistyczny w Pile	Spalarnia odpadów niebezpiecznych (odpady medyczne)

Wykaz zezwoleń wydanych dla jednostek działających w obrębie miasta Piły na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów, a także w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów.

Tabela 35. Wydane pozwolenia/zezwoleńia poszczególnym podmiotom na wytwarzanie/zbieranie odpadów (2018)

Lp.	Nazwa podmiotu	Pozwolenie/zezwoleńie
1	ALTVATER PIŁA Sp. z o.o., ul. Łączna 4a, 64-920 Piła	Pozwolenie na wytwarzanie odpadów, z uwzględnieniem zezwolenia na zbieranie i przetwarzanie odpadów
2	ZETPEZET Sp. z o.o., ul. Młodych 30, 64-920 Piła	Pozwolenie na wytwarzanie odpadów, z uwzględnieniem zezwolenia na zbieranie i przetwarzanie odpadów
3	PHU MAKULSKI, ul. Lutycka 55, 64-920 Piła	Zezwolenie na zbieranie odpadów
4	MEGA-POL-TRANS, Piotr Czarnota, ul. Wawelska 117, 64-920 Piła	Pozwolenie na wytwarzanie odpadów
5	AUTO-KAMAG Sp. z o.o., ul. Kossaka 76, 64-920 Piła	Pozwolenie na wytwarzanie odpadów
6	ORCA Precision Parts Sp. z o.o., ul. Kossaka 150, 64-920 Piła	Pozwolenie na przetwarzanie odpadów
7	MAG Sp. z o.o., ul. Warsztatowa 24, 64-920 Piła	Pozwolenie na wytwarzanie odpadów
8	ORCA Precision Parts Sp. z o.o., ul. Kossaka 150, 64-920 Piła	Pozwolenie na wytwarzanie odpadów
9	ENEA Serwis Sp. z o.o., Oddział Piła, al. Poznańska 34, 64-920 Piła	Zezwolenia na zbieranie odpadów

10	METPIL Sp. komandytowa, ul. Łączna 4, 64-920 Piła	Zezwolenie na transport odpadów
----	---	---------------------------------

Tabela 36. Wydane pozwolenia/zezwożenia poszczególnym podmiotom na wytwarzanie /przetwarzanie /transport (2018)

Lp.	Nazwa podmiotu	Pozwolenie/zezwożenia
1	REMONDIS GLASS RECYCLING, Sp. z o.o., ul. Wawelska 107, 64-920 Piła	Pozwolenie na wytwarzanie odpadów
2	Spółdzielnia Socjalna Zielona Piła, ul. Dąbrowskiego 8, 64-920 Piła	Zezwolenie na transport odpadów
3	METPIL Sp. komandytowa, ul. Łączna 4, 64-920 Piła	Zezwolenie na transport odpadów
4	Colours Factory Sp. z o.o., ul. Wypoczynkowa 13, 64-920 Piła	Pozwolenie na wytwarzanie odpadów
5	A-Z MOTO BIS Handel Artykułami Przemysłowymi, ul. Lutycka 70c/16, 64-920 Piła	Zezwolenie na transport odpadów
6	MRS Selekt Sp. z o.o., ul. Wawelska, 64-920 Piła	Zezwolenia na przetwarzanie odpadów
7	BT TOPBETON Sp. z o.o., ul. Kossaka 96a, 64-920 Piła	Zezwolenia na przetwarzanie odpadów
8	MASE-TRANS, ul. Słowackiego 12/1, 64-920 Piła	Zezwolenie na transport odpadów
9	Usługi Transportowe, ul. Konarskiego 35a/5, 64-920 Piła	Zezwolenie na transport towarów
10	TOM Sp. z o.o., ul. Kossaka 96a, 64-920 Piła	Zezwolenia na zbieranie odpadów
11	SCANIA Polska S.A., ul. Garczyńskiego 10, 64-920 Piła	Pozwolenie na wytwarzanie odpadów
12	Stowarzyszenie Pomocy Humanitarnej Zakład Aktywności Zawodowej, ul. Węglowa 9, 64-920 Piła	Zezwolenie na transport odpadów
13	Stowarzyszenie Pomocy Humanitarnej Zakład Aktywności Zawodowej, ul. Węglowa 9, 64-920 Piła	Zezwolenie na zbieranie i przetwarzanie odpadów
14	Słoneczny ogród, ul. Kołobrzaska 15, 64-920 Piła	Zezwolenie na transport odpadów
15	Euro Finance Sp. z o.o., al. Niepodległości 54, 64-920 Piła	Zezwolenie na transport odpadów
16	AKU RECYKLING Skup Zużytych Akumulatorów, ul. 11 Listopada 4/5, 64-920 Piła	Zezwolenie na transport odpadów
17	AUTO-KAMAG Sp. z o.o., ul. Kossaka 76, 64-920 Piła	Pozwolenie na wytwarzanie odpadów
18	REMONDIS GLASS RECYCLING, Sp. z o.o., ul. Wawelska 107, 64-920 Piła	Zezwolenia na przetwarzanie odpadów

Zebrana ilość azbestu z terenu miasta Piła:

- 2017 r. - 76,190 Mg,
- 2018 r. - 45,278 Mg.

Najistotniejsze problemy w gospodarce odpadami, z jakimi boryka się miasto:

1. składowanie odpadów komunalnych w miejscach do tego nieprzeznaczonych (dzikie wysypiska),
2. zwiększenie świadomości mieszkańców o konieczności segregowania odpadów komunalnych u źródła ich wytwarzania.

Rok	Liczba zlikwidowanych wysypisk	Ilość zebranych odpadów w danym roku [Mg]
2017	17	122,7
2018	19	143,6

15. Energia odnawialna

Na terenie miasta Piły brak jest:

- turbin wiatrowych,
- instalacji wykorzystujących biomasę.

Na terenie miasta Piły występują:

- instalacje (kolektory słoneczne, pompy ciepła), wykorzystujące odnawialne źródła energii. Brak jest szczegółowej informacji o ilości, miejscach i zastosowanych technologiach (lokalizacja na budynkach osiedli domów jednorodzinnych),
- elektrownia wodna „Koszyce” o mocy 1140 kW przy ul. Tartacznej na rzece Gwda.

Natomiast w przypadku niewykorzystywania odnawialnych źródeł energii, proszę odpowiedzieć na pytanie, czy są podejmowane działania w celu rozpoczęcia ich wykorzystywania.

Planowana jest budowa dwóch farm fotowoltaicznych o mocy 4,0 MW i 2,0 MW.

16. Zakłady zwiększonego ryzyka

W latach 2017-2018 Starostwo Powiatowe w Pile nie wydało pozwoleń zintegrowanych dla podmiotów zlokalizowanych na obszarze miasta Piła.

W latach 2017-2018 Starostwo Powiatowe w Pile wydało dla podmiotów zlokalizowanych na obszarze miasta Piły jedną decyzję określającą dopuszczalny poziom hałasu.

1. Decyzja Starosty Pilskiego z dnia 09 marca 2017 roku, nr: ŚR.6241.1.2017.IX została wydana dla Zakładów Przemysłu Ziemniaczanego „ZetPeZet” Spółka z o. o., ul. Walki Młodych 30, 64-920 Piła.

W latach 2017-2018 Starostwo Powiatowe w Pile nie wydawało decyzji zobowiązujących podmioty negatywnie oddziałujące na środowisko do usunięcia przyczyn szkodliwego oddziaływania na środowiska i przywrócenie środowiska do stanu właściwego.

W latach 2017-2018 Starostwo Powiatowe w Pile nie wydawało następujących pozwoleń na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza

Tabela 37. Niewydanie pozwoleń na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza (2017)

Lp.	Nazwa podmiotu
1	Karpol Szp. z o.o. al. Wojska Polskiego 66, 64-920 Piła
2	Colours Factory Sp. z o.o., ul. Wypoczynkowa 13, 64-920 Piła

Tabela 38. Niewydanie pozwoleń na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza (2018)

Lp.	Nazwa podmiotu
1.	MEC Piła Sp. z o.o., ul. Kaczorska 20, 64-920 Piła
2.	ZETPET Sp. z o.o., ul. Młodych 30, 64-920 Piła

W tabelach poniżej przedstawiono liczbę i klasy naruszeń wydanych przez Wielkopolski Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska.

Tabela 39. Liczba i klasy naruszeń wydane przez Wielkopolski Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

Lp	Podmiot kontrolowany	Liczba naruszonych przepisów	Klasa* naruszonego przepisu
----	----------------------	------------------------------	-----------------------------

Lp	Podmiot kontrolowany	Liczba naruszonych przepisów	Klasa* naruszonego przepisu
Kontrole w roku 2017			
1	PATCHSYSTEM POLSKA Sp. z o.o. Piła, ul. Warsztatowa 8	1	1
2	Miejska Energetyka Ciepła Piła Sp. z o.o. – Kotłownia Rejonowa KR „Zachód” ul. Krzywa	1	1
3	„Goliat Janusz Polaszek” Sp. z o.o., Piła, ul. Pilotów	0	-
4	KAUFLAND POLSKA Market w Pile, Al. Powst. Wlkp. 132	10	1,2
5	ENEA OPERATOR SP. Z O.O., Oddział Dystrybucji Poznań, Rejon Dystrybucji Piła, Aleja Poznańska	4	1
6	Philips Lighting Poland Sp. z o.o., Piła, ul. Kossaka	1	1
7	PILSKI REGION GOSPODARKI ODPADAMI, Piła, ul. Dąbrowskiego	7	1
8	Zakłady Przemysłu Ziemniaczanego w Pile „ZETPEZET” Sp. z o.o. Piła, ul. Młodych	6	1,2
9	MRS Selekt Sp. z o.o., Zakład w Pile, ul. Wawelska 120	1	1
10	THULE Spółka z o.o., Zakład w Pile, ul. Wawelska 113H	1	1
11	Spółka Wodno-Ściekowa Gwda Sp. z o.o. – Oczyszczalnia Ścieków Piła, ul. Na Leszkowie 4	1	1
12	BT Topbeton Sp. z o.o. – Wytwórnia betonu w Pile, ul. Kossaka 96a	0	-
13	Sławomir Rurek „RURWAL” Skup i sprzedaż złomu, Piła, ul. Jana Styki	1	1
14	PILMET Marcin Nowak Sp. k., Piła, ul. Łączna 4	0	-
15	PZZ Sp. z o.o. w Wałczu – Wytwórnia Pasz i Premiksów w Pile, ul. Wawelska	3	2
16	Stowarzyszenie Pomocy Humanitarnej Zakład Aktywności Zawodowej, Piła, ul. Węglowa 9	0	-
17	Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „GEOFIZYKA TANS-GAZ” Sp. z o.o. Oddział w Pile, Al. Powst. Wlkp. 185	3	2
18	ORON sp. z o.o. – BRICOMARCHE Piła, ul. Ogińskiego 33	0	-
19	Zakłady Przemysłu Ziemniaczanego w Pile „ZETPEZET” Sp. z o.o. Piła, ul. Młodych 30	6	2
20	Air Products Sp. z o.o., Piła, ul. Kossaka 150	5	1,2
21	Autokomis ELMA Zbigniew Kupis, Piła, ul. Krzywa 150	4	1
22	SUN BABY, Piła, ul. Jana Styki 12	4	1,2
23	„PILTEX” Sławomir Kuśnierz, Piła, ul. Przemysłowa 9	7	1,2
Kontrole w 2018 roku			
1	Jeronimo Martins Polska S.A. Sklep „BIEDRONKA” w Pile, ul. Tczewska 1	1	1

Lp	Podmiot kontrolowany	Liczba naruszonych przepisów	Klasa* naruszonego przepisu
2	ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH, ul. Drygasa 7	2	1
3	ARS MEDICAL Sp. z o.o., Al. WP 43	4	1
4	“EKOPIL” Sp. z o.o., ul. Kamienna 3	2	1,2
5	PUH „PIASKOWIEC” Andrzej Gorlaszyński, Al. Powst. Włkp. 1B	4	1
6	POLSTER Sp. z o.o. SK, ul. Jana Styki 16	2	1
7	Zakłady Przemysłu Ziemniaczanego w Pile „ZETPEZET” Sp. z o.o. Piła, ul. Młodych 30	4	1,2
8	„SANITA FOOTWEAR” Sp. z o.o. w Pile, ul. Kamienna 2	7	1,2
9	Przedsiębiorstwo Inżynierii Sanitarnej „PROGRESS” Sp. z o.o., ul. Jana Styki 14	4	1
10	ALTVATER Piła sp. z o.o. – dotyczy instalacji w Kłodzie	2	1
11	„KARPOL” Sp. z o.o., Al. WP 66	0	-
12	ALTVATER Piła Sp. z o.o. – dotyczy instalacji w Kłodzie	0	-
13	Gmina Piła, Plac Staszica 10	1	1
14	Philips Lighting Poland Sp. z o.o., ul. Kossaka 150	6	1,2
15	Krzysztof Koźma ELDIKO, ul. Dobra 3	3	1
16	Rafał Knappek MATAN, ul. Dobra 3	3	1
17	Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „TREBOR” Adamczak Klaudia, ul. Warsztatowa 8	2	1
18	Jan Posert Jan Posert Hurtownia Płyt i Akcesoriów Meblowych, ul. Kossaka 88	2	1,2
19	Jeronimo Martins Polska S.A Sklep „BIEDRONKA” w Pile, ul. Tczewska 1	2	1,2
20	Centrum Rekreacji Aqua-Pil Sp. z o.o., ul. Grottgera 4	2	1,2
21	Exalo Drilling S.A., Plac Staszica 9	0	-
22	Leroy Merlin Sp. z o.o., Sklep w Pile , al. 500-Lecia Piły	0	-
23	LED-STAR SP. Z O.O. ul. Warsztatowa 8	0	-
24	Zakład Produkcyjno-Handlowo-Usługowy „ARON” Jacek Sokołowski, ul. Lutycka 80	4	1
25	Grzegorz Smykalla – dot. Krematorium dla zwierząt przy Schronisku dla zwierząt w Leszkowie	1	2
26	Air Products Sp. z o.o., ul. Kossaka 150	1	1
27	Remondis Glass Recycling Polska Sp. z o.o., ul. Wawelska 107	3	1

*w systemie ISK funkcjonującym w Wojewódzkim Inspektoracie Ochrony Środowiska istnieją dwie klasy naruszeń tj. Klasa I – naruszenia w wyniku, których nie nastąpiło zagrożenie lub

zanieczyszczenie środowiska; Klasa II – naruszenia w wyniku, których może nastąpić lub nastąpiło zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska

Tabela 40. Decyzje administracyjne o wymierzeniu kary wydane przez WIOŚ w Poznaniu

Lp	Rok	Nazwa zakładu	Przyczyna nałożenia kary	Kwota
1	2017	Anna Wasińska, Dyskoteka w Pile, ul. Bydgoska, Piła	kara za okres hałas	2 488 zł
2	2017	Restal Recykling Sp. z o.o. Zakład w Pile	art. 200 ust. o odpadach	500 zł
3	2017	Philips Lighting Poland Sp. z o.o., ul. Kossaka 150, Piła	art. 200 ust. o odpadach	500 zł
4	2017	ALTVATER Piła Sp. z o.o., ul. Łączna 4, Piła	art. 200 ust. o odpadach	500 zł
5	2017	Centrum Medyczne ENEL-MED. S.A. Przychodnia PHILIPS w Pile	art. 200 ust. o odpadach	500 zł
6	2017	Centrum Medyczne ENEL-MED. S.A. Przychodnia PHILIPS w Pile	art. 200 ust. o odpadach	500 zł
7	2017	Sławomir Rurek „RURWAL” Skup i sprzedaż złomu, ul. Jana Styki 8, Piła	art. 194 ust. o odpadach	1 000 zł
8	2017	Zakłady Przemysłu Ziemniaczanego w Pile „ZETPEZET” Sp. z o.o. Piła	kara biegnąca za hałas	212,96 zł/h
9	2017	ALTVATER Piła Sp. z o.o. Sortownia odpadów w Kłodzie	art. 200 ust. o odpadach	500 zł
10	2018	Zakłady Przemysłu Ziemniaczanego w Pile „ZETPEZET” Sp. z o.o. Piła	kara biegnąca za hałas	48,42 zł/h
11	2018	PATCHSYSTEM POLSKA SP. Z O.O., ul. Warsztatowa 8, Piła	art. 194 ust. o odpadach	2 000 zł
12	2018	Rhenus Recycling Polska Sp. z o.o. Zakład Przerobu Stłuczki Szklanej	art. 194 ust. o odpadach	1 000 zł
13	2018	Centrum Rekreacji Aqua-Pil Sp. z o.o., ul. Grottgera w Pile	art. 48 ustawy o szwo	4 000 zł
14	2018	Jeronimo Martins Polska S.A. Sklep „BIEDRONKA” w Pile	art. 48 ustawy o szwo	4 000 zł
15	2018	Jeronimo Martins Polska S.A. Sklep „BIEDRONKA” w Pile	art. 48 ustawy o szwo	4 000 zł
16	2018	Jeronimo Martins Polska S.A. Sklep „BIEDRONKA” w Pile	art. 48 ustawy o szwo	4 000 zł
17	2018	Philips Lighting Poland Sp. z o.o., ul. Kossaka 150, Piła	art. 91, 92, 93 ustawy	10 000 zł

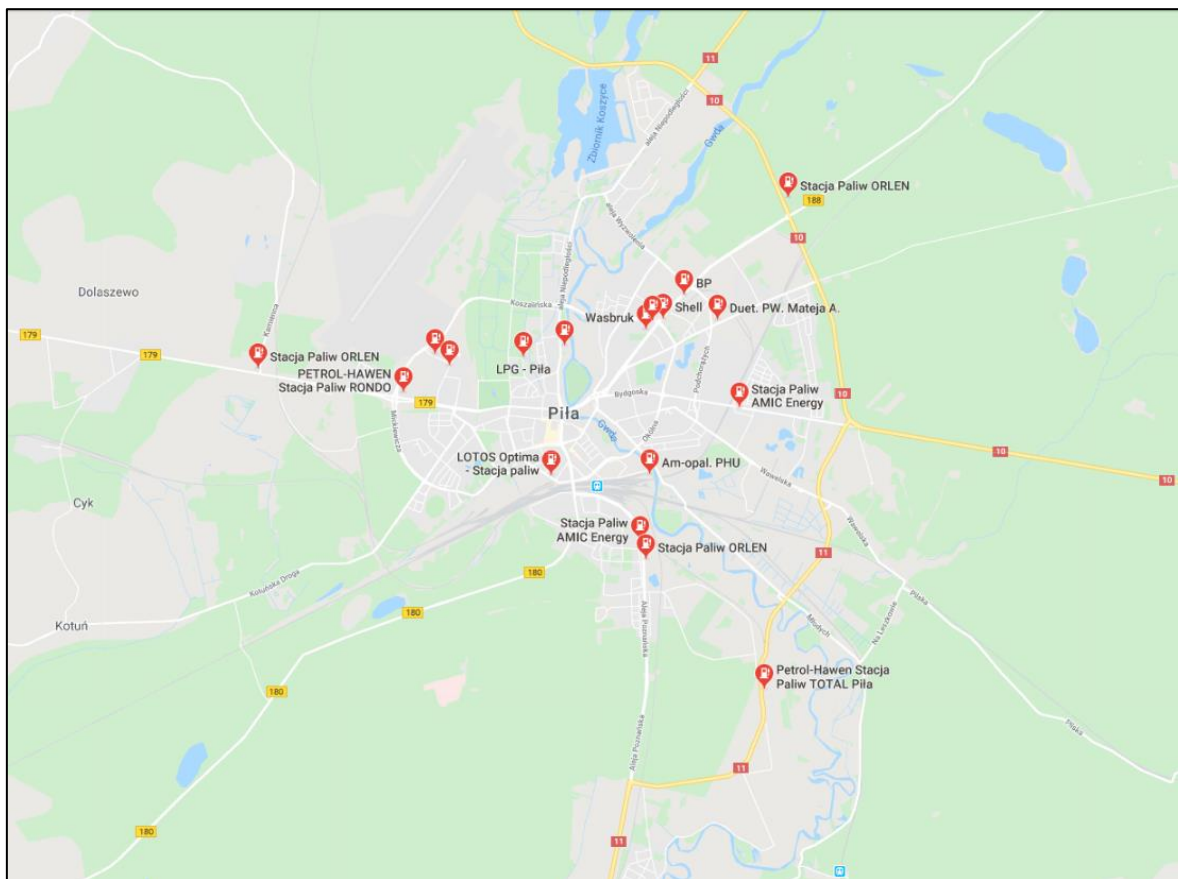
Lp	Rok	Nazwa zakładu	Przyczyna nałożenia kary	Kwota
			o zseie	
18	2018	GWDA Sp. z o.o. ul. Na Leszkowie, 64-920 Piła	art. 194 ust. o odpadach	50 000 zł

Potencjalne zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi oraz środowiska naturalnego może występować w związku z prowadzonymi procesami przetwarzania, magazynowania lub transportu substancji zaliczonych do niebezpiecznych. Na terenie miasta Piła, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rozwoju z dnia 29 stycznia 2016 r. (Dz.U. 2016 poz. 138) w sprawie rodzajów i ilości znajdujących się w zakładzie substancji niebezpiecznych, decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, nie zarejestrowano podmiotów gospodarczych z grupy Zakładów Dużego Ryzyka (ZDR) lub Zakładów Zwiększonego Ryzyka (ZZR):

1. P.H.U. Geofizyka Trans-Gaz Sp. z o.o., ul. Chrobrego 50, 87-100 Toruń, Oddział w Pile, ul. Powstańców Wielkopolskich 185,
2. Air Products Sp. z o.o., ul. 17 stycznia 48, 02-146 Warszawa, Instalacja Tlenowa VSA w Pile, ul. Kossaka 150.

Innym typem zagrożeń są zagrożenia pochodzące z komunikacji. W transporcie samochodowym największe zagrożenie występuje na drogach krajowych i wojewódzkich, po których odbywa się transport w ruchu tranzytowym. W efekcie dużego i stale rosnącego natężenia przewozów materiałów, stanu technicznego dróg oraz niejednokrotnie fatalnego stanu technicznego taboru ciężarowego rośnie ryzyko zagrożenia.

Biorąc to pod uwagę, za potencjalne źródło awarii przemysłowych można uznać drogi krajowe i wojewódzkie oraz stacje paliw, jako miejsca wypadków drogowych i zagrożeń produktami ropopochodnymi dla gleb i wód. Zagrożenie pożarowe i wybuchowe stanowią na przykład zbiorniki paliw płynnych znajdujące się na stacjach paliw zlokalizowanych na terenie miasta Piła.

Mapa 8. Lokalizacja stacji benzynowych w mieście Piła

Źródło: <http://mapy.google.pl>

Należy zaznaczyć, iż w latach 2017–2018 nie zarejestrowano na terenie miasta Piły zdarzeń, które znalazły się na liście „bomb ekologicznych”.

17. Edukacja ekologiczna

Głównym celem edukacji ekologicznej jest podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej i kształtowanie postaw ekologicznych społeczeństwa poprzez promowanie zasad zrównoważonego rozwoju. W 1995 r. na mocy porozumienia zawartego pomiędzy Ministerstwem Edukacji Narodowej a Ministerstwem Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, realizując zalecenia zawarte w Agendzie 21, rozpoczęto prace nad przygotowaniem Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej „Przez edukację do zrównoważonego rozwoju”. W 1998 r. powyższy dokument zaakceptowały sejmowa i senacka komisja ochrony środowiska.

W myśl dokumentu Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej do głównych celów edukacji środowiskowej zalicza się:

kształtowanie pełnej świadomości i budzenie zainteresowania społeczeństwa wzajemnie powiązanymi kwestiami ekonomicznymi, społecznymi, politycznymi i ekologicznymi
tworzenie nowych wzorców zachowań oraz kształtowanie postaw, wartości niezbędnych dla poprawy stanu środowiska
umożliwienie każdemu człowiekowi zdobywania wiedzy i umiejętności niezbędnych dla poprawy stanu środowiska
upowszechnienie idei ekorozwoju we wszystkich strefach życia, uwzględniając również pracę i wypoczynek człowieka

Działania, jakie podejmuje gmina Piła w zakresie edukacji ekologicznej to:

- ✓ akcja „Sprzątanie Świata”,
- ✓ spektakle teatralne o tematyce ekologicznej dla dzieci przedszkolnych i nauczania początkowego szkół podstawowych,
- ✓ kampania społeczno-ekologiczna „Europejski Tydzień Zrównoważonego Transportu”,
- ✓ impreza ekologiczna pn. „Rowerowo-Recyklingowo”,
- ✓ plakaty i broszury o tematyce ekologicznej (m.in. dotyczące skutków spalania odpadów w paleniskach domowych),
- ✓ warsztaty przyrodnicze dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych,
- ✓ kampania społeczna i edukacyjna w zakresie opieki nad zwierzętami,
- ✓ współdziałanie w organizacji i przeprowadzaniu Olimpiady Ekologicznej Powiatu Piłskiego.

18. Wnioski i diagnozy, analiza SWOT

Analiza SWOT polega na wyznaczeniu mocnych i słabych stron Miasta, a także możliwości płynących z zewnętrznego otoczenia.

Tabela 41. Analiza SWOT dla miasta Piła

SFERA PRZESTRZENNA			
Mocne strony	Znaczenie	Słabe strony	Znaczenie
1. Wysoka atrakcyjność miasta pod kątem rekreacyjnym – lasy, wody oraz dobrze rozwinięta infrastruktura rekreacyjnoturystyczna i	Duże	1. Niedostateczny stan lub brak infrastruktury drogowej pod kątem przyszłych inwestorów, głównie w strefie przemysłowej.	Duże

zaplecze usługowe np. ośrodki rekreacji, sportowe			
2. Zrównoważony i dobrze funkcjonujący wewnętrzny układ komunikacyjny.	Duże	2. Wysokie koszty realizacji dalszych planów rewitalizacji miasta.	Umiarkowane
3. Rosnąca atrakcyjność inwestycyjna miasta, przejawiająca się planowaniem przestrzennym w mieście, uporządkowaną strukturą własności terenów inwestycyjnych oraz planami modernizacji regionalnego układu komunikacyjnego.	Duże	3. Niedostatecznie rozwinięta kompleksowa oferta rekreacyjna oraz jej dostępność dla mieszkańców i turystów.	Umiarkowane
4. Zrewitalizowany znaczny obszar miasta. Piła posiada zdefiniowane plany rewitalizacji przestrzeni miasta na najbliższe lata – umożliwiające kształtowanie przestrzeni i rozwój nowych funkcji na rewitalizowanych terenach.	Umiarkowane	4. Niewykorzystany potencjał pilskiego lotniska.	Umiarkowane
5. Dobry stan środowiska przyrodniczego – co pozytywnie wpływa na ocenę jakości życia w mieście.	Umiarkowane	5. Brak miejsc parkingowych w wybranych miejscach miasta – w szczególności w centrum.	Umiarkowane
6. Dobrze rozwinięta infrastruktura sieciowa, pozwalająca świadczyć usługi komunalne na wysokim poziomie.	Umiarkowane		
7. Rosnąca rola ścieżek rowerowych w systemie komunikacyjnym Piły.	Umiarkowane		
8. Dostępność zasobu mieszkaniowego w Pile oraz dostępność terenów pod budownictwo mieszkaniowe na obszarze funkcjonalnym Piły stwarzające dogodne warunki do przyciągania mieszkańców	Umiarkowane		
Szanse	Znaczenie	Zagrożenia	Znaczenie
1. Poprawa dostępności komunikacyjnej Piły w układzie regionalnym i krajowym wskutek inwestycji realizowanych na szczeblu krajowym oraz regionalnym.	Duże	1. Niedostateczne powiązania transportowe i komunikacyjne z przestrzenią kraju, w szczególności z siecią autostrad i dróg krajowych (sieć TEN-T).	Duże

2. Integracja różnych środków transportu w układzie regionalnym oraz lokalnym, w oparciu o węzeł komunikacyjny w Pile.	Duże	2. Zagrożenie suburbanizacją w otoczeniu funkcjonalnym Piły, w szczególności w gminach Szydłowo i Kaczory.	Umiarkowane
3. Rosnące znaczenie Piły w polityce rozwoju regionalnego.	Umiarkowane	3. Migracje mieszkańców miasta, w tym na obszar gmin podmiejskich.	Umiarkowane
4. Utrzymująca się wysoka atrakcyjność inwestycyjna kraju, skutkująca przyciąganiem nowych inwestycji.	Umiarkowane		
5. Postępująca integracja społeczno-przestrzenna obszaru funkcjonalnego, pozwalająca na prowadzenie efektywniejszej polityki rozwoju w ujęciu subregionalnym i regionalnym.	Umiarkowane		
6. Alternatywne tereny inwestycyjne w otoczeniu Piły.	Umiarkowane		
7. Dalszy rozwój gospodarczy kraju.	Umiarkowane		
SFERA SPOŁECZNA			
Mocne strony	Znaczenie	Słabe strony	Znaczenie
1. Systematyczna poprawa warunków na lokalnym rynku pracy (wzrost zatrudnienia, wzrost dochodów, wzrost nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw, spadek bezrobocia).	Umiarkowane	1. Starzenia się społeczeństwa, szczególnie widoczne w przestrzeni miasta – co w perspektywie długoterminowej może być barierą dla rozwijającego się rynku pracy.	Duże
2. Funkcjonujący ośrodek akademicki w Pile, który może być jedną z przewag konkurencyjnych przyciągających kapitał ludzki oraz kształtujących lokalny rynek pracy – w ujęciu subregionalnym.	Umiarkowane	2. Spadek liczby uczniów pilskich szkół, co w perspektywie strategicznej może spowodować deficyt odpowiednio wykształconych osób w stosunku do potrzeb lokalnego rynku pracy.	Duże
3. Rosnące zainteresowanie kształceniem ustawicznym – co świadczyć może o wzroście aspiracji zawodowych i życiowych mieszkańców Piły.	Umiarkowane	3. Wzrost liczby osób długotrwale bezrobotnych.	Umiarkowane
4. Optymizm mieszkańców Piły i zadowolenie ze swojej sytuacji życiowej.	Umiarkowane		

Szanse	Znaczenie	Zagrożenia	Znaczenie
1. Wzrost aspiracji i oczekiwań ludzi związanych z sytuacją zawodową – co może wpływać pozytywnie na kwestie związane z kształceniem, zdobywaniem wiedzy.	Duże	1. Ryzyko odpływu kapitału ludzkiego z Piły, w przypadku braku zaspokojenia ich aspiracji zawodowych, w szczególności związanych z poziomem wykształcenia oraz zarobkami.	Duże
2. Korzystne zmiany społeczne, takie jak wzrost kreatywności, wykształcenia, wykorzystania technologii cyfrowych, postaw przedsiębiorczych, mobilności, obywatelskości – pozytywnie wpływające na konkurencyjność gospodarki.	Duże	2. Brak poprawy jakości usług publicznych związanych z opieką zdrowotną.	Duże
3. Rosnący poziom innowacyjności gospodarki, widoczny m. in. w liczbie wniosków patentowych.	Umiarkowane	3. Niedostosowania systemowe i organizacyjne rynku pracy do potrzeb zagospodarowania potencjału osób starszych.	Umiarkowane
		4. Niekorzystne regulacje prawne w zakresie pomocy społecznej, które są barierą w działalności instytucji pomocy społecznej – a tym samym nieefektywność pomocy społecznej.	Umiarkowane
SFERA ZARZĄDZANIA			
Mocne strony	Znaczenie	Słabe strony	Znaczenie
1. Posiadanie pozytywnych cech, które mogą wyróżnić miasto, takich jak: obraz miasta zielonego, dobra jakość usług publicznych, optymizm i zadowolenie mieszkańców ze swojej sytuacji życiowej (tzw. SlowCity).	Duże	1. Brak wyraźnego wewnętrznego i zewnętrznego wizerunku miasta.	Duże
2. Dobry stan usług publicznych, w tym opieki przedszkolnej, żłobków, administracji, usług komunalnych, komunikacji publicznej – kształtujących obraz miasta	Duże	2. Spadek liczby turystów odwiedzających Piłę, pomimo znacznych inwestycji w infrastrukturę rekreacyjno-turystyczną oraz kulturalną.	Umiarkowane

uporządkowanego, czystego i przyjaznego mieszkańcom.			
3. Rosnąca aktywność społeczna i obywatelska mieszkańców.	Umiarkowane		
4. Rozwijająca się oferta rekreacyjno-sportowa oraz kulturalna miasta.	Umiarkowane		
5. Aktywna współpraca samorządu miasta z organizacjami pozarządowymi.	Umiarkowane		
6. Funkcjonowanie instytucji otoczenia biznesu, w tym Inwest Parku w Piły – które kompleksowo zajmują się obsługą inwestorów – przyczyniając się do ich pozyskania.	Umiarkowane		
Szanse	Znaczenie	Zagrożenia	Znaczenie
1. Integracja obszaru funkcjonalnego miasta Piły wokół wspólnych celów rozwojowych.	Duże	1. Wzrost liczby zadań zleczanych gminom – przy jednoczesnym braku wsparcia finansowego ze szczebla centralnego.	Duże
2. Wzrost znaczenia inicjatyw oddolnych oraz wspólnot lokalnych w kreowaniu polityk rozwoju kraju i regionu.	Umiarkowane	2. Silna presja konkurencyjna o czynniki wzrostu z innymi ośrodkami, w szczególności dużymi aglomeracjami (kapitał ludzki, inwestycje, pomoc UE).	Duże
		3. Nieefektywna polityka rozwoju regionalnego.	Umiarkowane

Zródło: http://www.pila.pl/files/file/Strategia-i-programy-rozwojowe/Strategia_zal_uchw.pdf

Rozwiązywanie problemów funkcjonowania miasta Piły jest możliwe dzięki realizacji wieloletnich programów operacyjnych oraz kluczowych projektów strategicznych.

IV. Cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie

1. Cele, działania i zadania Programu Ochrony Środowiska dla miasta Piły na lata 2019-2022

Podstawowym wymogiem w działaniach zmierzających do poprawy stanu środowiska i zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego jest zasada zrównoważonego rozwoju poprzez realizację polityki ochrony środowiska.

W powyższych rozdziałach programu przeprowadzono szczegółową analizę stanu i jakości poszczególnych komponentów środowiska gminy Piły, która umożliwiła identyfikację najważniejszych zagrożeń.

Najważniejsze problemy gminy Piły w zakresie ochrony środowiska to:

- przekroczenia wartości dopuszczalnych stężeń pyłu zawieszonego PM10 i benzo(a)pirenu,
- słabe przewietrzanie miasta i związku z tym możliwość powstawania smogu,
- występowanie w wielu miejscach utworów plastycznych - ilów, stwarzających zagrożenie ruchów masowych na skarpach przy nawodnieniu,
- trudności w wyznaczaniu terenów inwestycyjnych, bezproblemowych wobec rygorystycznych wymogów ochrony środowiska,
- niewielki stopień wykorzystywania energii odnawialnej,
- natężenie hałasu związane ze zwiększaniem się ruchu pojazdów na głównych ciągach komunikacyjnych.

Jako nadrzędną zasadę obowiązującą w Programie należy przyjąć zrównoważony rozwój, przez co należy rozumieć taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli, zarówno współczesnego jak i przyszłych pokoleń.

Program wskazuje cele, priorytety ekologiczne, działania i zadania, które są skoordynowane także ze strategią rozwoju miasta Piły.

Aktualny stan środowiska i przewidywane jego zmiany w aspekcie planowanego rozwoju gospodarczego i przestrzennego wymuszają konieczność realizacji przedsięwzięć proekologicznych. Bardzo ważnym problemem jest dokonanie obiektywnego wyboru priorytetów realizacyjnych poprzez ustalenie znaczenia i konieczności rozwiązania problemów. Wyboru dokonano przyjmując:

- zgodność z Polityką Ekologiczną Państwa,
- zgodność z międzynarodowymi zobowiązaniami Polski w zakresie ochrony środowiska,
- zgodność z celami zawartymi w Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko,

- zgodność z Programem Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego na lata 2012-2015 oraz z Programem Ochrony Środowiska Powiatu Pilskiego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015,
- jednoczesne osiągnięcie poprawy stanu w kilku komponentach środowiska.

W związku z powyższym na terenie gminy Piła wskazano następujące priorytety ekologiczne:

Tabela 42. Wykaz zadań ekologicznych na terenie miasta Piły

Obszar działania		Priorytety	Opis działań
Ochrona zasobów naturalnych	Ochrona przyrody	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ochrona istniejących obszarów i obiektów prawnie chronionych. ▶ Ochrona różnorodności biologicznej. ▶ Objęcie ochroną prawną terenów cennych przyrodniczo dla zachowania różnorodności biologicznej w regionie w tym korytarzy ekologicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Bieżąca ochrona i doskonalenie systemu obszarów i obiektów prawnie chronionych. ▶ Utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków. ▶ Ochrona i renaturalizacja ciągów i połączeń ekologicznych ze szczególnym uwzględnieniem dolin rzecznych. ▶ Promowanie zasad zrównoważonej gospodarki rolnej w tym zasad KDPR (Kodeks Dobrej Praktyki Rolnej). ▶ Selektywny dostęp do terenów cennych przyrodniczo oraz ochrona tych terenów przed zainwestowaniem i tzw. dzikim zagospodarowaniem. ▶ Prowadzenie bieżącej weryfikacji możliwości rozwoju gospodarczego gminy z uwzględnieniem obszarów chronionych, w tym obszarów Natura 2000. ▶ Przestrzeganie wymagań ochrony środowiska w odniesieniu do obiektów turystycznych i rekreacyjnych. ▶ Uwzględnianie wymagań ochrony przyrody w strategiach rozwoju poszczególnych sektorów gospodarki oraz w planach rozwoju lokalnego. ▶ Prowadzenie szkoleń i edukacji ekologicznej w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej.
	Ochrona i zrównoważony rozwój lasów	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej. 2. Rozwój lasów i zieleni miejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Prowadzenie zalesień gruntów (zgodnie ze wskazaniami studiów uwarunkowania i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Piły i wyznaczeniem terenu w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego), z uwzględnieniem optymalnego kształtowania struktury przestrzennej rozmieszczania lasów i zróżnicowania struktury gatunkowej lasów. ✓ Tworzenie spójnych kompleksów leśnych, szczególnie w obszarze korytarzy ekologicznych i wododziałów. ✓ Harmonijne rozwijanie i wykorzystanie zróżnicowanych

Obszar działania		Priorytety	Opis działań
			<p>funkcji lasu, a w szczególności funkcji ekologicznej, produkcyjnej i społecznej.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Realizacja racjonalnej przyrodniczo i społecznie gospodarki leśnej. ✓ Prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z planami urządzania lasu dla lasów Skarbu Państwa oraz uproszczonych planów urządzania lasu dla lasów prywatnych. ✓ Realizacja programu odbudowy małej retencji wodnej w lasach. ✓ Stopniowa zmiana struktury wiekowej i składu gatunkowego drzewostanów w celu dostosowania ich do charakteru siedliska i zwiększenia różnorodności genetycznej i biologicznej biocenoz leśnych. ✓ Monitoring środowiska leśnego w celu rozpoznania stanu lasu, przeciwdziałania pożarom, rozwojowi szkodników i chorób. ✓ Bieżące utrzymanie istniejących terenów zieleni oraz ich rozwój.
	<p>Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ograniczenie wodochłonności poszczególnych sektorów gospodarki, a szczególnie przemysłu. ▶ Realizacja systemu małej retencji wodnej. ▶ Poprawa funkcjonowania infrastruktury zaopatrującej w wodę. ▶ Odbudowa melioracji podstawowych i szczegółowych w celu przeciwdziałania skutkom suszy i powodzi. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Zapewnienie wszystkim mieszkańcom gminy dostępu do dobrej jakości wody do picia. ▶ Rozbudowa i modernizacja magistrali wodociągowych i sieci wodociągowej. ▶ Racjonalne gospodarowanie wodą, w tym zmniejszenie wodochłonności produkcji i wyeliminowanie nieuzasadnionego wykorzystania wód podziemnych do celów przemysłowych. ▶ Budowa i modernizacja obiektów małej retencji. ▶ Bieżące utrzymywanie właściwego stanu technicznego urządzeń ochrony przeciwpowodziowej. ▶ Ograniczenie zabudowy, zwłaszcza mieszkaniowej na terenach zagrożonych powodzią. ▶ Użytkowanie terenu w obrębie stref ochronnych ujęć wody zgodnie z wymaganiami określonymi przepisami prawa. ▶ Likwidacja nieczynnych ujęć wody podziemnej, zwłaszcza w obszarach występowania GZWP 125, 127 i 138.

Obszar działania	Priorytety	Opis działań
Ochrona powierzchni ziemi	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ochrona przed erozją gleb poprzez zakrzewianie śródpolnych oraz stosowanie dobrych praktyk rolnych. ▶ Rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych przyrodniczo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Poprawa stanu technicznego i konserwacja cieków wodnych. ▶ Odbudowa i utrzymanie właściwego stanu systemu melioracji szczegółowej i podstawowej, w tym udrażnianie koryt rzek. ▶ Zagospodarowanie gleb w sposób odpowiadający ich walorom przyrodniczym oraz klasie bonitacyjnej. ▶ Dostosowanie formy zagospodarowania oraz kierunków i intensywności produkcji do naturalnego potencjału gleb. ▶ Monitoring stanu środowiska glebowego oraz rejestrowanie informacji o terenach zagrożonych ruchami masowymi. ▶ Utrzymywanie urządzeń melioracyjnych, rowów i drenażu w dobrym stanie. ▶ Przestrzeganie zasad dobrej praktyki rolniczej (KDPR) w zakresie ochrony gleb użytkowanych rolniczo. ▶ Wspieranie i rozwijanie rolnictwa ekologicznego. ▶ Stosowanie zabiegów minimalizujących erozję wietrzną (np. mulczu, śródpolnych zadrzewień, międzyplonów, wsiewek itp.). ▶ Wapnowanie gleb i racjonalne zużycie środków ochrony roślin i nawozów. ▶ Rekultywacja i przywracanie funkcji przyrodniczej terenom i gruntom zdegradowanym.
Gospodarowanie zasobami geologicznymi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin. 2. Kompleksowe wykorzystanie złóż i niezwłoczna rekultywacja złóż wyeksploatowanych. 3. Ochrona przed trwałą zabudową udokumentowanych złóż kopalin oraz perspektywicznych obszarów występowania złóż, zwłaszcza o znaczeniu strategicznym. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kontynuowanie prac w zakresie poszukiwania, rozpoznania i dokumentowania złóż kopalin. ✓ Optymalne wykorzystanie kopalin (kopalin głównych i towarzyszących). ✓ Kontrola i działania zapobiegawcze mające na celu zminimalizowanie powstawania nielegalnych wyrobisk kopalin. ✓ Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych i przywrócenie właściwego stanu poszczególnych elementów przyrodniczych. ✓ Ochrona zasobów perspektywicznych kopalin poprzez stosowanie odpowiednich zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Obszar działania	Priorytety	Opis działań
<p>Ochrona powietrza atmosferycznego</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Osiągnięcie standardów jakości powietrza poprzez wdrożenie Programu Ochrony Powietrza (POP). ▶ Przygotowanie do wdrożenia dyrektywy IED przez zakłady przemysłowe. ▶ Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii. ▶ Prowadzenie działań energooszczędnych w mieszkalnictwie i budownictwie. ▶ Ograniczenie emisji ze środków transportu. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Monitoring jakości powietrza, a w szczególności kontrola stopnia narażenia człowieka na działanie pyłu PM_{2,5}. ✓ Osiągnięcie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji w powietrzu poprzez wdrożenie programu ochrony powietrza (POP). ✓ Ograniczenie niskiej emisji ze źródeł komunalnych poprzez redukcję węgla jako paliwa w lokalnych kotłowniach i indywidualnych gospodarstwach domowych a zastępowanie go innymi bardziej ekologicznymi nośnikami ciepła. ✓ Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii (OZE). ✓ Stosowanie materiałów energooszczędnych i izolacji cieplnej budynków w celu zmniejszenia wytwarzania energii cieplnej. ✓ Modernizacja układów technologicznych ciepłowni i elektrociepłowni, w tym wprowadzanie nowoczesnych technik spalania. ✓ Poprawa funkcjonowania infrastruktury drogowej (budowa obejść, modernizacja dróg) oraz poprawa płynności ruchu. ✓ Modernizacja taboru autobusowej komunikacji miejskiej i zwiększenie udziału komunikacji zbiorowej w przewozach pasażerskich. ✓ Rozwój infrastruktury rowerowej; budowa nowych tras rowerowych i modernizacja istniejących. ✓ Edukacja ekologiczna mieszkańców w zakresie możliwości oszczędzania energii, stosowania proekologicznych nośników ciepła, korzystania z publicznych środków transportu.
<p>Gospodarka odpadami</p>	<p>Zakres gospodarki odpadami i działania z nią związane zostały opisane w osobnym dokumencie: „Plan Gospodarki Odpadami dla gminy Piła”.</p>	
<p>Jakość wód i gospodarka wodno-ściekowa</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK) ▶ Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Budowa oczyszczalni przydomowych, gdzie z przyczyn ekonomicznych i technicznych nie jest możliwa budowa zbiorczych systemów odprowadzania ścieków, a warunki geologiczne pozwalają na budowę oczyszczalni

Obszar działania	Priorytety	Opis działań
	<p>do środowiska wodnego.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Usprawnienie systemu zaopatrzenia w wodę. 	<p>przydomowych.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Kontrola eksploatacji zbiorników bezodpływowych na terenach nieskanalizowanych i ich likwidacja w przypadku podłączenia się do kanalizacji zbiorczej. ▶ Kontynuacja inwestycji związanych z oczyszczaniem wód opadowych i roztopowych. ▶ Budowa i przebudowa infrastruktury odprowadzania ścieków komunalnych na obszarach wysokiej ochrony głównych zbiorników wód podziemnych. ▶ Działania inwestycyjne dotyczące gospodarki ściekowej w zakładach przemysłowych jak również kontrola dotrzymywania warunków pozwoleń na odprowadzanie ścieków oraz pobór wód. ▶ Ograniczanie spływu zanieczyszczeń obszarowych z terenów rolniczych.
Ochrona przed hałasem	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Zmniejszenie poziomów hałasu, zwłaszcza emitowanych przez środki transportu drogowego. ▶ Kontynuacja monitoringu klimatu akustycznego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Likwidacja źródeł hałasu przez tworzenie stref wolnych od transportu, ograniczenie szybkości ruchu, wymianę taboru na mniej hałaśliwy, rewitalizację linii kolejowych, a także budowę ekranów akustycznych. ▶ Modernizacja szlaków komunikacyjnych i budowa obwodnicy. ▶ Kontrola dopuszczalnych norm emisji hałasu przemysłowego. ▶ Stosowanie w planowaniu przestrzennym zasady strefowania czyli rozdzielania hałasu – stref głośnych i obszarów chronionych – stref cichych.
Oddziaływanie pól elektromagnetycznych	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Stała kontrola potencjalnych źródeł pól elektromagnetycznych. ▶ Minimalizacja oddziaływania pól na zdrowie człowieka i środowisko. ▶ Edukacja ekologiczna nt. rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Prewencyjnie prowadzenie kontroli poziomów pól elektromagnetycznych. ▶ Ewidencjonowanie źródeł pól elektromagnetycznych (m.in. w kontekście rozwijających się sieci stacji bazowych telefonii komórkowej). ▶ Preferowanie nisko konfliktowych lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych. ▶ Edukacja ekologiczna nt. rzeczywistej skali zagrożenia emisją

Obszar działania	Priorytety	Opis działań
Poważne awarie przemysłowe	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Działania zapobiegające powstawaniu poważnych awarii w zakładach oraz w trakcie przewozu materiałów niebezpiecznych. ▶ Szybkie usuwanie skutków poważnych awarii. 	<p>pól elektromagnetycznych.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Upowszechnianie wiedzy nt. prawidłowych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożenia oraz funkcjonowania systemu operacyjno-ratowniczego. ▶ Bezpieczny transport materiałów niebezpiecznych, w tym minimalizacja transportu substancji niebezpiecznych przez obszary zamieszkałe. ▶ Usuwanie skutków zagrożeń środowiska oraz bezpieczne, tymczasowe magazynowanie odpadów powstałych w czasie usuwania skutków poważnej awarii.
Edukacja ekologiczna	<p>1. Prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju, dotyczącej wszystkich elementów środowiska.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Informowanie mieszkańców gminy o stanie środowiska i działaniach na rzecz jego ochrony. ✓ Współpracowanie samorządu z mediami regionalnymi i lokalnymi w zakresie prezentacji stanu środowiska i pozytywnych przykładów działań podejmowanych w celu jego ochrony. ✓ Udział przedstawicieli administracji publicznej w szkoleniach z zakresu publicznego dostępu do informacji o środowisku. ✓ Wspieranie merytoryczne i finansowe działań z zakresu edukacji ekologicznej prowadzonej w placówkach oświatowych. ✓ Promowanie postaw opartych na idei zrównoważonej i odpowiedzialnej konsumpcji.
Pozostałe działania systemowe	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Uwzględnianie aspektów ekologicznych w poszczególnych dziedzinach gospodarowania. ▶ Zarządzanie środowiskowe. ▶ Aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Współpraca przedstawicieli wydziałów/referatów merytorycznych z zakresu ochrony środowiska z wydziałami merytorycznymi odpowiedzialnymi za tworzenie polityk sektorowych w celu kształtowania harmonijnej struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy z rozwojem gospodarczym i trwałym zachowaniem wartości środowiska. ▶ Promowanie przez gminę wszelkich działań przedsiębiorców związanych z wdrażaniem systemów zarządzania

Obszar działania	Priorytety	Opis działań
		środowiskowego (SZŚ). ▶ Wspieranie powstawania tzw. „zielonych miejsc pracy”. ▶ Doskonalenie przepływu informacji pomiędzy Urzędem Miasta a inwestorami. ▶ Promowanie firm lokalnych produkujących urządzenia ochrony środowiska i świadczących usługi na rzecz ochrony środowiska.

Ważnym zjawiskiem jest wzajemne oddziaływanie pomiędzy poszczególnymi komponentami środowiska, a co za tym idzie bezpośrednia poprawa jednego wpływa pośrednio na poprawę stanu pozostałych składników środowiska.

2. Harmonogram rzeczowo-finansowy

Harmonogram realizacyjny Programu Ochrony Środowiska dla miasta Piła na lata 2019-2022 został przedstawiony w poniższej tabeli 43 i 44.

Tabela 43. Harmonogram rzeczowo – finansowy działań proekologicznych na lata 2019 - 2022 dla miasta Piła

Lp	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włącznie)	Okres realizacji	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w PLN)				Źródło finansowani	Dodatkowe informacje
				2019	2020	2021	2022		
1	Rewitalizacja obszarów przemysłowych na terenie miasta Piły – rozwój strefy przemysłowej Piła południowo-wschodnia	Urząd Miasta Piły	2016-2019	1 358 139	0	0	0	budżet m. Piły + środki unijne	
2	Wspieranie	jw.	2012-2020	6 716 954	2 467 546	0	0	jw.	

Lp	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włącznie)	Okres realizacji	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w PLN)				Źródło finansowani	Dodatkowe informacje
				2019	2020	2021	2022		
	gospodarki niskoemisyjnej poprzez poprawę mobilności miejskiej w Pile								
3	Rewitalizacja przestrzeni publicznej w Pile – tereny nadrzeczne rzeki Gwdy i północna część wyspy miejskiej		2016-2021	5 000 000	8 000 000	7 802 812	0	jw.	
4	Poprawa infrastruktury komunikacyjnej łączącej jednostki osadnicze Pilskiego OSI-Gmina Szydłowo	jw.	2018-2019	1 302 007	0	0	0	jw.	
5	rozwój miejskiego zbiorowego transportu niskoemisyjnego wraz z systemem zarządzania komunikacją miejską w Pile – zakup autobusów i systemu Dynamicznej Informacji Publicznej	jw.	2016-2021	1 000 000	20 850 000	3 150 000	0	jw.	
6	Poprawa mobilności	jw.	2018-2021	73 931	1 452 131	2 000 000	0	jw.	

Lp	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włącznie)	Okres realizacji	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w PLN)				Źródło finansowani	Dodatkowe informacje
				2019	2020	2021	2022		
	miejskiej w Pile w przebiegu obwodnicy śródmiejskiej – ul. Okólna								
7	Budowa ul. Kukułczej pomiędzy ul. Sowią i Orlą z wjazdem do posesji	Zarząd Dróg i Zieleni	2018-2019	255 627	0	0	0	budżet m. Piły	
8	Termomodernizacja Publicznego Przedszkola Nr 3 przy ul. W. Pola 16	jw.	2018-2019	315 548	0	0	0	jw.	
9	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej – jednostki oświatowe	jw.	2019-2020	8 398 647	1 811 353	0	0	jw.	
10	Przebudowa ul. Lutyckiej obejmująca przebudowę jezdni, chodników, zjazdów oraz drogi manewrowej	Zarząd Dróg i Zieleni w Pile	2019-2020	196 704	1 892 585	0	0	jw.	
11	Monitoring operacyjny wód Zalewu Koszyce	jw.	2019-2022	6 820	7 000	7 000	7 000	jw.	
12	Opinia dendrologiczna pomników przyrody	jw.	2019-2022	10 000	10 000	10 000	10 000	jw.	

Lp	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włącznie)	Okres realizacji	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w PLN)				Źródło finansowani	Dodatkowe informacje
				2019	2020	2021	2022		
13	Kampania edukacyjna dla dzieci związana z gospodarką niskoemisyjną i segregacją odpadów – Prezentacja widowiska teatralnego	jw.	2019-2022	13 600	13 600	13 600	13 600	jw.	
14	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu miasta Piły	jw.	2019-2022	15 000	30 000	30 000	30 000	jw.	
15	Dotacja dla organizacji pozarządowych na realizację zadań publicznych z zakresu ochrony środowiska	jw.	2019-2022	34 000	46 000	36 000	36 000	jw.	
16	Usuwanie odpadów z miejsc nieprzeznaczonych do składowania	jw.	2019-2022	61 000	61 000	61 000	61 000	jw.	
17	Dotacja na wymianę kotłów, pieców niskosprawnych na niskoemisyjne źródła ciepła	jw.	2019-2022	200 000	200 000	200 000	200 000	jw.	
18	Dotacja dla Rodzinnych Ogrodów Działkowych na	jw.	2019-2022	50 000	50 000	50 000	50 000	jw.	

Lp	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włącznie)	Okres realizacji	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w PLN)				Źródło finansowani	Dodatkowe informacje
				2019	2020	2021	2022		
	realizację zadań związanych z tworzeniem warunków dla rozwoju stowarzyszeń prowadzących ogrody działkowe								
19	Remont budynku usługowego przy ul. 11 Listopada 3a w Pile, rozbiórka przejścia przewiązki budynku usługowego przy ul. 11 Listopada 3a w Pile	Pilskie Towarzystwo Budownictwo Społecznego Spółka z o.o.	10.2018r-05.2019r	135 853,76				Środki własne	
20	Termomodernizacja – remont budynku mieszkalnego wielorodzinnego przy ul. Kapucyńskiej 3 w Pile - docieplenie ścian zewnętrznych, wymiana okien na klatce schodowej, wymiana drzwi zewnętrznych	Wspólnota Mieszkaniowa Kapucyńska 3 w Pile	02.2019r-06.2019r	128 999,69				Kredyt termomoder nizacyjny z premią termomoder nizacją	
21	Termomodernizacja - remont budynku	Wspólnota Mieszkaniowa	04.2019r-11.2019r	1 318 626,52				Kredyt termomoder	

Lp	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włącznie)	Okres realizacji	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w PLN)				Źródło finansowani	Dodatkowe informacje
				2019	2020	2021	2022		
	mieszkalnego wielorodzinnego przy ul. Motylewskiej 9 w Pile w zakresie: 1. remont elewacji z dociepleniem części mieszkalnej, wymiana pokrycia dachowego papowego, docieplenie stropodachu, wymiana stolarki drzwiowej w częściach wspólnych 2. remont elewacji z dociepleniem części usługowej, remont elewacji kotłowni gazowej bez docieplenia, remont rampy dla osób niepełnosprawnych	Kapucyńska 3 w Pile						nizacyjny z premią termomoder nizacyjny, środki własne	
22	Termomodernizacja – remont budynku mieszkalnego ul. Ogińskiego 9 w Pile – remont elewacji frontowej bez	Wspólnota Mieszkaniowa Ogińskiego 9 w Pile	02.2019r-12.09.2019r	200 566,27				Kredyt remontowy z premią remontową	

Lp	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włącznie)	Okres realizacji	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w PLN)				Źródło finansowani	Dodatkowe informacje
				2019	2020	2021	2022		
	docieplenia, remont i docieplenie pozostałej elewacji budynku								
23	Termomodernizacja – 1. Podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej MEC Piła – wykonanie wewnętrznej instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej w budynku przy ul. Piekarskiej 5-6 w Pile, 2. Docieplenie ścian wewnętrznych od strony podwórza oraz ściany szczytowej, remont elewacji frontowej bez docieplenia	Wspólnota Mieszkaniowa Piekarska 5-6 w Pile	03.2019r-07.2019r	311 718,80				Kredyt termomodernizacyjny z premią termomodernizacyjną, środki własne	
24	Podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej MEC Piła – wykonanie wewnętrznej instalacji ciepłej wody	Wspólnota Mieszkaniowa wawelska 54-56-58-60-62 w Pile	10.2018r-01.2019r	87 400,00				Środki własne	

Lp	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włącznie)	Okres realizacji	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w PLN)				Źródło finansowani	Dodatkowe informacje
				2019	2020	2021	2022		
	użytkowej w budynku przy ul. Wawelskiej 54-56-58-60-62 w Pile								
25	Podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej MEC Piła – wykonanie wewnętrznej instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej wraz z przygotowaniem pomieszczenia węzła cieplnego w budynku przy ul. Towarowej 12 w Pile	Wspólnota Mieszkaniowa Towarowa 12 w Pile	02.2019r-08.2019r	63 000,00				Środki własne	
26	Podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej MEC Piła – wykonanie wewnętrznej instalacji ciepłej wody użytkowej w budynku przy ul. Medycznej 11C w Pile	Wspólnota Mieszkaniowa Medyczna 11C w Pile	07.2019r-09.2019r	88 000,00				Środki własne	
27	Podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej MEC	Wspólnota Mieszkaniowa Plac	07.2019r-12.2019r	160 717,43				Środki własne	

Lp	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włącznie)	Okres realizacji	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w PLN)				Źródło finansowani	Dodatkowe informacje
				2019	2020	2021	2022		
	Piła – wykonanie wewnętrznej instalacji ciepłej wody użytkowej w budynku przy Placu Zwycięstwa 9-10-11-12-13 w Pile	Zwycięstwa 9-10-11-12-13 w Pile							
28	Podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej MEC Piła – wykonanie wewnętrznej instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej w budynku przy ul. Kwiatowej 6 w Pile	Wspólnota Mieszkaniowa Kwiatowa 6 w Pile	09.2019r-11.2019r	65 000,00				Środki własne	
29	Termomodernizacja – remont budynku mieszkalnego wielorodzinnego przy ul. Roosevelta 54-54a w Pile w zakresie: docieplenie ścian zewnętrznych (bez ściany frontowej), wymiana okien w częściach wspólnych,	Wspólnota Mieszkaniowa Roosevelta 54-54a w Pile	2020r.		370 746,0			Kredyt termomodernizacyjny z premią termomodernizacyjną, środki własne	

Lp	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włącznie)	Okres realizacji	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w PLN)				Źródło finansowani	Dodatkowe informacje
				2019	2020	2021	2022		
	wymiana starych drzwi zewnętrznych i bramy w budynku								
30	Termomodernizacja - remont budynku mieszkalnego wielorodzinnego przy ul. Salezjańskiej 6 w Pile w zakresie: docieplenie ścian zewnętrznych budynku (bez ściany frontowej), remont elewacji frontowej bez docieplenia, izolacja przeciwwilgociowej pionowej ścian piwnic	Wspólnota Mieszkaniowa Salezjańska 6 w Pile	2020r.	196 000,00	196 000,0			Kredyt termomodernizacyjny z premią termomodernizacyjną, kredyt inwestorski	
31	Wojewódzki Regionalny Program Operacyjny 2014+ „Eko-edukacja w powiecie pilskim” I etap	Starostwo powiatowe + Nadleśnictwo Kaczory + Nadleśnictwo Zdrojowa Góra	2019r-2020r	158 296,20				Własne i zewnętrzne w ramach WRPO	Modernizacja ścieżki Smok Pile-Kalinie (wiaty turyst. infrastruktura na ścieżce)
32	Wojewódzki Regionalny Program	Starostwo powiatowe +	2019r-2020r		259 653,0			Własne i	Zakupy pomocy

Lp	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włącznie)	Okres realizacji	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w PLN)				Źródło finansowani	Dodatkowe informacje
				2019	2020	2021	2022		
	Operacyjny 2014+ „Eko-edukacja w powiecie pilskim” I etap	Nadleśnictwo Kaczory + Nadleśnictwo Zdrojowa Góra						zewnątrzne w ramach WRPO	dydaktycznych i wykonanie utwardzenia w Ośrodku Edukacji Leśnej Kalinka Nadleśnictwa Kaczory
33	Wojewódzki Regionalny Program Operacyjny 2014+ „Eko-edukacja w powiecie pilskim” II etap	Starostwo powiatowe + Nadleśnictwo Kaczory + Nadleśnictwo Zdrojowa Góra	2020r-2021r			25 080,00		Własne i zewnętrzne w ramach WRPO	Utworzenie ścieżki edukacyjnej przy Jeziorze Płocie
34	Podnoszenie jakości oferty edukacji leśnej i ekologicznej w Ośrodku Edukacji Leśnej Kalinka dofinansowany przez WFOŚiGW w Poznaniu	Nadleśnictwo Kaczory	2018r-2019r	17 748,61				WFOŚiGW w Poznaniu	Działalność edukacyjna
35	Edukacja przyrodniczo-leśna	Nadleśnictwo Kaczory	w sposób ciągły	50 000	50 000	50 000	50 000	własne	Działalność edukacyjna

Lp	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włącznie)	Okres realizacji	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w PLN)				Źródło finansowani	Dodatkowe informacje
				2019	2020	2021	2022		
	społeczeństwa zgodnie z zarządzeniem nr 57/2003 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych								
36	Ekologiczna kampania informacyjno-edukacyjna	Nadleśnictwo Zdrojowa Góra	01.05.2018 do 01.12.2020	36 900 brutto				Środki własne WRPO	
37	Modernizacja i doposażenie Ośrodka Edukacji Przyrodniczo-Leśnej	Nadleśnictwo Zdrojowa Góra	01.02.2019 do 31.10.2019	320 800,72 zł brutto				Środki własne WRPO	
38	Modernizacja i doposażenie Punktu Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w szkółce leśnej w Dobrzycy na potrzeby zajęć edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży	Nadleśnictwo Zdrojowa Góra	01.02.2019 do 31.10.2019	135 270,78 zł brutto				Środki własne WRPO	
39	Budowa węzła fermentacji mezofilowej przy oczyszczalni ścieków GWDA	GWDA sp. z o.o.	2021r.-2024r.	206 553,95 zł	223 000,0 zł	5 000 000,00 zł	15 000 000,00 zł	Środki własne, krajowe NFOŚiGW i WFOŚiGW	Projekt w trakcie uzgodnień Zakończenie realizacji planowane

Lp	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włącznie)	Okres realizacji	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w PLN)				Źródło finansowani	Dodatkowe informacje
				2019	2020	2021	2022		
								oraz zewnętrzne UE/PPP	jest na 2024r.
40	Dostosowanie instalacji kompostowni do przetwarzania bioodpadów, zamknięcie procesu, instalacja antyodorowa	GWDA sp. z o.o.	do 2025r.		50 000,00 zł	150 000,00 zł	8 000 000,00 zł	Środki własne, krajowe NFOŚiGW i WFOŚiGW oraz zewnętrzne UE/PPP	Całkowita kwota przewidziana na realizację inwestycji – 16 500 000,00 zł Zakończeni e realizacji planowane jest na 2025r. Rozpoczęci e realizacji inwestycji uzależnion e jest od wprowadzanych zmian w przepisach z zakresu gospodarki

Lp	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włącznie)	Okres realizacji	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w PLN)				Źródło finansowani	Dodatkowe informacje
				2019	2020	2021	2022		
									odpadami

Tabela 44. Harmonogram Plan zadań rozwojowo-modernizacyjnych na lata 2019-2021

Lp	Nazwa zadania	Zakres rzeczowy	Termin rozpoczęcia	Wartość kosztorysowa [tys. zł]	Nakłady poniesione do 30.11.2018 [tys. zł]	Planowane nakłady [tys. zł]		
			Termin zakończenia			2019	2020	2021
A	WODOCIĄGI							
1.	Sieć wodociągowa w ul. Bydgoskiej w Pile	Przebudowa sieci, konieczna koordynacja z robotami drogowymi. Do wykonania ogółem 211 mb.	2018/2019	130	0	130	-	-
2.	Sieć wodociągowa w ul. Kusocińskiego w Pile	Rozbudowa układu sieci. Do wykonania ogółem 300 mb.	2017/2019	184	4	180	-	-
3.	Sieć wodociągowa w ul. Ibisowej w Pile	Brak uzbrojenia. Do wykonania ogółem 700 mb.	2021/2021	420	0		-	420
4.	Sieć wodociągowa w ul. Okrężnej w Pile	Brak uzbrojenia. Do wykonania ogółem 368 mb.	2013/2019	222	1	221	-	-
5.	Sieć wodociągowa w ul. Błotnej w Pile	Brak uzbrojenia. Do wykonania ogółem 233 mb.	2013/2020	142	2	70	70	-
6.	Sieć wodociągowa w ul. Świerkowej w Pile	Uporządkowanie gospodarki wod.-kan. w przedmiotowym rejonie. Do wykonania ogółem 102 mb.	2018/2019	62	1	61	-	-
7.	Sieć wodociągowa w ul. Wilgowej w Pile	Brak uzbrojenia. Do wykonania ogółem 253 mb.	2015/2020	151	1	-	150	

Lp	Nazwa zadania	Zakres rzeczowy	Termin rozpoczęcia	Wartość kosztorysowa [tys. zł]	Nakłady poniesione do 30.11.2018 [tys. zł]	Planowane nakłady [tys. zł]		
			Termin zakończenia			2019	2020	2021
8.	Sieć wodociągowa w ul. Jastrzębiej, Przepiórczej i Ceramicznej w Pile	Brak uzbrojenia. Do wykonania ogółem 480 mb. (w ul. Ceramicznej zasilanie w wodę firmy „Termetal” – 286 mb.	2016/2021	338	50	96	96	96
9.	Sieć wodociągowa z przyłączami w ul. Chodzieskiej w Pile	Zły stan techniczny sieci. Do wykonania ogółem 199 mb. sieci + 287 mb. przyłączy wodociągowych	2017/2020	293	2	-	291	-
10	Sieć wodociągowa z przyłączami w ul. Rynkowej w Pile	Zły stan techniczny sieci. Do wykonania ogółem 87 mb. sieci + 44 mb. przyłączy wodociągowych	2015/2020	81	1	-	80	-
11.	Sieć wodociągowa z przyłączami w ul. Szarych Szeregów w Pile	Zły stan techniczny sieci. Do wykonania ogółem 137 mb. sieci + 175 mb. przyłączy wodociągowych	2016/2021	189	1	-	-	188
12.	Sieć wodociągowa z przyłączami w ul. Kamiennej w Pile	Rozbudowa układu ze względu na rozwój osiedla mieszkaniowego – ogółem 650 mb. oraz roboty drogowe – 300 mb.	2020/2021	555	0	-	375	180
13.	Ujęcie wody w Gładyszewie – ST4 (kontynuacja z 2017 r.)	Odwiert studni o głębokości 77 mb.	2015/2019	235	125	110	-	-
14.	Sieć wodociągowa w ul. Młodych w Pile	Zły stan techniczny sieci. Do wykonania ogółem 918 mb. sieci + 307 mb. przyłączy wodociągowych	2016/2021	742	2	-	-	740
15.	Sieć wodociągowa w ul. Krzywej w Pile	Brak uzbrojenia. Do wykonania ogółem 588 mb.	2016/2021	332	32	-	200	100
Razem				4 076	222	868	1 262	1 724
B	KANALIZACJA SANITARNA							
1	Sieć kanalizacji sanitarnej – inwestycja Koszyce K1	Brak uzbrojenia; zostanie wykonane 30 mb z planowanych docelowo 1914 mb,	2010/2025	60	0	20	20	20

Lp	Nazwa zadania	Zakres rzeczowy	Termin rozpoczęcia	Wartość kosztorysowa [tys. zł]	Nakłady poniesione do 30.11.2018 [tys. zł]	Planowane nakłady [tys. zł]		
			Termin zakończenia			2019	2020	2021
	i K2 – etap IV w Pile	realizacja siłami własnymi MWiK						
2	Sieć kanalizacji sanitarnej w ul. Jastrzębiej i Przepiórczej w Pile	Brak uzbrojenia. Do wykonania ogółem 1680 mb + pompownia	2016/2021	2 530	30	300	1100	1100
3	Sieć kanalizacji sanitarnej w ul. Jastrzębiej i Przepiórczej w Pile	Zwiększenie możliwości odbioru ścieków sanitarnych. Do wykonania ogółem 1122 mb , a w 2021 ogółem 761 mb + 2 tłocznie (sumaryczna długość siebi 2262 mb) wraz z sięgaczami o długości ok. 300 mb	2015/2021	3 369	369	1000	-	2000
4	Sieć kanalizacji sanitarnej w ul. Młodych w Pile (by-pass pompowni w ul. Śmiłowskiej)	Do wykonania ogółem 425 mb , w tym przejście pod rzeką 220 mb. Kontynuacja z 2018 r.	2016/2019	744	375	369	-	-
5	Sieć kanalizacji sanitarnej w ul. Okrężnej w Pile	Brak uzbrojenia. Do wykonania ogółem 350 mb	2013/2019	512	2	510	-	-
6	Sieć kanalizacji sanitarnej w ul. Błotnej w Pile	Brak uzbrojenia. Do wykonania ogółem 207 mb	2013/2020	333	3	165	165	-
7	Sieć kanalizacji sanitarnej w ul. Świerkowej w Pile	Uporządkowanie gospodarki wod.-kan. w przedmiotowym rejonie. Do wykonania ogółem 395 mb.	2018/2019	592	2	590	-	-
8	Sieć kanalizacji sanitarnej w ul. Wilgowej w Pile	Brak uzbrojenia. Do wykonania ogółem 157 mb	2015/2020	252	2	-	250	-
9	Sieć kanalizacji sanitarnej w ul. Bazaltowej w Pile	Brak uzbrojenia. Do wykonania ogółem 187 mb	2017/2019	301	1	300	-	-
10	Sieć kanalizacji sanitarnej w ul. Kamiennej, Wypoczynkowej i al.	Przebudowa sieci, konieczna koordynacja z robotami drogowymi (budowa ronda). Do wykonania ogółem 200 mb	2020/2020	350	0	-	350	-

Lp	Nazwa zadania	Zakres rzeczowy	Termin rozpoczęcia	Wartość kosztorysowa [tys. zł]	Nakłady poniesione do 30.11.2018 [tys. zł]	Planowane nakłady [tys. zł]		
			Termin zakończenia			2019	2020	2021
	Wojska Polskiego w Pile							
Razem				9 043	784	3 254	1 885	3 120
C	KANALIZACJA DESZCZOWA							
1	Uzbrojenie wylotu kanalizacji deszczowej w ul. Siemiradzkiego	Montaż urządzeń podczyszczających, budowa kanału o długości ok. 50 mb	2021/2021	300	0	-	-	300
2	Sieć kanalizacji deszczowej – inwestycja Koszyce K1 i K2 – etap IV w Pile	Brak uzbrojenia; zostanie wykonane 30 mb z planowanych docelowo 1561 mb , realizacja siłami własnymi MWiK	2010/2025	60	0	20	20	20
Razem				360	0	20	20	320
D	INNE							
1	Auto specjalistyczne kanalizacyjne SCK	W zamian za dwa auta (Jelcz r. prod. 1997, Liaz r. prod. 1990) przeznaczone do likwidacji	-	900	-	-	900	
2	Zakupy inwestycyjne		-	1 423	-	602	658	163
3	Koncepcja zagospodarowania wody deszczowej w ul. Czarnkowskiej, Obornickiej, Miedzianej, Cichej, Ujskiej, Wysokiej, Sienkiewicza w Pile	-	-	10	-	5	5	-
4	Baza MWiK przy ul. Wałęckiej w Pile:	-	-	10 784	10 334	450	-	-

Lp	Nazwa zadania	Zakres rzeczowy	Termin rozpoczęcia	Wartość kosztorysowa [tys. zł]	Nakłady poniesione do 30.11.2018 [tys. zł]	Planowane nakłady [tys. zł]		
			Termin zakończenia			2019	2020	2021
	przebudowa drogi dojazdowej, przystanek autobusowy oraz stanowisko myjki							
5	Garaż – ul. Śmiłowska		-	300	-			300
6	Ujęcie wody w Gładyszewie – projekt zwiększania technologii SUW Gładyszewo	Projekt rozbudowy układu technologicznego oraz modernizacja obiektu	-	55	-	20	35	-
7	Fotowoltaika 200 kW SUW przy ul. Wałeckiej w Pile (I etap – 100 kW, II etap – 100 kW)	Planowane jest uzyskanie wsparcia ze środków WFOŚiGW	-	1 300	-		650	650
8	Rezerwa na zakupy sieci i roboty dodatkowe	-	-	1 200	-	400	400	400
9	Kredyty inwestycyjne + pożyczka z WFOŚiGW	-	-	6 247	-	2 460	2 290	1 497
Razem				22 219	10 334	3 937	4 938	3 010
OGÓLEM				35 698	11 340	8 079	8 105	8 174

3. Analiza źródeł finansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska

Realizacja założeń Programu Ochrony Środowiska wymaga poniesienia odpowiednich nakładów finansowych. Potencjalne źródła finansowania działań związanych z ochroną środowiska to przede wszystkim:

- ▶ środki finansowe własne inwestorów, w tym środki własne województwa, powiatu i miasta,
- ▶ pożyczki, dotacje i dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów udzielane przez Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- ▶ zagraniczna pomoc finansowa udzielana przez fundacje i programy pomocowe,
- ▶ Fundusze Unii Europejskiej,
- ▶ kredyty preferencyjne z Banku Ochrony Środowiska,
- ▶ kredyty międzynarodowych instytucji finansowych,
- ▶ kredyty, pożyczki udzielane przez banki komercyjne.

Środki finansowe własne miasta

- ▶ dochody bieżące:
  - ✓ wpływy z podatku rolnego, leśnego, podatki i opłaty lokalne od osób prawnych,
  - ✓ udział miasta w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa,
  - ✓ subwencje ogólne z budżetu państwa.
- ▶ dochody majątkowe:
  - ✓ dochody z tytułu odpłatnego nabycia prawa własności,
  - ✓ dochody z prawa wieczystego użytkowania.

Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej:

- ▶ Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie,
- ▶ Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi.

Fundusze są źródłem finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych i pozainwestycyjnych w dziedzinie ochrony środowiska i gospodarki wodnej o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym w Polsce. Zasilane są głównie wpływami z: opłat i kar za korzystanie ze środowiska, opłat eksploatacyjnych i koncesyjnych, opłat wynikających z Prawa energetycznego oraz ustawy o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji, przychodów ze sprzedaży jednostek przyznanej emisji gazów cieplarnianych i innych źródeł.

Środki funduszy przeznacza się na finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu realizacji zasad zrównoważonego rozwoju i polityki ekologicznej państwa oraz na

współfinansowanie projektów inwestycyjnych, kosztów operacyjnych i działań realizowanych z udziałem środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi. Środki funduszy mogą być także przeznaczone na współfinansowanie projektów inwestycyjnych, kosztów operacyjnych i działań realizowanych z udziałem środków bezzwrotnych pozyskiwanych w ramach współpracy z organizacjami międzynarodowymi oraz współpracy dwustronnej. Działalność ta jest finansowana poprzez:

- ▶ udzielanie oprocentowanych pożyczek,
- ▶ dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych,
- ▶ przyznawania dotacji,
- ▶ przekazywanie środków dla państwowych jednostek budżetowych,
- ▶ nagrody na działalność na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Zagraniczna pomoc finansowa udzielana przez fundacje i programy pomocnicze

W związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej oraz z jednoczesnym wejściem do Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) nasz kraj otrzymał tzw. fundusze norweskie (Norweski Mechanizm Finansowy) i fundusze EOG (Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego). Fundusze te są formą bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Norwegię, Islandię i Liechtenstein w celu zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz wzmacniania stosunków dwustronnych pomiędzy państwem-darczyńcą a państwem-beneficjentem.

Fundusze unijne

Komisja Europejska w ramach funduszy unijnych ustanowiła program LIFE, będący jedynym instrumentem UE poświęconym wyłącznie współfinansowaniu projektów z dziedziny ochrony środowiska i klimatu. Niniejszy program jest kontynuacją instrumentu finansowego LIFE+ funkcjonującego w latach 2007-2013. Obecny program LIFE obejmuje perspektywę finansową na lata 2014-2020 i może wspomagać działania w następujących dziedzinach:

- ▶ środowisko i efektywność wykorzystania zasobów - nowatorskie rozwiązania w zakresie sprawnego wdrażania polityki w dziedzinie środowiska i konsolidacji celów związanych z ochroną środowiska w innych sektorach,
- ▶ natura i różnorodność biologiczna - zastosowanie najlepszych technik służących powstrzymaniu utraty różnorodności biologicznej i przywróceniu usług ekosystemowych z zachowaniem głównego celu, jakim jest wspieranie sieci Natura 2000,

- ▶ zarządzanie w zakresie ochrony środowiska i informacja - rozpowszechnianie wiedzy i najlepszych praktyk, kampanie na rzecz podnoszenia świadomości społecznej,
- ▶ łagodzenie zmiany klimatu - działania na rzecz ograniczenia emisji gazów cieplarnianych,
- ▶ przystosowanie do zmiany klimatu - zwiększenie zdolności adaptacji do zmiany klimatu,
- ▶ zarządzanie zmianami w zakresie zmiany klimatu i informacja - działania w zakresie zwiększenia świadomości, komunikacji, współpracy oraz rozpowszechnianie wiedzy na temat działań mających na celu łagodzenie zmiany klimatu oraz działań adaptacyjnych.

Rolę Krajowego Punktu Kontaktowego LIFE pełni Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, który pomaga uzyskać dofinansowanie przedsięwzięcia nawet do wysokości 95% kosztów kwalifikowanych.

Bank Ochrony Środowiska S.A.

Podstawą działalności Banku Ochrony Środowiska jest ekologia. Zadania realizowane przez bank w tym zakresie obejmują:

- ▶ przygotowanie produktów dedykowanych przedsięwzięciom przyczyniającym się do ograniczenia wpływu działalności przedsiębiorstw, instytucji, a także pojedynczych osób na zanieczyszczenie wód, powietrza, gleby,
- ▶ budowanie proekologicznych postaw wśród aktualnych i potencjalnych beneficjentów,
- ▶ łączenie finansowania rynkowego z krajowymi i międzynarodowymi systemami wsparcia.

Główne kierunki finansowania to:

- ▶ odnawialne źródła energii;
  - ✓ duże przedsięwzięcia: farmy wiatrowe, elektrownie fotowoltaiczne, biogazownie, energetyczne wykorzystanie biomasy,
  - ✓ mikro i małe instalacje: głównie kolektory słoneczne, pompy ciepła i fotowoltaika oraz w mniejszym stopniu turbiny wiatrowe i biogazownie,
- ▶ efektywność energetyczna
  - ✓ modernizacja systemów technologicznych grzewczych i chłodniczych w przemyśle i mieszkalnictwie,
  - ✓ budownictwo energooszczędne - w ramach budowy nowych obiektów energooszczędnych i pasywnych, termomodernizacji oraz rewitalizacji budynków.

Bank Ochrony Środowiska S.A., zgodnie ze swoją misją i strategią wspierania działań w zakresie ochrony środowiska w ramach prowadzonej działalności angażuje się w finansowanie proekologicznych projektów inwestycyjnych, w tym projektów dotyczących odnawialnych źródeł energii. Najbardziej znaczące transakcje pod względem finansowym stanowiły kredyty

przeznaczone na budowę farm wiatrowych (największe elektrownie wiatrowe miały moc ponad 85 MW), natomiast najbardziej powszechnie udzielane były kredyty na kolektory słoneczne.

Fundusz Termomodernizacji i Remontów FTiR

Fundusz Termomodernizacji i Remontów to fundusz celowy, utworzony na mocy Ustawy dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 130). Celem Funduszu jest pomoc finansowa dla inwestorów realizujących przedsięwzięcia termomodernizacyjne, remontowe oraz remonty budynków mieszkalnych jednorodzinnych z udziałem kredytów zaciąganych w bankach komercyjnych.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko POIiŚ 2014- 2020

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko przewiduje działania zbieżne do PGN w ramach Osi priorytetowej I: zmniejszenie emisyjności gospodarki. Budżet osi wynosi 2,1 mln zł. Dofinansowywane będą przedsięwzięcia polegające na głębokiej i kompleksowej modernizacji energetycznej budynków użyteczności publicznej i wielorodzinnych mieszkaniowych wraz z wymianą wyposażenia tych obiektów na energooszczędne.

Formuła ESCO

Firma funkcjonująca w modelu ESCO specjalizuje się w zapewnieniu finansowania oraz realizacji przedsięwzięć energooszczędnych u końcowych użytkowników energii i uzyskuje zwrot poniesionych nakładów i zysk z faktycznie zrealizowanych oszczędności kosztów za energię. Firma typu ESCO zapewnia pakiet usług energetycznych od rozpoznania potrzeb i bilansu energetycznego po zainstalowanie, eksploatację urządzeń i utrzymanie oszczędności energetycznych w całym okresie obowiązywania umowy ESCO. Usługi w formule ESCO oferuje w Polsce około 40 przedsiębiorstw.

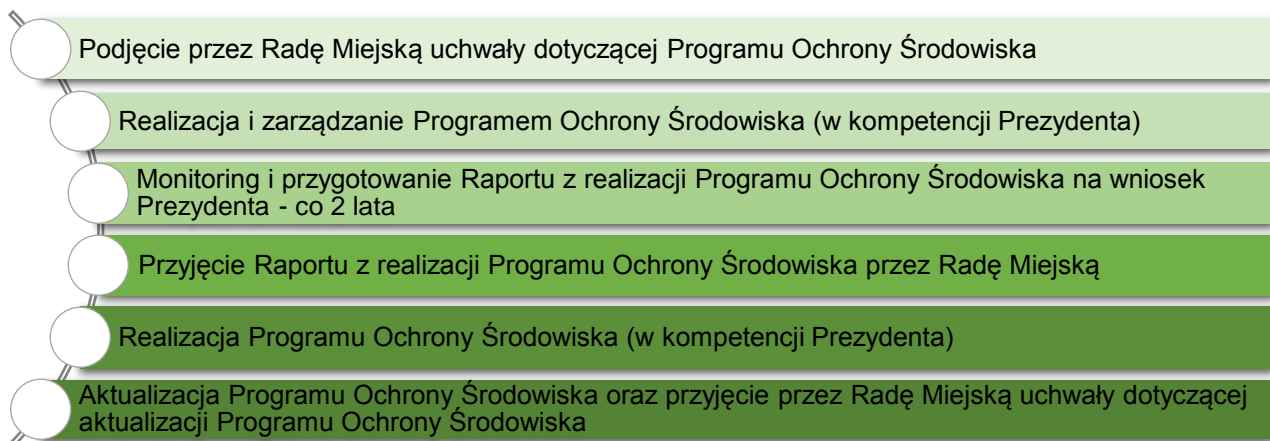
V. System realizacji programu ochrony środowiska

Realizacja Programu Ochrony Środowiska stanowi szereg działań podejmowanych na danym obszarze w zakresie ochrony środowiska. Wdrażanie Programu powinno odbywać się z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju w oparciu o instrumenty zarządzania, zgodne z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających. Najważniejszymi podmiotami, które uczestniczą w realizacji Programu są:

- ▶ władze miasta, które przygotowują i uchwalają program, a także sprawdzają efektywność jego realizacji,

- ▶ podmioty gospodarcze wykonujące konkretne działania wskazane w programie,
- ▶ organy i instytucje prowadzące monitoring stanu środowiska oraz wybranych jego komponentów,
- ▶ mieszkańcy miasta, jako beneficjenci działań zapisanych w programie,
- ▶ organizacje pozarządowe, które pośredniczą pomiędzy administracją publiczną a społeczeństwem.

Etapy wdrażania Programu Ochrony Środowiska dla miasta Piła:

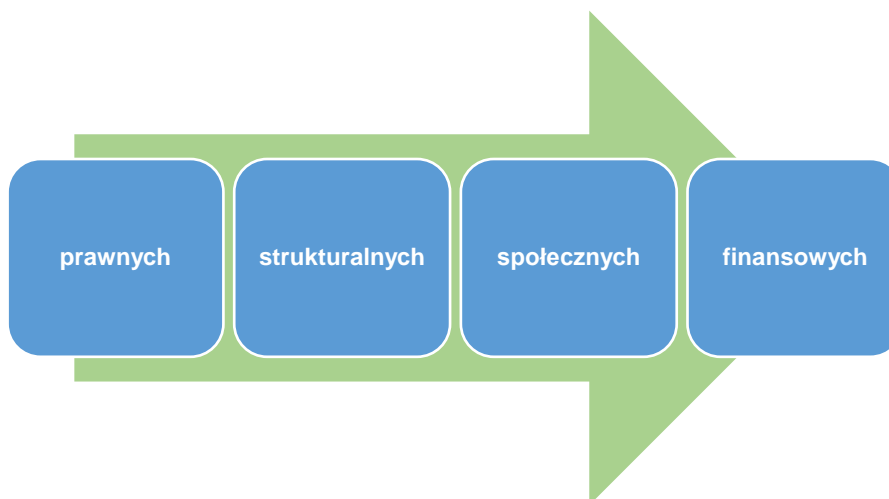

Rada Miejska przyjmuje uchwałą Program Ochrony Środowiska, który następnie jest realizowany przez kolejne cztery lata. Po okresie dwóch lat sporządzany jest raport z realizacji POŚ i przedstawiony Radzie Miejskiej do akceptacji. Z kolei Prezydent odpowiada za realizację POŚ oraz zarządzanie nim, prowadzenie monitoringu stopnia realizacji działań zawartych w programie, a także za przygotowywanie, co cztery lata aktualizacji programu. W zakresie realizacji zapisów programu współpracuje również z pozostałymi organami i instytucjami administracji publicznej (m.in. Wojewódzkim Inspektoratem Ochrony Środowiska, Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska).

1. Instrumenty realizacji Programu

W celu skutecznej realizacji Programu Ochrony Środowiska można skorzystać z następujących instrumentów:

Do podstawowych instrumentów prawnych zawartych w ustawach zalicza się:

- ▶ pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym: pozwolenia zintegrowane, na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, emitowanie pól elektromagnetycznych, wytwarzanie odpadów, wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, pozwolenia wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód, wykonywanie urządzeń wodnych, wykonywanie innych czynności i robót, budowli, które mają znaczenie w gospodarowaniu wodami lub korzystaniu z wód,
- ▶ koncesje geologiczne wydawane na rozpoznanie i eksploatację surowców mineralnych.

Ponadto bardzo ważnymi instrumentami służącymi właściwemu gospodarowaniu zasobami środowiska są raporty i przeglądy ekologiczne oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Szczególnym instrumentem prawnym stał się monitoring, czyli pomiar stanu środowiska prowadzony, zarówno w odniesieniu do badań jakości środowiska, jak też do ilości zasobów środowiskowych.

Pod pojęciem instrumenty strukturalne rozumie się narzędzia do formułowania, integrowania i wdrażania polityk środowiskowych. Są to przede wszystkim strategie i programy wdrożeniowe oraz systemy zarządzania środowiskowego tj. plany rozwoju lokalnego, lokalne programy rewitalizacji, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz inne dokumenty powiązane z ochroną środowiska.

Instrumenty społeczne polegają na:

- ▶ współpracy samorządu ze społeczeństwem: przede wszystkim w uczestniczeniu społeczeństwa w konsultacjach prowadzących do podejmowania decyzji w procesie zarządzania środowiskiem i wspólnym planowaniu lokalnej polityki ekologicznej,
- ▶ ocenie i monitorowaniu skutków prowadzonej polityki ekologicznej,

- ▶ prowadzeniu edukacji ekologicznej, mającej na celu kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków i postaw,
- ▶ włączeniu przedsiębiorców w realizację polityki ekologicznej miasta.

Do instrumentów finansowych należą:

- ▶ opłaty za korzystanie ze środowiska - za emisję zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wody powierzchniowej i podziemnej, za odprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, za zbieranie, transport i odzysk lub unieszkodliwianie odpadów komunalnych, za składowanie odpadów, za powierzchnię, z której odprowadzane są ścieki,
- ▶ administracyjne kary pieniężne,
- ▶ odpowiedzialność cywilna, karna i administracyjna,
- ▶ kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz innych funduszy,
- ▶ pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych, zwolnień i ulg podatkowych i in.

2. Monitoring realizacji Programu

Monitoring realizacji celów i zadań Programu Ochrony Środowiska powinien informować o stopniu wykonania poszczególnych działań:

- ▶ określenie stopnia realizacji przyjętych celów,
- ▶ ocenę rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami a ich wykonaniem,
- ▶ analizę przyczyn rozbieżności.

W związku z powyższym konieczne będzie regularne zbieranie, analiza i ocena danych stanu środowiska. Najlepszą metodą wydaje się ocena uproszczonego modelu presja - stan - reakcja (wg Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju) poprzez odpowiednie wskaźniki środowiskowe. Wskaźniki te jako narzędzia diagnostyczno- informacyjne dostarczają informacji o aktualnym stanie środowiska, jego zagrożeniach oraz stopniu zaawansowania prac mających na celu wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju. Wskaźniki presji wskazują na główne źródła zagrożeń środowiskowych, np. emisję zanieczyszczeń do środowiska. Wskaźniki stanu środowiska natomiast oceniają jakość poszczególnych elementów środowiska, np. jakość wód, powietrza, gleb itp. Podstawą do ich określenia są wyniki badań i pomiarów uzyskiwane w ramach systemu Państwowego Monitoringu Środowiska (PMS). Wskazują one na efekt prowadzonych działań i polityki ekologicznej, dlatego też powinny być konstruowane w sposób umożliwiający dokonanie

przeładowej oceny stanu środowiska i zmian w nim zachodzących. Za pomocą wskaźników reakcji dokonuje się oceny podjętych działań zapobiegawczych w celu poprawy jakości środowiska lub złagodzenia niekorzystnej presji na środowisko (np. procent mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków, procent obszarów prawnie chronionych na danym terenie).

Kluczowe znaczenie w monitorowaniu i stymulowaniu realizacji zadań operacyjnych POŚ zgodnie z przyjętym harmonogramem ma organ wykonawczy miasta. Ocena stopnia wdrażania Programu, którą wykonuje co dwa lata, jest podstawą przygotowania raportu z wykonania Programu. Wyniki oceny stanowią wykładnię dla kolejnego Programu poprzez, aktualizację „nowych” celów i kierunków działań ekologicznych.

VI. Informacje o konsultacjach społecznych

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity: Dz. U. 2018 poz. 2081) projekt Programu Ochrony Środowiska dla gminy Piła na lata 2019-2022 r. został udostępniony do konsultacji społecznych.

Obwieszczenie o wyłożeniu do publicznego wglądu projektu było dostępne na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Pile, stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Pile, na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego w Pile.

Uwagi i wnioski można było składać od dnia .....